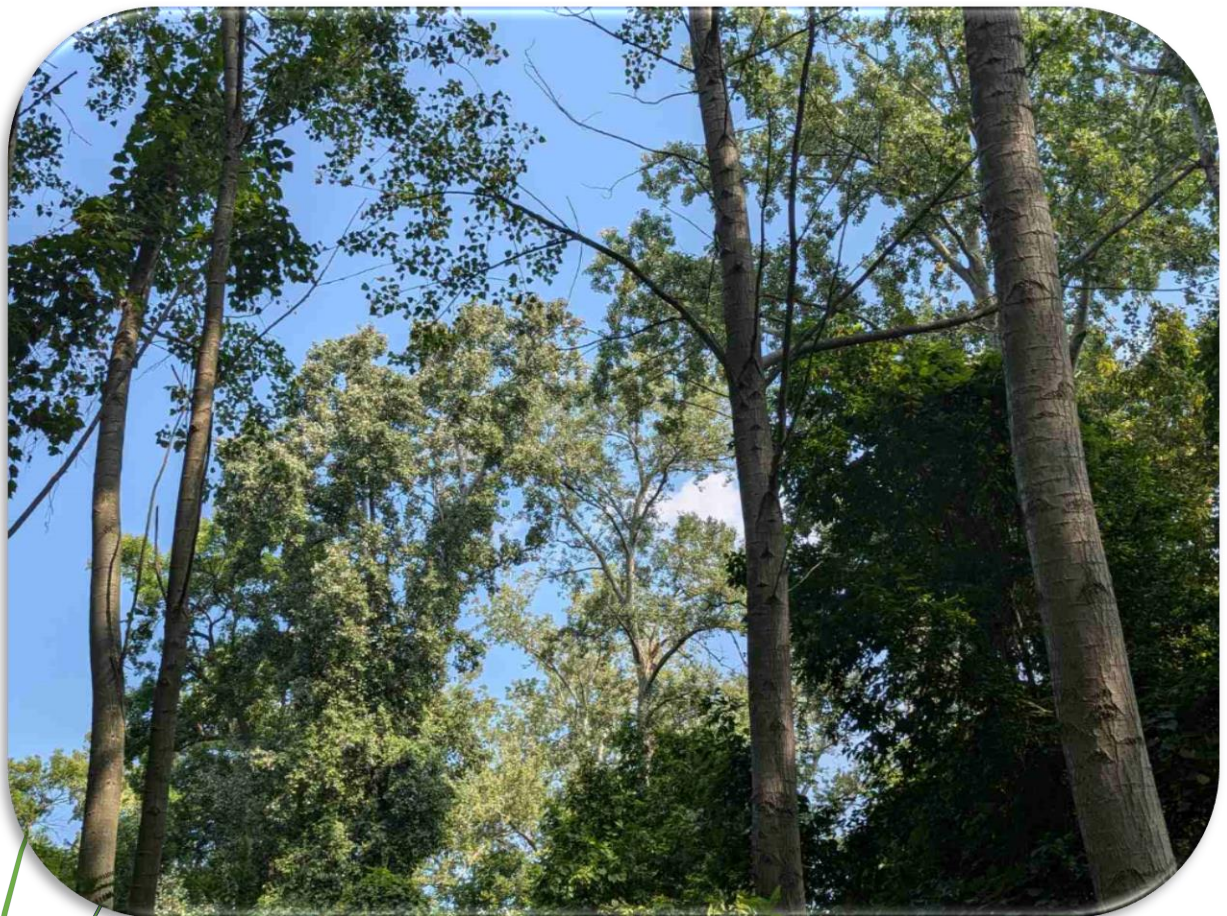

ПЛАН УПРАВЉАЊА СПОМЕНИКОМ ПРИРОДЕ „ИВАНОВАЧКА АДА“

ЈП „ВОЈВОДИНАШУМЕ“
ШГ „БАНАТ“ ПАНЧЕВО

План управљања Спомеником природе „Ивановачка ада“

Панчево, октобар, 2024. године

Носилац израде Плана:

**Јавно предузеће за газдовање шумама „Војводинашуме“,
Петроварадин**

Израђивачи плана (чланови радне групе за израду Плана):

**Јавно предузеће за газдовање шумама
„Војводинашуме“, Петроварадин**

Шумско газдинство „Банат“, Панчево

Покрајински Завод за заштиту природе, Нови Сад

ГРАД ПАНЧЕВО

**Секретаријат за заштиту животне средине - Град
Панчево**

САДРЖАЈ ПЛАНА УПРАВЉАЊА

- Приказ главних природних и створених вредности, као и природних ресурса
- Оцена стања животне средине заштићеног подручја
- Преглед конкретних активности, делатности и процеса који представљају фактор угрожавања заштићеног подручја
- Дугорочни циљеви заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја
- Анализа и оцена услова за остваривање дугорочних циљева
- Приоритетне активности и мере на заштити, одржавању, праћењу стања и унапређењу природних и створених вредности
- Приоритетни задаци научноистраживачког и образовног рада
- Планиране активности на одрживом коришћењу природних вредности, развоју и уређењу простора
- Просторна идентификација планских намена и режима коришћења земљишта
- Активности на промоцији вредности заштићеног подручја
- Студијска (истраживачку), програмска, планска и пројектна документација потребна за спровођење циљева и активности
- Облици сарадње и партнерства са локалним становништвом и другим власницима и корисницима непокретности
- Активности и мере на спровођењу плана са динамиком и субјектима реализације плана управљања и начин оцене успешности његове примене
- Финансијска средства и друге материјалне претпоставке за извршавање поверених послова у управљању заштићеним подручјем и начин њиховог обезбеђења

ДЕТАЉНИ ПРИКАЗ ПЛАНА УПРАВЉАЊА

ПОПИС СКРАЋЕНИЦА.....	7
ПОПИС ТАБЕЛА.....	7
ПОПИС СЛИКА.....	7
ПОПИС ПРИЛОГА.....	8
ПРЕДГОВОР.....	10
1. УВОД И КОНТЕКСТ.....	11
1.1. СВРХА ПЛАНА УПРАВЉАЊА.....	12
1.2. ПОДРУЧЈЕ ОБУХВАЋЕНО ПЛАНОМ УПРАВЉАЊЕ.....	13
1.3. УПРАВЉАЧ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА СП „ИВАНОВАЧКА АДА“.....	15
1.4. СТУДИЈСКА (ИСТРАЖИВАЧКА), ПРОГРАМСКА, ПЛАНСКА И ПРОЈЕКТНА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА КАО И ЦИЉЕВА И АКТИВНОСТИ.....	17
1.5. ЕВАЛУАЦИЈА ПРЕТХОДНОГ ПЛАНА УПРАВЉАЊА.....	18
2. ПАРТИЦИПАТИВНИ ПРОЦЕС ИЗРАДЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА.....	20
2.1. ПОТРЕБА ЗА ПАРТИЦИПАТИВНИМ ПРОЦЕСОМ ИЗРАДЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА.....	21
2.2. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОЦЕСА УЧЕШЋА ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА У ИЗРАДИ ПУ.....	21
2.2.1. <i>Интерни тим управљача за израду плана управљања</i>	21
2.2.2. <i>Идентификација и анализа заинтересованих страна за предметно подручје</i>	23
2.2.3. <i>Укључивање заинтересованих страна у планирање управљања заштићеним подручјем</i>	25
3. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ, КАО И ПРИРОДНИХ РЕСУРСА.....	28
3.1. СМЕШТАЈ ПОДРУЧЈА И НАСЕЉЕНОСТ.....	29
3.1.1. <i>Географски и административни положај</i>	29
3.1.2. <i>Насељеност и становништво</i>	29
3.1.3. <i>Саобраћајна повезаност</i>	30
3.2. КЛИМА.....	31
3.3. ГЕОЛОШКА РАЗНОВРСНОСТ.....	37
3.3.1. <i>Геологија и геоморфологија</i>	37
3.4. ПЕДОЛОГИЈА.....	37
3.5. ХИДРОГЕОЛОГИЈА И ХИДРОЛОГИЈА.....	39
3.6. ПЕЈЗАЖНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ.....	40
3.7. БИОЛОШКА РАЗНОВРСНОСТ.....	42
3.7.1. <i>Шумска станишта и уз њих везане врсте</i>	42
Биљне врсте.....	43
Батрахо и херпетофауна.....	46
Орнитофауна.....	48
3.7.2. <i>NATURA 2000 станишта и врсте</i>	51
3.7.3. <i>Инвазивне стране врсте</i>	54
3.8. КОРИШЋЕЊЕ ПРОСТОРА И ЗЕМЉИШТА.....	55
3.8.1. <i>Шумарство</i>	56
3.8.2. <i>Ловство</i>	58
3.9. ПРОСТОРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПЛАНСКИХ НАМЕНА И РЕЖИМА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА.....	58
4. УПРАВЉАЊЕ.....	61
4.1. ВИЗИЈА.....	62
4.2. ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА КАО И АНАЛИЗА И ОЦЕНА УСЛОВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ТИХ ЦИЉЕВА.....	62

План управљања СП „Ивановачка ада“ 2025 - 2029

4.3. ПРЕГЛЕД КОНКРЕТНИХ АКТИВНОСТИ, ДЕЛАТНОСТИ И ПРОЦЕСА КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ФАКТОР УГРОЖАВАЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА КАО И ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА .	63
4.3.1. <i>Очување природних вредности</i>	63
4.3.1.1. Евалуација стања.....	63
4.3.1.2. Приоритетне активности и мере на заштити, одржавању, праћењу стања и унапређењу природних вредности.....	67
4.3.1.3. Приоритетни задаци научно-истраживачког рада	68
4.3.2. <i>Одрживо коришћење природних ресурса</i>	68
4.3.2.1. Евалуација стања.....	68
4.3.2.2. Планиране активности на одрживом коришћењу природних ресурса.....	72
4.3.3. <i>Интерпретација и едукација и сарадња са заинтересованим странама</i>	73
4.3.3.1. Евалуација стања.....	73
4.3.3.2. Приоритетни задаци образовног рада и редовног уређења простора	75
4.3.3.3. Активности на промоцији заштићеног подручја.....	76
4.3.3.4. Приоритетне активности и мере на одржавању, праћењу стања и облици сарадње и партнерства са локалним становништвом и другим власницима и корисницима непокретности .	76
4.3.4. <i>Капацитети управљача за управљање заштићеним подручјем</i>	77
4.3.4.1. Евалуација стања.....	77
4.3.4.2. Приоритетне активности и мере на јачању капацитета управљача за управљање заштићеним подручјем	78
4.4. СВЕОБУХВАТНИ ТАБЛИЧНИ ПРИКАЗ ПРИОРИТЕТНИХ АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊУ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ КАО И ПРИОРИТЕТНИХ ЗАДАТАКА НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА.....	79
4.5. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И ДРУГЕ МАТЕРИЈАЛНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ИЗВРШАВАЊЕ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА У УПРАВЉАЊУ ЗАШТИЋЕНИМ ПОДРУЧЈЕМ И НАЧИН ЊИХОВОГ ОБЕЗБЕЂЕЊА	87
5. ЛИТАРАТУРА	88
6. ПРИЛОЗИ	90

ПОПИС СКРАЋЕНИЦА

АПВ	Аутономна Покрајина Војводине
ГЈ	Газдинска јединица
ЗЗЗП РС	Завод за заштиту природе Републике Србије
ЗЗП	Закон о заштити природе
ЗП	Заштићено подручје
IUCN	IUCN (eng. <i>International Union for Conservation of Nature</i>)
ЈП	Јавно предузеће
МПШВ	Министарство пољопривреде, шумарства и вовопривреде
МИНГОР	Министарство gospodarства и одрживог развоја Р Хрватска
ПЕМ	Подручје еколошке мреже
ПЗЗП	Покрајински завод за заштиту природе, Нови Сад
ПУ	План управљања
РЗС	Републички завод за статистику
СП	Споменик природе
ШГ	Шумско газдинство
ЈВП	Јавно водопривредно предузеће

ПОПИС ТАБЕЛА

Табела 1. Подаци о подручју обухваћеним планом управљања.	13
Табела 2. Хронолошки приказ значајних важећих планских и других релевантних докумената коришћених за израду Плана управљања.	18
Табела 3. Сегменти управљања и разматрани аспекти везани за њих у оквиру којих су укључене заинтересоване стране са везаним интересом за СП „Ивановачка ада“.	22
Табела 4. Садржај интерних састанака током процеса планирања за представнике Управљача.	23
Табела 5. Сажети преглед временске динамике интерних састанака током 2024. године.	27
Табела 6. Сажета листа начина укључивања заинтересованих страна у процес управљања заштићеним подручјем СП „Ивановачка ада“.	25
Табела 7. Садржај састанка радне групе при изради ПУ СП „Ивановачка ада“.	26
Табела 8. Укупан број становника насеља Иваново за период од 1991. године до 2022. године.	30
Табела 9. Вредности основних климатских параметара и важних климатских индекса за 2020. годину, за подручје Ивановачке аде.	32
Табела 10. Просечне вредности протицаја Дунава на сектору Панчево – Ковин, за дугогодишњи период.	40
Табела 11. Списак NATURA 2000 врста птица на ПЕМ-а rSPA 033 Ушће Саве у Дунав.	52
Табела 12. Попис врста и станишног типа подручја еколошке мреже Средње подунавље - Велика Морава (SRBPEZ 040).	54
Табела 13. Планирано финансирање ПУ СП „Ивановачка ада“, за период важења ПУ, тј. од 2025. до 2029. године, приказано у динарима.	87

ПОПИС СЛИКА

Слика 1. Карта подручја СП „Ивановачка ада“.	14
Слика 2. Унутрашња организација ЈП „Војводинашуме“.	15

План управљања СП „Ивановачка ада“ 2025 - 2029

Слика 3. Унутрашња организација службе заштите, унапређења, промовисања и одрживог развоја ЗП ЈП „Војводинашуме“	16
Слика 4. Други интерни састанак за израду ПУ, одржан 18. 08. 2024. у СП „Ивановачка ада“	22
Слика 5. Састанак радне групе у процесу израде ПУ СП „Ивановачка ада“, одржан 13. септембар, 2024. у Панчеву	26
Слика 6. Положај Ивановачке аде – карта у изради	29
Слика 7. Међународна бицикличка стаза (EuroVelo) - цикло коридор 6 - Дунав - Црно море кроз Србију	31
Слика 8. Тренд средње дневне, минималних и максималних дневних температура за подручје Ивановачке аде за период од 1950. до 2020. године	33
Слика 9. Промене средње годишње температуре у будућности (до 2038. год) за подручје СП „Ивановачка ада“	34
Слика 10. Тренд годишњих падавина броја дана са падавинама већим до 30 mm, за подручје Ивановачке аде за период 1950.-2020. године	36
Слика 11. Типичне предеоне одлике заштићеног подручја СП „Ивановачка ада“	41
Слика 12. Приобаље реке Дунав према СП „Ивановачка ада“	42
Слика 13. Процентуална заступљеност биљних класа забележених на подручју СП „Ивановачка ада“	44
Слика 14. Заступљеност фамилија у односу на број биљних врста на подручју СП „Ивановачка ада“	44
Слика 15. Заступљеност флорних елемената са бројем врста и процентуалном заступљеношћу на подручју СП „Ивановачка ада“	45
Слика 16. Жуњарица (<i>Erysimum cheiranthoides</i> L.)	46
Слика 17. Заступљеност фамилија у односу на број врста водоземаца на подручју СП „Ивановачка ада“	47
Слика 18. Зелена крастача (<i>Pseudepidalea viridis</i>).....	47
Слика 19. Белоушка (<i>Natrix natrix</i>)	47
Слика 20. Заступљеност фамилија у односу на број врста птица на подручју СП „Ивановачка ада“	48
Слика 21. Процентуална заступљеност врста птица према статусу унутар ЗП СП „Ивановачка ада“	49
Слика 22. Однос строго заштићених и заштићених врста птица у ЗП СП „Ивановачка ада“	49
Слика 23. Статус заштите и угрожености врста птица на ЗП СП „Ивановачка ада“	50
Слика 24. Распрострањеност подручја еколошке мреже важног за очување птица „Ушће Саве у Дунав“ (рSPA 033) у оквиру којег се налази ЗП СП „Ивановачка Ада“	51
Слика 25. Распрострањеност подручја еколошке мреже важног за очување врста и станишних типова „Средње подунавље - Велика Морава“ (SRBPEZ 040) у оквиру којег се налази ЗП СП „Ивановачка Ада“	53
Слика 26. Обрасли делови инвазивним страним врстама дуж граница СП „Ивановачка ада“	55
Слика 27. Покров и намена коришћења земљишта подручја обухваћеног ПУ	56
Слика 28. Газдинска јединица „Доње Подунавље“	57
Слика 29. Карта основних намена ГЈ „Доње Подунавље“	60
Слика 30. Гранични део одсека са порушеним стаблом беле тополе и приказом зељастим и жбунастим обраслом инвазивних страних врста, август, 2024. године	65
Слика 31. Површина и број погала унутар ЗП СП „Ивановачка ада“	70
Слика 32. Резултат ветроизвала унутар ЗП СП „Ивановачка ада“, током 2024. године	71
Слика 33. Информативна табла унутар СП „Ивановачка ада“	73
Слика 34. Информативна табла на путу из села Иваново према ЗП СП „Ивановачка ада“	74
Слика 35. Камп насеље на граници ЗП СП „Ивановачка ада“	75

ПОПИС ПРИЛОГА

Прилог 1. Попис идентификованих заинтересованих страна важних за управљање заштићеним подручјем СП „Ивановачка ада“ направљен према принципу 4-А матрице	90
Прилог 2. Графичка презентација резултата степена утицаја и ниво интереса сваке заинтересоване стране за план управљања заштићеним подручјем СП „Ивановачка ада“	94
Прилог 3. Потписна листа чланова радне групе приликом израде ПУ СП „Ивановачка ада“	95

План управљања СП „Ивановачка ада“ 2025 - 2029

Прилог 4. Преглед биљних врста заступљених на ЗП СП „Ивановачка ада“	97
Прилог 5. Преглед забележених врста батрахо и херпетофауне (водоземаца и гмизаваца) на ЗП СП „Ивановачка ада“	100
Прилог 6. Преглед забележених врста птица на подручју ЗП СП „Ивановачка ада“	101
Прилог 7. Ловостајем заштићене и трајно заштићене врсте у ловишту „Доње Подунавље“, у оквиру којег се налази СП „Ивановачка ада“	106
Прилог 8. Забрањене и дозвољене активности у околини гнезда орла белорепана (<i>Haliaeetus albicilla</i>), у оквиру заштитне зоне и појаса неузнемиравања према члану 74. Закона о заштити природе.....	108

ПРЕДГОВОР

Пред Вама је нови План управљања (ПУ) заштићеним подручјем Споменик природе (СП) „Ивановачка ада“. Ово је стратешки документ Јавног предузећа (ЈП) за газдовање шумама „Војводинашуме“, Шумског газдинства (ШГ) „Банат“ из Панчева, као управљача заштићеног подручја, којим се утврђује стање подручја, дефинишу циљеви управљања, активности за постизање циљева и показатељи спровођења плана. У складу са Законом о заштити природе (ЗЗП) и Уредбом о заштити СП Ивановачка ада, ПУ представља обавезни документ управљања заштићеним подручјем и доноси се за период од пет година. План управљања представља документ којим субјекат задужен за управљање заштићеним подручјем планира мере и активности заштите, очувања, унапређења и коришћења заштићеног подручја (ЗЗП, 2021).

Процес израде ПУ утемељен је на међународним IUCN (eng. *International Union for Conservation of Nature*) смерницама за планирање управљања заштићеним подручјима (IUCN, 2008) и израђивао се на партиципативан начин, уз укључивање заинтересованих страна. ПУ заштићеним подручјем СП „Ивановачка ада“ израдило је ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“ из Панчева, а активно су учествовали Покрајински завод за заштиту природе и Секретаријат за животну средину града Панчево, као и остале заинтересоване стране релевантне за ово подручје (Прилог 1).

Овај ПУ разрађен је кроз четири главна дела: уводни део, опис процеса планирања и укључивања заинтересованих страна, опис вредности подручја обухваћеног Планом и управљачки део. Управљачки део садржи визију, циљеве управљања, евалуације стања по управљачким сегментима и управљачке активности. Уз ова четири главна дела, План садржи и прилоге у којима су обједињене додатне информације важне за свеобухватније разумевање наведеног текста.

1. УВОД И КОНТЕКСТ

Поглавље нарочито садржи:

- Студијску (истраживачку), програмску, планску и пројектну документацију потребну за спровођење плана управљања као и циљева и активности

1.1. Сврха плана управљања

Према ЗЗП, ПУ је обавезни документ управљања заштићеним подручјима и доноси се за период од десет година, а у Законом прописаним случајевима План се доноси и за краћи период (нпр. од пет година, као у случају за СП „Ивановачка ада“, 2025. - 2029. године) (ЗЗП, 2021).

Према члану 52. ЗЗП Управљач доноси ПУ заштићеним подручјем којим се настоји, на једном месту, сажето и јасно приказати све главне информације о подручју, партиципативним процесом утврђена опредељења и подручја деловања, дефинисана кроз циљеве и активности које усмеравају управљање подручјима и ресурсима управљача. ПУ се одређује начин спровођења заштите, коришћења и управљања заштићеним подручјем, смернице и приоритети за заштиту и очување природних вредности заштићеног подручја, као и развојне смернице, уз уважавање потреба локалног становништва (ЗЗП, 2021).

У првом реду, ПУ помаже управљачу да дугорочно управља заштићеним подручјем. То је јавни документ који омогућава свим заинтересованим странама и јавности да прате активности управљача и да сопственим ангажманом, где је то могуће, укључе се у управљање подручјем и на тај начин допринесу очувању његових вредности (IUCN, 2008).

Управљање заштићеним подручјем СП „Ивановачка ада“ разрађено је кроз четири главна управљачка сегмената за које су направљене евалуације стања главних обележја, дефинисани општи и посебни циљеви и управљачке активности. За сваку планирану активност наведени су: показатељи активности, приоритет остваривања, планирани период реализације (одређен је табличним приказом). Такође, за сваку активност наведена је очекивана сарадња у реализацији са заинтересованим странама (институцијама и организацијама) и процењени су оквирни трошкови за реализацију активности.

У плану је дефинисана и визија управљања за ово заштићено подручје која представља жељено стање у будућности за чије ће достизање потенцијално бити потребан дужи временски период од трајања предметног ПУ. Насупрот томе, општи и посебни циљеви и њихови показатељи постављени су за период трајања ПУ, уз претпоставку да неће доћи до ванредних околности које би узроковале значајне промене контекста управљања или обележја подручја које тренутно није могуће предвидети. ПУ се односи на период спровођења од 2025. до 2029. године.

ПУ се разрађује и спроводи кроз годишње програме управљања заштићеним подручјима. План доноси управљач, а сагласност на овај документ даје Секретаријат за заштиту животне средине града Панчева по претходно прибављеном мишљењу Покрајинског завода за заштиту природе (ЗЗП, 2021).

ПУ се осигурава континуитет управљања и могућност праћења његове успешности и ефикасности, а годишњим програмима редовно периодично прилагођавање управљања дефинисана на потребама установљеним праћењем стања.

Усвајањем ПУ, он постаје службени и обавезни документ управљача. Сва правна и физичка лица као и предузетници који обављају делатности на предметном подручју дужни су да обављају делатности у заштићеном подручју у складу са ПУ (ЗЗП, 2021).

1.2. Подручје обухваћено планом управљање

План управљања СП „Ивановачка ада“ обухвата истоимено заштићено подручје (Табела 1, Слика 1).

Ово заштићено подручје заправо представља мали остатак природне шумске вегетације дунавских ада. Плавне шуме аутохтоних топола, великих речних ада низијских река, претрпеле су највеће измене од свих шумских екосистема у Републици Србији. Од ових некада пространих ритских шума, остали су само мали фрагменти, тј. мале површине које су благовремено заштићене као строги природни резервати (ЗЗП РС, 2008).

Наиме, Завод за заштиту природе и научно проучавање природних реткости НР Србије, 1961. године донео је Решење о стављању под заштиту државне шумске састојине јасена, беле тополе, црне тополе, бреста и врбе са понеким стаблом храста лужњака на делу Дунавске аде, којим је проглашен Строгим природним резерватом „Омољичка ада“ на 6,46 ха површине. Тада је прописаним мерама заштите био забрањен сваки вид коришћења овог заштићеног подручја, односно утврђен режим апсолутне заштите (ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“, 2024).

Према решењу Завода за заштиту природе НР Србије, бр.01-537/1 од 23. септембра, 1961. године, подручје природног добра обухватало је оделење 44 са деловима одсека а, с, f, на укупној површини 5,85 ха, у оквиру газдинске целине „Дунавске банатске аде“. Приликом формирања нових привредних (газдинских) јединица, 1980. године, заштићено добро је новом унутрашњом поделом обухватило оделење 46 d (1,36 ха) и 46 p (4,49 ха), укупно 5,85 ха. Промене површина природног добра настале су једним делом услед прецизнијег премера, а другим делом као последица флувијалних процеса под дејством Дунава, који на овом простору стварају нове алувијалне наносе.

Касније, ревизијом заштићеног подручја 2008. године, извршена је прекатегоризација и промена назива у СП „Ивановачка ада“, на површини од 6,07 ха, са околном заштитном зоном од 8,86 ха (ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“, 2024).

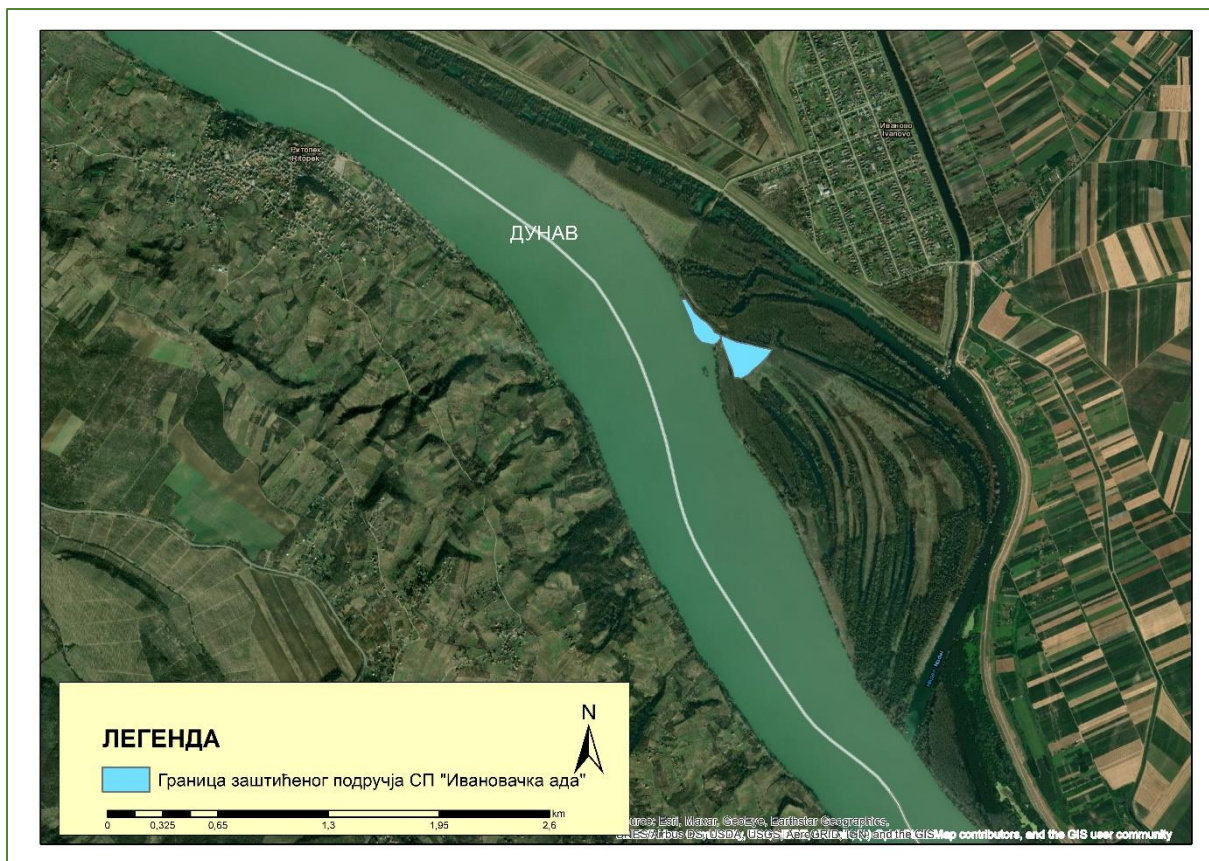
Скупштина града Панчева је на основу извршене валоризације и дефинисаног предлога Завода за заштиту природе Србије, 2009. године донела Одлуку о заштити СП „Ивановачка ада“, (број П-04-06-15/2009, Службени лист града Панчева, бр. 22/2009; 4/2011).

Табела 1. Подаци о подручју обухваћеним планом управљања.

Назив ЗП	Категорија/ Подкатегорија ЗП	Број регистра*	Површина [ха]	Датум проглашења	Акт о проглашењу
Споменик природе „Ивановачка ада“	III категорија – заштићено подручје локалног значаја	204	6,07	29.09.2009.	Одлука о заштити споменика природе Ивановачка ада Број: П-04-06-15/2009 - Скупштина града Панчева

Напомена: * – Централни регистар заштићених подручја

Извор: ЗЗП РС, 2024

Слика 1. Карта подручја СП „Ивановачка ада“

(Извор: ЈП „Војводинашуме“, 2024)

СП „Ивановачка ада“, проглашен је заштићеним подручјем на укупној површини од 6,07 ха у државној својини, ради „очувања малог остатка некадашњих плавних природних шума дунавских ада, специфичног састава и структуре, коју чине популације аутохтоних топола и врба високих естетских и еколошких вредности, а које представљају станиште субандемичним и реликтним врстама флоре (*Rorippa sylvestris* (L.) Besser, *Vitalis vinifera* L. subsp. *sylyvestris*, *Eryisimum sheiranthoides* L.) животињским врстама заштићеним као природне реткости (нпр. орао белорепан, зелена жуна, водомар), које представљају национално и међународно заштићене биљне и животињске врсте“ (Службени лист града Панчева, бр. 22/2009).

По националној категоризацији ово заштићено подручје сврстано је у III (трећу) категорију – значајно природно добро, док је према IUCN класификацији то Природни споменик. Међународни статус природног добра није утврђен.

Подручје СП „Ивановачка ада“ припада и подручјима еколошке мреже и то (*EU for Serbia, NATURA 2000*, 2024):

- подручју важном за очување птица (pSPA 033 - Ушће Саве у Дунав) и
- подручју важном за очување врста и станишта (pSCI SRBPEZ040 - Средње подунавље - Велика Морава).

План управљања заштићеним подручјем, које је истовремено и подручје еколошке мреже у складу са законом, садржи све елементе управљања овог дела еколошке мреже (ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“, 2019).

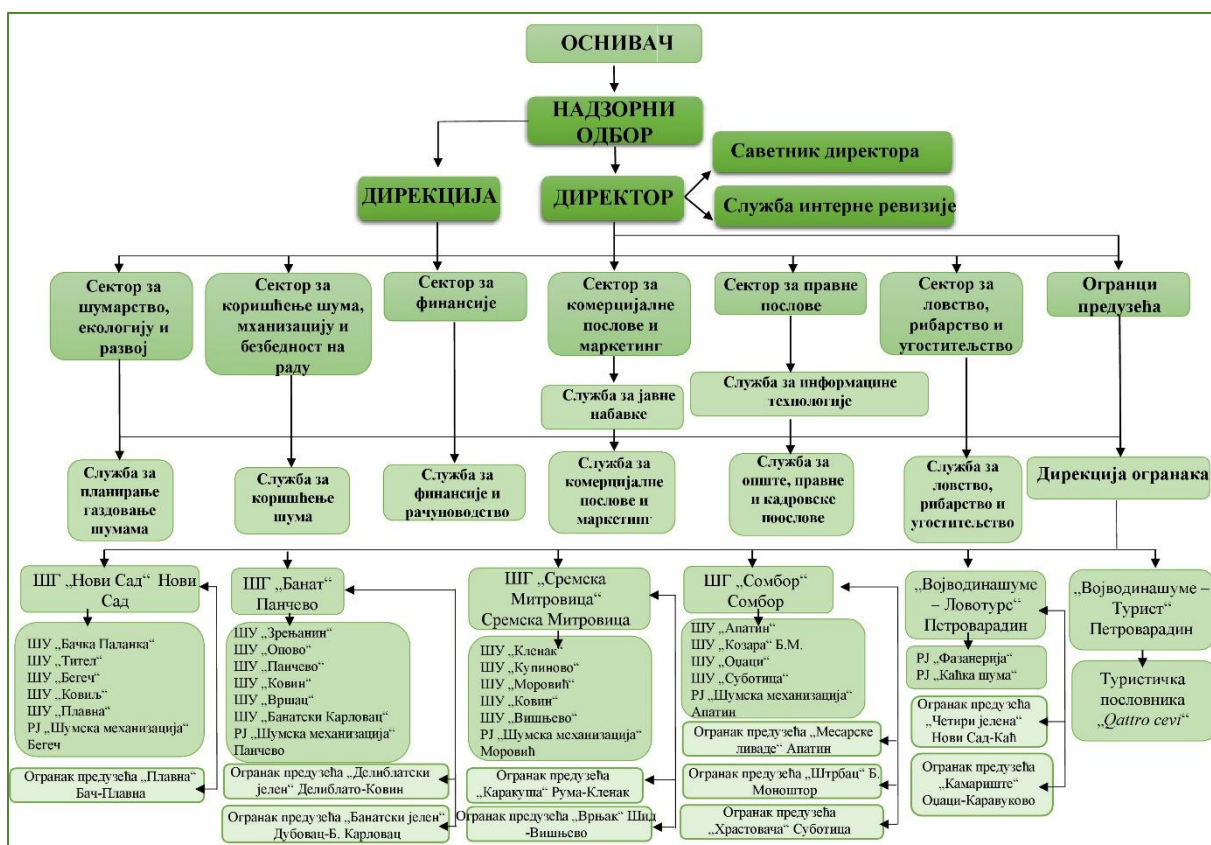
1.3. Управљач заштићеног подручја СП „Ивановачка ада“

Управљач СП „Ивановачка ада“ је **Јавно предузеће за газдовање шумама „Војводинашуме“**.

Поред овог подручја, ЈП „Војводинашуме“ је управљач још на **16 заштићених подручја, која се простиру на површини од 70.686,35 ha**. У оквиру управљања, ЈП „Војводинашуме“ спроводи мере заштите, коришћења и развоја ЗП преко делова предузећа (шумских газдинстава и шумских управа). У оквиру површина шума и шумског земљишта којима газдује установљено је још 10 заштићених подручја чији су управљачи друге институције, са укупном површином од 10.848,83 ha. Укупна површина заштићених подручја износи 81.535,18 ha или 63,2% од укупне површине шума шумског земљишта којима газдује ЈП „Војводинашуме“ (ЈП „Војводинашуме“, 2024a).

Заштићена подручја дата су на управљање ЈП „Војводинашуме“ на основу аката које доносе Влада Републике Србије (Уредбе о заштити подручја) и Скупштине општина на чијем подручју се налазе заштићена подручја (Одлуке о заштити подручја) (ЈП „Војводинашуме“, 2024a).

ЈП „Војводинашуме“ је организовано у три организациона нивоа (**Дирекција предузећа, Огранци предузећа и Организационе јединице**) (Слика 2).

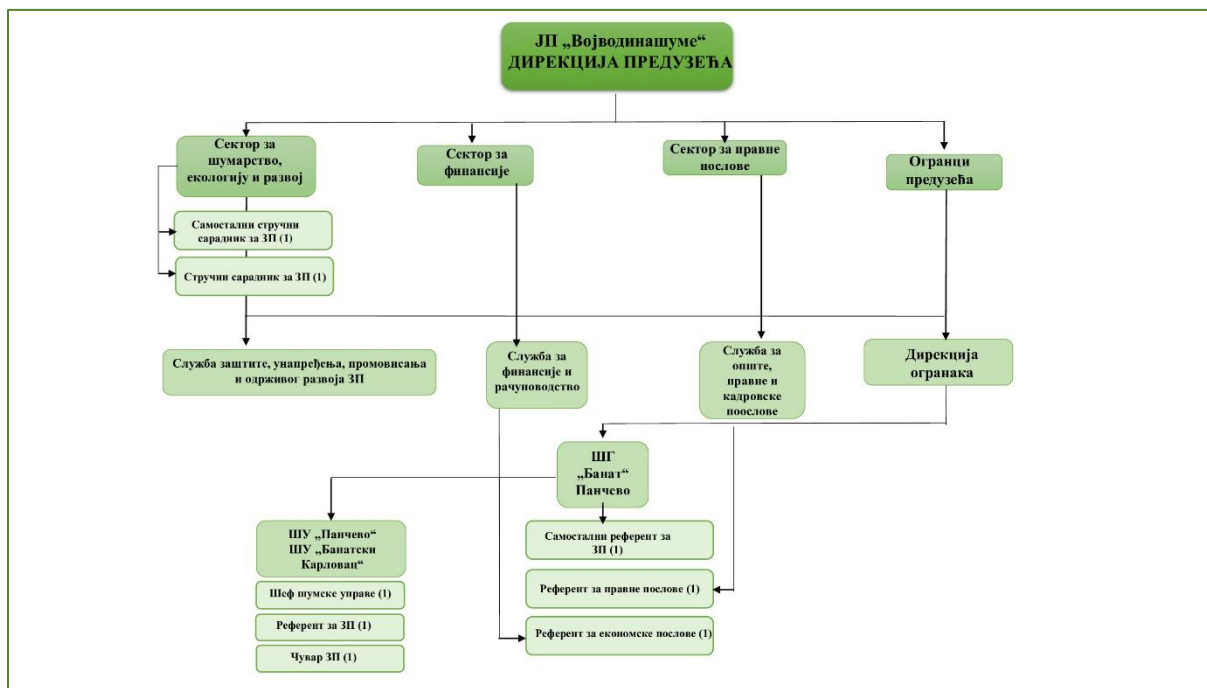
Слика 2. Унутрашња организација ЈП „Војводинашуме“

(Извор: ЈП „Војводинашуме“, 2024)

Дирекција предузећа има развојно, координационо-контролну функцију, бави се стратегијом, развојем, координира рад и врши надзор огранака предузећа. Организациону структуру дирекције чине 6 сектора: развој и информатику, шумарство, екологија и развој, ловство и рибарство, коришћење шума, финансије, комерцијалне

послове и маркетинг и за опште, правне и кадровске послове. Шумска газдинства су формирана на нивоу шумских подручја и представљају профитне центре.

За управљање ЗП, у оквиру ЈП „Војводинашуме“, а у складу са ЗЗП и Правилником о условима које мора да испуњава управљач ЗП, надлежна је **Служба заштите, унапређења, промовисања и одрживог развоја ЗП**, коју чине појединачна радна места у оквиру различитих организационих нивоа предузећа (Слика 3).

Слика 3. Унутрашња организација службе заштите, унапређења, промовисања и одрживог развоја ЗП ЈП „Војводинашуме“

(Извор: ЈП „Војводинашуме“, 2024)

Свеобухватно функционисање управљања ЗП подразумева добро организовани систем са оспособљеним, еколошки едукованим и иновативним кадром, како би се овим подручјима управљало на одржив начин. У погледу **структуре кадрава**, ЈП „Војводинашуме“ има **56 запослених на пословима управљања ЗП**.

Решењем Скупштине града Панчева (Службени лист града Панчева, бр. 22/2009), функција управљања заштићеним подручјем поверена је **ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“, Панчево**.

Посао управљања ЗП обављају 2 сарадника на нивоу дирекције предузећа, 1 самостални референт у ШГ „Банат“, Панчево, 1 референт у шумској управи Панчево, док је за чување природних вредности одређен 1 чувар. Потпору спровођењу законски предвиђених обавеза дају правници (2) и економисти (2), а у спровођењу теренских активности су ангажовани и остали шумски радници.

Управљач заштићених подручја, у складу са ЗЗП, стара се да сви корисници заштићених подручја (сопственици и корисници шума, власници и корисници пољопривредних површина, власници и корисници туристичких објеката и други корисници природних и створених вредности и услуга заштићеног подручја) спроводе прописане режиме заштите (ЈП „Војводинашуме“, 2024а).

Обавезе управљача заштићеног подручја регулисане су ЗЗП као и актима донетим на основу Закона (ЗЗП, 2021).

Према члану 54. ЗЗП, Управљач доноси годишње Програме управљања ЗП, и представља реализацију циљева утврђених важећим Планом управљања заштићеним подручјем (ЗЗП, 2021).

У складу са ЗЗП, управљач је дужан да:

- се стара о ЗП на начин који омогућава да се у потпуности спроведу прописане мере и активности заштите (режим заштите) у циљу очувања и унапређења ЗП;
- обележи ЗП;
- за ЗП доноси годишње програме и десетогодишње или петогодишње планове управљања (заштите и унапређивања заштићеног подручја);
- донесе акт о унутрашњем реду на простору заштићеног подручја;
- обезбеђује чуварску службу;
- обезбеђује услове за спровођење научно - истраживачких, образовних, информативно - пропагандних и других активности у складу са Законом;
- у случају насталих промена које могу уништити или нарушити основну вредност заштићеног подручја обавештава Покрајински завод за заштиту природе Србије;
- се обраћа надлежним органима ради обезбеђивања средстава за остварење Програма управљања (заштиту и унапређење заштићеног подручја).

Управљачу се преносе одређена јавно правна овлашћења, те он има право легитимације у погледу спровођења режима заштите и покретања кривичних и прекршајних поступака.

Управљач заштићеног подручја обезбеђује финансијска средства из буџета Града Панчева и из сопствених прихода.

1.4. Студијска (истраживачка), програмска, планска и пројектна документација потребна за спровођење плана управљања као и циљева и активности

Управљач законом прописана планска документа (план управљања и програме управљања) доноси, након консултација са осталим корисницима простора заштићеног подручја, научно-истраживачким институцијама и са Покрајинским заводом за заштиту природе (ПЗЗП) и врши њихову усаглашеност са мерама заштите, а њихов садржај усаглашава са захтевима законских и стручних докумената.

Имајући у виду предвиђени концепт заштите, Управљач израдио је ПУ СП „Ивановачка ада“ за период 2020-2024. године. Предвиђене планске мере кроз годишње Програме управљања за ЗП, спроведене су активностима и радовима у ЗП. Крајем сваке календарске године, у планском периоду, Управљач израђује Извештај о реализацији програма управљања ЗП и доставља га надлежном Секретаријату Града Панчева.

У процесу израде овог документа водило се рачуна и о значајнијим важећим планским те другим релеватним документима. Детаљни приказ коришћених документа представљен је у Табела 2.

План управљања СП „Ивановачка ада“ 2025 - 2029

Табела 2. Хронолошки приказ значајних важећих планских и других релевантних докумената коришћених за израду Плана управљања.

Година издавања	Назив документа
2006	Посебна основа за газдовање шумама за газдинску јединицу „Доње Подунавље“, (2007-2016). ЈП Војводинашуме“, ШГ „Банат“, Панчево.
2008	Студија заштите СП „Ивановачка ада“, значајно природно добро. Завод за заштиту природе Србије, Нови Сад.
2009	Одлука о заштити споменика природе Ивановачка ада Број: П-04-06-15/2009 - Скупштина града Панчева. Просторног плана Општине Панчево. Службени лист града Панчево, бр. 19/2009 и 33/2011 - испр.
2017	Основа за газдовање шумама за газдинску јединицу „Доње Подунавље“, (20017-2026). ЈП Војводинашуме“, ШГ „Банат“, Панчево.
2019	План управљања СП „Ивановачка ада“ 2020 - 2024. године. ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“.
2020	Програм управљања СП „Ивановачка ада“, ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“, Панчево. Извештај о извршењу програма управљања СП „Ивановачка ада“ за 2020. годину, ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“, Панчево.
2021	Програм управљања СП „Ивановачка ада“, ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“, Панчево. Извештај о извршењу програма управљања СП „Ивановачка ада“ за 2021. годину, ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“, Панчево.
2022	Програм управљања СП „Ивановачка ада“, ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“, Панчево. Извештај о извршењу програма управљања СП „Ивановачка ада“ за 2022. годину, ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“, Панчево.
2023	Програм управљања СП „Ивановачка ада“, ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“, Панчево. Извештај о извршењу програма управљања СП „Ивановачка ада“ за 2023. годину, ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“, Панчево.
2024	Програм управљања СП „Ивановачка ада“, ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“, Панчево. Решење о условима заштите природе бр. 019-360/2, Покрајински завод за заштиту природе, Нови Сад.

1.5. Евалуација претходног Плана управљања

Највећи фокус претходних година (2020 - 2024) стављен је на активности чувања ЗП, обележавања ознака спољне границе ЗП и одржавањем постојећих ознака. У претходном планском периоду обележено је 1 km.

Поред тога, током протеклих пет година, управљач је одговорно вршио чување заштићеног подручја, ангажовањем чувара шума и заштићеног подручја који су редовно обилазили СП. Редовним обиласцима, у претходном периоду управљања нису утврђене нити идентификоване бесправне радње.

Након доношења ПУ, Правилника о унутрашњем реду и Годишњег програма управљања, Управљач је израдио, поред осталих аката предузећа, нову Основу за газдовање шумама за газдинску јединицу „Доње Подунавље“ која је још увек на снази (2017 - 2026).

У управљачком сегменту који се односи на праћење стања и заштиту биодиверзитета управљачке активности током претходног периода важења плана биле су усмерене првенствено на заштиту и чување гнезда (у одељењу 47 на стаблу црне тополе) и шире гнездилишне територије за врсту орла белорепана (*Haliaeetus albicilla*). Детаљни мониторинг је поверен спољном стручном сараднику. Праћење стања ретких, рањивих и угрожених врста и човекових активности спроводио је чувар ЗП.

На основу релеватних аката, а у циљу заштите, очувања и унапређења заштићеног подручја обављане су редовне активности на свакодневном чувању ЗП током читаве године. Појачане мере безбедности су вршене у летњем периоду због дугог сушног перода и опасности од пожара.

У циљу интерпретације, промоције и очувања природних вредности ЗП, постављена је једна информативна табла, а током две године редовно су вршене презентације на традиционалном сајму „Лорист“, намењеном између осталог и заштићеним подручјима, екологији и промоцији очуваних природних вредности на подручју Србије. Промоција и презентација ЗП су изостале у периоду пандемије корона вирусом.

Сарадња са локалним корисницима је била коректна, у оквиру законом дозвољених начина коришћења ЗП од стране локалних корисника. Јачање капацитета управљача ишло је у смеру повећања знања о биолошкој разноликости, упознавању са методама и начинима управљања инвазивним страним врстама, примерима добре праксе управљања поплавним шумама и рестаурацијским активностима унутар таквих природних целина.

Претходни План управљања постављен је доста скромно и не можда амбицизно, а поред тога и већина планираних активности изостала је у највећој мери због ситуације са пандемијом. Дакле, поред овакве ситуације, управљање је у извесној мери било ефикасно, али постоји доста простора за конкретне активне мере у будућности, у циљу очувања аутохтоности поплавних шума. Такође, иако су капацитети управљача достигли ниво потребан за реализацију планираних активности и овде постоји читав низ могућности за јачање капацитета најпре у погледу праћења стања и мониторинга индикаторских врста и станишта.

2. ПАРТИЦИПАТИВНИ ПРОЦЕС ИЗРАДЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА

Поглавље нарочито садржи:

- Идентификацију заинтересованих страна
- Методологију партиципативне израде плана управљања

2.1. Потреба за партиципативним процесом израде плана управљања

Појам партиципативно управљање у контексту заштићеног подручја означава да су заинтересоване стране на различите начине и на различитим нивоима укључени у различите фазе циклуса управљања подручјем. Заинтересоване стране у планирању управљања ЗП и изради ПУ су сви они који имају свој удео, права и/или интерес у спровођењу плана и управљању подручјем на начин да могу нешто изгубити или добити његовим спровођењем. Примарна заинтересована страна је локална заједница односно људи који живе и/или делују у заштићеном подручју (МИНГОР, 2020).

Учествовање заинтересованих страна подразумева могућност да они који су директно или посредно повезани с планом управљања могу придонети развоју плана својим ставовима, знањем, искуством или идејама. Учешће заинтересованих страна темељи се на уверењу да ће људи који су били укључени у процес бити боље информисани за доношење одлука о начинима коришћења ресурса заштићеног подручја и свог утицаја на њих. Укључивање заинтересованих страна у планирање управљања, односно партиципативно планирање подразумева и вештину планирања и вештину укључивања заинтересованих страна и фасилитације (МИНГОР, 2020).

Учешће заинтересованих страна има своје предности и ризике, али представља стандард у заштити природе. Искључивање заинтересованих страна из доношења одлука резултира мањком подршке, понекад и непријатељским ставом према управљачу и отежава ефикасну заштиту подручја (Appleton, Notham, 2007).

Партиципативно учешће у изради овог ПУ је подразумевало организацију тима испред управљача за израду ПУ, идентификацију и анализу заинтересованих страна као и њихово укључивање и процес израде ПУ.

2.2. Организација процеса учешћа заинтересованих страна у изради ПУ

2.2.1. Интерни тим управљача за израду плана управљања

Пре истека важења актуелног ПУ, Управљач по претходно прибављеном Решењу ПЗЗП из Новог Сада, о условима заштите природе за израду плана управљања за наредни плански период, израђује ПУ и доставља га Секретаријату Града Панчева на сагласност. Пре издавања сагласности, Секретаријат Града Панчево исходује мишљење Покрајинског завода за заштиту природе (ПЗЗП) о ПУ. Након законске процедуре Управљач га доставља надлежној институцији на сагласност и поставља га на јавни увид са јавном расправом (ЈР) јавности. Крајем истека актуелног ПУ, Управљач такође израђује извештај о реализацији плана управљања за протекли период и доставља га надлежном Секретаријату Града Панчева.

Процес израде овог ПУ утемељен је на основу ЗЗП као и међународним *IUCN* смерницама (*IUCN*, 2008) са партиципативним приступом планирању. Главну улогу у изради ПУ дали су запослени Управљача ЈП „Војводинашуме“, Дирекције предузећа и ШГ „Банат“ Панчево који су спровели координацију и организацију целог процеса, анализу заинтересованих страна као и организацију процеса укључивања заинтересованих страна, обраду прикупљених података и припрему предлога ПУ.

На самом почетку, кроз интерни састанак, представници Управљача извршили су идентификацију главних сегмената управљања овим ЗП, унутар којих су разматрани и специфични аспекти управљања. Дефинисано је четири (4) најважнија сегмента управљања и пет (5) разматраних аспекта управљања, који су приказани у Табела 3.

План управљања СП „Ивановачка ада“ 2025 - 2029

Табела 3. Сегменти управљања и разматрани аспекти везани за њих у оквиру којих су укључене заинтересоване стране са везаним интересом за СП „Ивановачка ада“.

Сегменти управљања	Разматрани специфични аспекти сегмената управљања
I Очување природних вредности	Биодиверзитет Инвазивне стране врсте
II Одрживо коришћење природних ресурса	Одрживо коришћење
III Итерпретација и едукација и сарадња са заинтересованим странама	Интерпретација и едукација Сарадња са локалним заинтересованим странама
V Развој капацитета управљача	Капацитети управљача за управљање заштићеним подручјем

Представници Управљача су у процесу израде ПУ, одржали три интерна састанка (у даљем тексту ИС) (Слика 4).

Слика 4. Други интерни састанак за израду ПУ, одржан 18. 08. 2024. у СП „Ивановачка ада“
(Извор: фотоархива ЈП „Војводинашуме“)

Садржај одржаних интерних састанака приказани су у Табела 4.

Табела 4. Садржај интерних састанака током процеса планирања за представнике Управљача.

Број састанака	Садржај
1. ИС	1. Идентификација заинтересованих страна (4-А матрица). 2. Анализа заинтересованих страна (степен утицаја и ниво интереса заинтересоване стране, сарадња и начин укључивања заинтересоване стране). 3. План и начин укључивања заинтересованих страна. 4. Преглед и анализа досадашње управљачке праксе управљача. 5. Идентификација и ревидирање вредности заштићеног подручја, притисака и претњи и анализа тренутног стања заштићеног подручја. 6. Одређивање управљачких сегмената / тема плана управљања. 7. Сагледавање зонације (режима заштите).
2. ИС	1. Дефинисање општих и посебних циљева управљања (за управљачке сегменте и аспекте управљања) и дефинисање показатеља остварења посебних циљева. 2. Дефинисање активности управљања и одређивање показатеља спровођења активности уз одређивање приоритета, сарадника, временског распореда и финансијских износа са сваку активност. 3. Приказ управљачке зонације.
3. ИС	1. Расправа о планираним активностима управљања као и о предлозима сарадника - заинтересованих страна. 2. Дорада плана управљања на темељу коментара добијених кроз процес јавног увида.

Осим успостављања интерног тима управљача који је преузео израду ПУ, идентификовани су и остали субјекти који су важни за израду ПУ. Управљач је сагледао потребу и начин укључивања осталих субјеката тј. заинтересоване стране у израду овог ПУ.

2.2.2. Идентификација и анализа заинтересованих страна за предметно подручје

Укључивању заинтересованих претходила је идентификација и анализа заинтересованих страна. Да би се одлучило које је заинтересоване стране потребно укључити, потребно је знати и које све информације управљачу требају о њима. Део ове анализе представља и идентификација заинтересованих страна.

Заинтересоване стране се могу идентификовати различитим методама (нпр. географски, према начину коришћења подручја или према управљачким темама). Они се могу идентификовати и кроз секторе деловања (из цивилног, јавног и приватног сектора), при чему је потребно водити рачуна да се укључују и представници других сектора, не само из заштите природе.

Након идентификације заинтересованих страна која је урађена према сегментима управљања, уследила је њихова анализа. Сагледан је тренутан ниво укључивања заинтересованих страна у рад управљач и ставови које имају према њему

На првом интерном састанку интерног тима управљача извршена је идентификације заинтересованих страна за предметно подручје. Приликом идентификације заинтересованих страна, представници Управљача одговарали су на тзв. „4-А питања“ која су била основа за анализирање сваке заинтересоване стране:

- **Актер** (заинтересована страна): идентификована је свака заинтересована страна наводећи њен тачни службени назив и припадност одређеном аспекту управљања, односно сегмента управљања.
- **Агенда** (делатност заинтересоване стране): наведен је мандат који има актер/заинтересована страна и које стратешке циљеве и интересе следи.
- **Арена** (подручје рада и деловања): сагледан је у којем делокругу и са којом ингеренцијом делује актер/заинтересована страна и како је територијално организована.
- **Алијанса** (сарадња): сагледано је да ли је и како актер/заинтересована страна повезана са управљачем и са другим актерима/заинтересованим странама?

Такође, овде је анализиран и **степен утицаја и ниво интереса** заинтересоване стране¹. Додатно су идентификовани облици сарадње и начин укључивања заинтересоване стране у процес израде овог ПУ.

Дакле, као резултат овог састанка је попуњена 4-А-матрица која садржи попис предлога управљачких сегмената и разматраних специфичних аспеката управљања према којима су груписани идентификоване заинтересоване стране са свим претходно наведеним елементима (Прилог 1). Такође овом матрицом је израђена основа укључивања и комуникације са заинтересованим странама.

На темељу анализе информација о заинтересованим странама из 4-А-матрице, за СП „Ивановачка ада“ може се закључити следеће:

- Идентификовано је укупно **19 различитих заинтересованих страна (Прилог 1)** који делују унутар дефинисаних управљачких сегмената и разматраних специфичних аспеката управљања.
- Управљачки сегмент који обухвата **највећи број (12) заинтересованих страна је Интерпретација и едукација и сарадња са заинтересованим странама.**
- Везано уз сарадњу са заинтересованим странама, према 4-А-матрици добијени су следећи резултати:
  - Све идентификоване заинтересоване стране учествују у **континуираним разменама информација** (у табели назначено скраћеницом **ИНФО**), односно инвестирају време у комуникацију и контакте са управљачем.
  - Три заинтересоване стране имају **институционализован однос** с управљачем (у прилогу назначено скраћеницом **ИНСТ**). Институционализован однос подразумева ниво сарадње који се темељи на одређеним законским одредбама или споразумима између државних институција и заинтересованих страна.
  - Четири заинтересоване стране успостављају координисану сарадњу (у прилогу назначено скраћеницом **КООР**), односно инвестира у планирање и коришћење ресурса.

Анализа **степен утицаја и ниво интереса заинтересоване стране** показује које ће заинтересоване стране имати највећи утицај и интерес за успешност управљања заштићеним подручјем (Прилог 2).

---

¹ **Степен утицаја и ниво интереса** заинтересоване стране приказује њихову заинтересованост за управљање заштићеним подручјем или аспекте, моћ или утицај заинтересоване стране у остварењу и достизању очекиваних резултата управљањем.

2.2.3. Укључивање заинтересованих страна у планирање управљања заштићеним подручјем

Структура и обим процеса планирања, тј. број, садржај и циљеви као и редослед састанака, радионица и других облика укључивања заинтересованих страна, директно зависи од сложености подручја у смислу вредности подручја, идентификованих претњи и притисака, као и броју и сложености структуре заинтересованих страна.

Након спроведене детаљне анализе заинтересованих страна и одабира метода и структуре комуникацијског процеса, одређене заинтересоване стране су биле укључене у процес планирања. Релевантне заинтересоване стране за овај план су биле укључене кроз **радну групу (РГ)** за коју је организован **састанак**, док су све остале заинтересоване стране биле **информисане** директно од стране Управљача путем јавног увида и **јавне расправе** (и Табела 5), у оквиру процеса јавног увида.

Табела 5. Сажета листа начина укључивања заинтересованих страна у процес управљања заштићеним подручјем СП „Ивановачка ада“.

Начин комуникације	Заинтересована страна
Радна група	• Покрајински завод за заштиту природе • Секретаријат за заштиту животне средине - Град Панчево • Секретаријату за инспекцијске послове - града Панчево
Јавна расправа	Заинтересована јавност

Састанак радне групе (Слика 5., Прилог 3) имао је за циљ прикупљање информација о тренутном стању заштићеног подручја, дефинисању визије за ПУ и прикупљање предлога о потребним активностима управљања и могућностима сарадње (Табела 6). Информације и предлози прикупљени током процеса укључивања заинтересованих страна интегрисани су у релевантне делове ПУ и његов су саставни део.

Слика 5. Састанак радне групе у процесу израде ПУ СП „Ивановачка ада“, одржан 13. септембар, 2024. у Панчеву

(Извор: фотоархива ЈП „Војводинашуме“)

Табела 6. Садржај састанка радне групе при изради ПУ СП „Ивановачка ада“.

Тематски садржај интерне радионице	
Састанак радне групе	1. Представљање заштићеног подручја, управљача и његовог рада и представљање анализе заинтересованих страна. 2. Идентификација и ревидирање вредности заштићеног подручја, присутних притисака и претњи. 3. Представљање визије управљања заштићеним подручјем и прикупљање коментара. 4. Представљање сегментата и аспеката управљања, општих и посебних циљева и прикупљање коментара. 5. Прикупљање предлога активности управљања за одабране управљачке сегменте уз одређивање сарадника (заинтересованих страна везаних уз спровођење активности).
Јавна расправа	Представљање процеса и плана управљања.

План управљања СП „Ивановачка ада“ 2025 - 2029

Временска динамика одржаних интерних састанака и радних група приказани су у Табела 7.

Табела 7. Сажети преглед временске динамике интерних састанака и радне групе током 2024. године

Мај - Јул	Август	Септембар	Октобар	Новембар
1 ИС	2 ИС	3 ИС + РГ		ЈР

Легенда:

	Припрема и структурирање процеса планирања
	Одређивање контекста и израда основног дела плана управљања
	Нацрт плана (израда)
	Коначни нацрт плана (јавни увид и сагласност оснивача)

3. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ, КАО И ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Поглавље нарочито садржи:

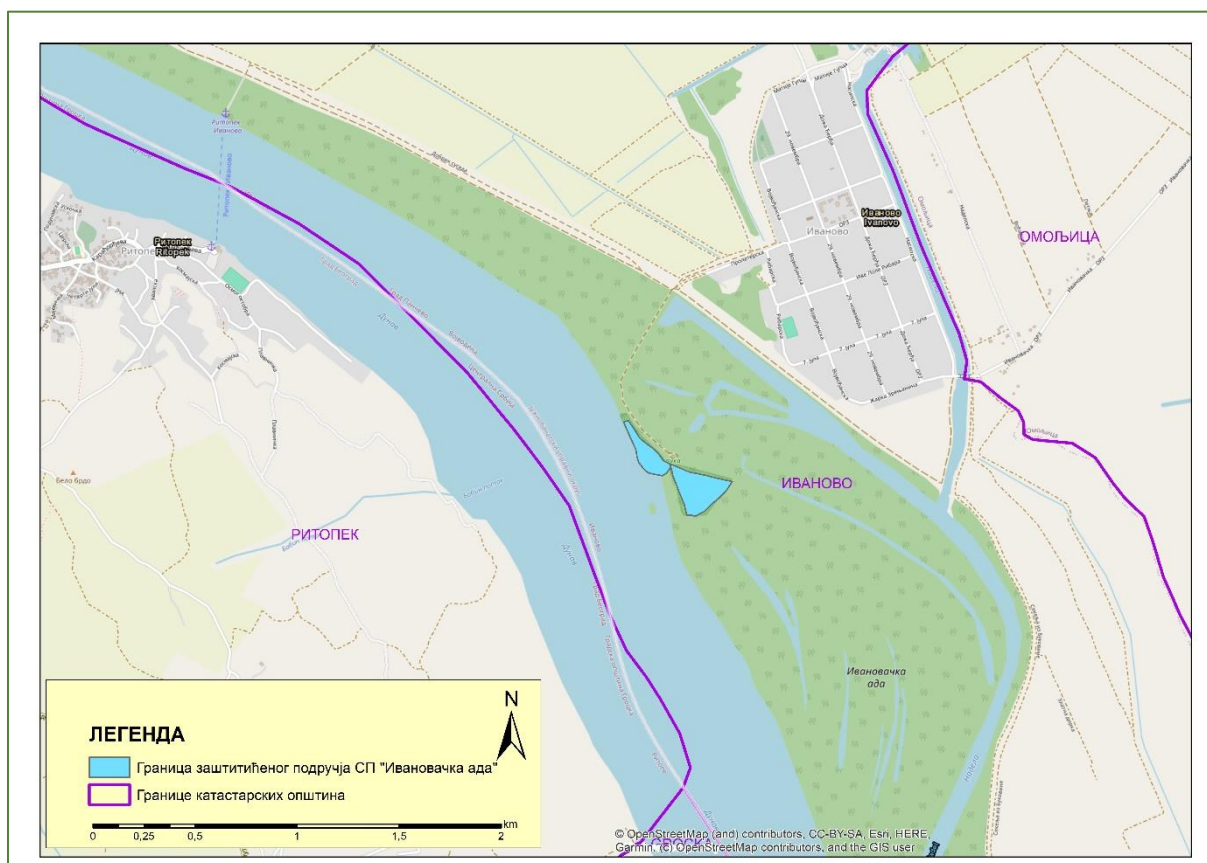
- Приказ главних природних и створених вредности, као и природних ресурса
- Просторну идентификација планских намена и режима коришћења земљишта

3.1. Смештај подручја и насељеност

3.1.1. Географски и административни положај

Заштићено подручје СП „Ивановачка ада“ налази се у јужном Банату у АП Војводина, на простору Града Панчево, на Дунавској ади (коју такође зову „Иванова / Ивановачка ада“), у близини насеља Иваново (ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“, 2019). Ада је спојена са левом обалом реке Дунав, а заштићено подручје се налази на северозападном делу Ивановачке аде, која има правац пружања северозапад-југоисток, у приобалној зони (Слика 6) (ЗЗЗП РС, 2008).

Географски положај СП „Ивановачка ада“ одређен је централном географском координатом: 44° 43' 45" N (северне географске ширине) и 20° 41' 34" E источне географске дужине по Гриничу. Налази се на парцели К. П. 3767 К.О. Иваново, чије границе излазе из граница природног добра. Део природног добра се, према увиду у копију катастарског плана и природну границу на терену, налази у кориту реке Дунав (ЗЗЗП РС, 2008).

Слика 6. Положај Ивановачке аде

(Извор: ЈП „Војводинашуме“, 2024)

3.1.2. Насељеност и становништво

СП „Ивановачка ада“ налази се у близини насеља Иваново, док у границама ЗП нема насељених места нити у њему ко живи.

Само насеље Иваново налази се на алувијалној тераси реке Дунав, на надморској висини од 70 - 73 m. Налази се на 21 km југоисточно од Панчева и најмање је село на територији Града Панчева. Атар Иванова граничи се на северу са атарима Војловице и

Старчева, на истоку и југоистоку са Омољачким атаром, а на југу са атаром Банатског Брестовца. Непосредна близина Дунава омогућава Иванову повезивање воденим путем са свим насељима на његовој обали (Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, 2018).

Према најновијем попису становништва из 2022. године, у насељу Иваново живи 974 становника, просечне старости од 48 година, са уједначеним бројем и старости припадника мушког и женског пола. У насељу најчешће доминирају домаћинства са два (148) или једним чланом (146). Уколико се погледају резултати претходних пописа становништва, у периоду од 1991. године до 2022. године уочава се тренд смањења броја становника (Табела 8) (РЗС, 2022).

Табела 8. Укупан број становника насеља Иваново за период од 1991. године до 2022. године.

Година	1991	2002	2011	2022
Укупан број становника	156.872	159.026	161.340	163.542

Извор: РЗС, 2022

Становништво на подручју у чијој се близини налази заштићено подручје има неповољна демографска обележја која карактеришу и Војводину као целину. Посебно питање се односи на квалитативне демографске промене с обзиром на биолошку депопулацију која утиче на старење становништва, а са тенденцијом интензивирања овог процеса заостраваће се проблеми обезбеђивања довољног броја радно способног, квалификованог становништва и збрињавања остарелог становништва (Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, 2018).

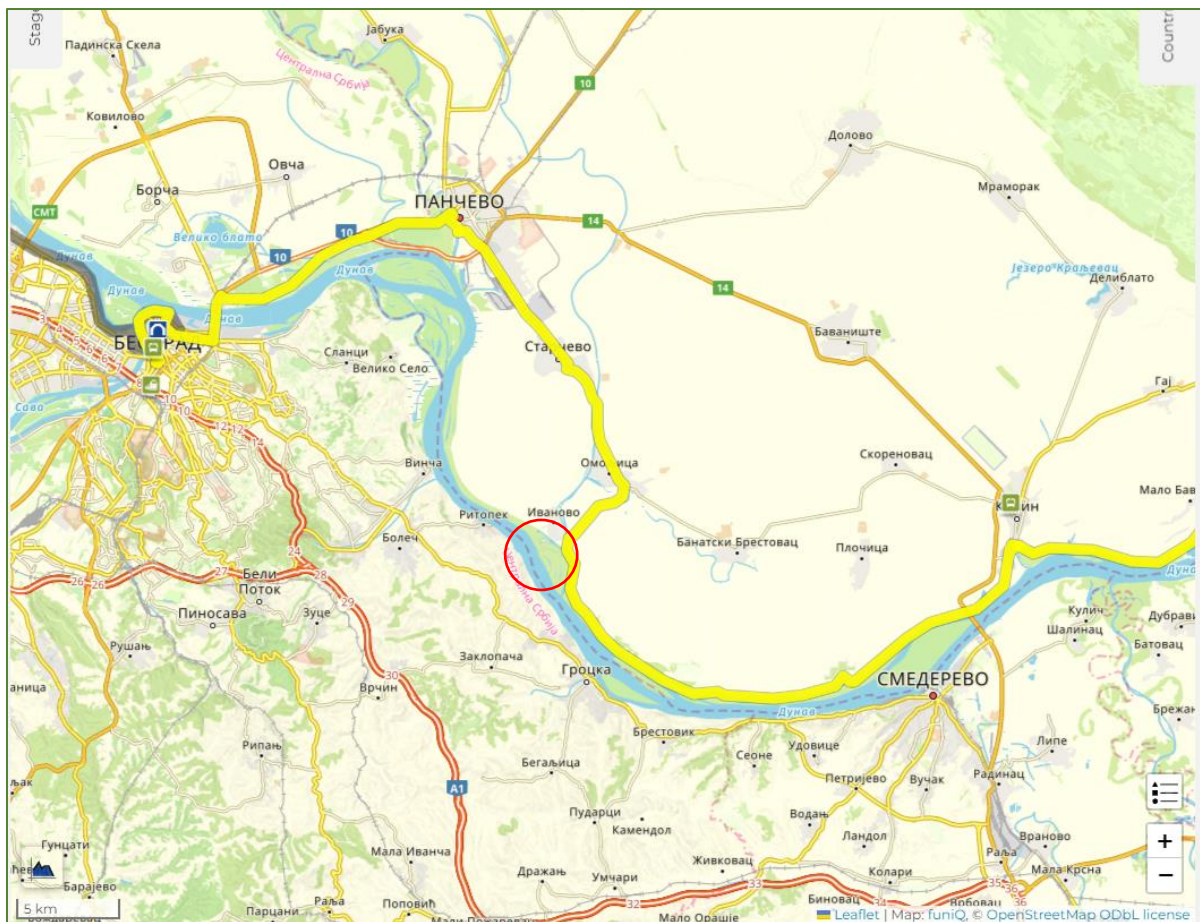
3.1.3. Саобраћајна повезаност

Доступност и комуникација предметног простора са окружењем и субрегионима омогућена је преко **путно - друмског саобраћаја**, тј. преко система општинских путева (Општински пут (ОП бр. 3/Л-3) Омољица – Иваново) (Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, 2018), иако кроз само ЗП не постоји саобраћајна инфраструктура.

У ширем подручју налазе се и некатегорисани путеви (приступни и атарски путеви) који су радијалног облика и повезују насеља и садржаје ван грађевинског подручја (Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, 2018).

Такође, на територији ширег подручја постоји и **водни саобраћај** заступљен преко међународног пловног пута реке Дунав без просторно и инфраструктурно прихватно - манипулативних и превозних капацитета и **скелски прелаз Иваново**. Наиме, скела „Црвенка“ саобраћа од Ритопека до Иванова и сваки дан је омогућен превоз становника Ритопека до ораница на подручју насеља Иваново и околног подручја. Овим скелским превозом омогућен је саобраћај за тракторе воћара и ратара из Ритопека, у сарадњи са ЈП „Пијаце и зеленило Гроцка“ (Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, 2018).

У близини заштићеног подручја заступљен је и немоторни саобраћај преко **бицикличких коридора међународног и локалног ранга**. Што се тиче међународног коридора, овде је заступљена **Међународна бицикличка стаза (EuroVelo) - циклоридор 6 - Дунав - Црно море** позиционирана уз општинске путеве идући од Београда, преко Панчева, Војловице, Старчева, Омољице, Иванова и даље ка Ковину, уз Дунав на насипу прве одбрамбене линије (Слика 8) (Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, 2018; EuroVelo, 2024).

Напомена: круг оивичен црвеном бојом означава шире подручје Ивановачке аде

Слика 7. Међународна бициклистичка стаза (EuroVelo) - цикло коридор 6 - Дунав - Црно море кроз Србију

(Извор: EuroVelo, 2024)

3.2. Клима

Заштићено подручје се налази на крајњем рубу Панонске низије, где се укрштају утицаји континенталне, степске климе истока, атлантске климе запада и медитеранске климе југа (333П РС, 2008).

За приказ климатских прилика као и њихових трендова коришћени су најновији подаци доступни са интернет странице Дигитални алтас климе Србије, за 2020. годину као и за период од 1950. год до 2020. године.

Годишњи ток температуре је доста повољан. Средње месечне температуре показују правилност у кретању са минимумом у јануару, а максимумом у августу. **Средња годишња температура** ваздуха предметног подручја износи **13,9°C**, **максимална дневна температура** током 2020. године била је у **августу 30,6°C**, док је **минимална** забележена у **јануару (-1,4°C)**. **Најтоплији** месец у години је **август** са месечним просеком температуре од **24,6°C**, а **најхладнији** је **јануар** са просечном дневном температуром од **2°C**. Максималне годишње температуре ваздуха јављају се од јуна до септембра и крећу се у границама од 26,1°C до 30,6°C (Табела 9). Последњи подаци показују да просечна дневна температура и њене минималне и максималне вредности, на подручју Ивановачке аде имају растући тренд (Слика 8), а који ће

План управљања СП „Ивановачка ада“ 2025 - 2029

наставити да расте (пораст средње годишње температуре од око 2°C за предметно подручје и у наредним годинама (Слика 9) (Дигитални атлас климе Србије, 2024).

Табела 9. Вредности основних климатских параметара и важних климатских индекса за 2020. годину, за подручје Ивановачке аде.

Месеци	Климатски параметри					
	Средња дневна t°C	Максимална дневна t°C	Минимална дневна t°C	Падавине (mm)	Број дана са падавинама	
Јануар	2.0	5.6	-1.4	21.2	5	
Фебруар	7.8	12.1	3.5	55.4	10	
Март	9.1	13.6	4.6	38.9	6	
Април	13.7	20.8	6.8	6.6	2	
Мај	16.7	21.8	11.7	73.1	13	
Јун	21.0	26.1	16.0	136.8	14	
Јул	22.9	28.6	17.4	56.3	7	
Август	24.6	30.6	18.7	83.9	8	
Септембар	21.2	27.4	15.0	31.5	5	
Октобар	14.7	19.2	10.2	75.8	7	
Новембар	7.3	9.7	4.8	10.7	4	
Децембар	5.9	8.2	3.6	34.0	8	
Година	Климатски индекси					
	Број летњих дана ²	Број дана са t°C изнад 35	Број тропских ноћи ³	Број мразних дана ⁴	Број ледених дана ⁵	Број дана са падавинама већим од 30 mm
2020. година	113	2	17	32	1	2
	Дужина вегетационог периода (5°C)	Дужина вегетационог периода (10°C)	Узастопни суви дани ⁶	Индека аридности ⁷	/	/
	285	217	30	5,86	/	/

Извор: Дигитални атлас климе Србије, 2023

² Годишњи број дана када је TX (највиша дневна температура) већа од 25°C.

³ Годишњи број дана када је TN (минимална дневна температура) већа од 20°C.

⁴ Годишњи број дана када је TN (минимална дневна температура) мања од 0°C.

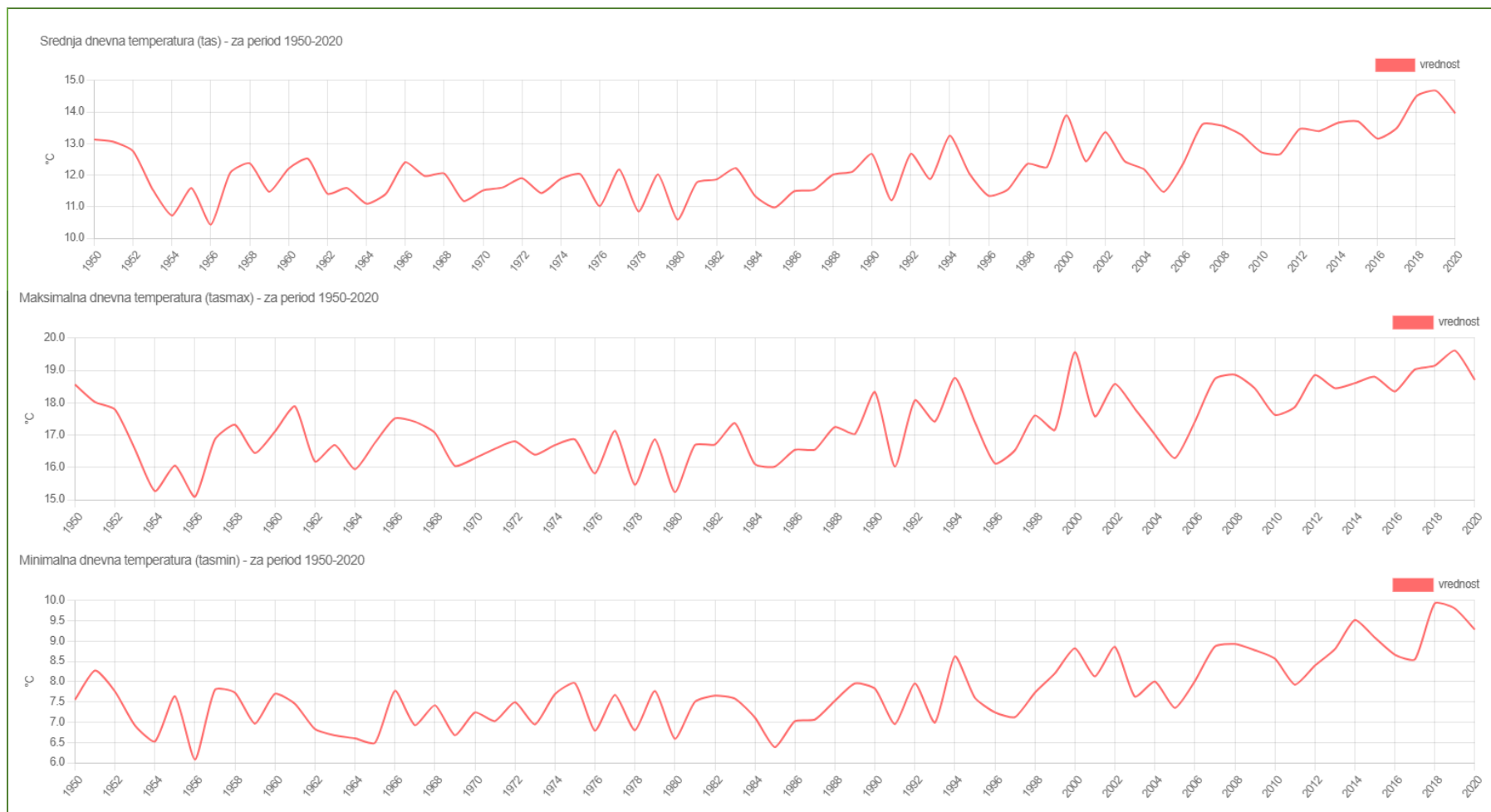
⁵ Годишњи број дана када је TX (највиша дневна температура) мања од 0°C.

⁶ Максимални број узастопних дана са количном падавина мањом од 1 mm.

⁷ Однос годишњег испаравања и количине падавина.

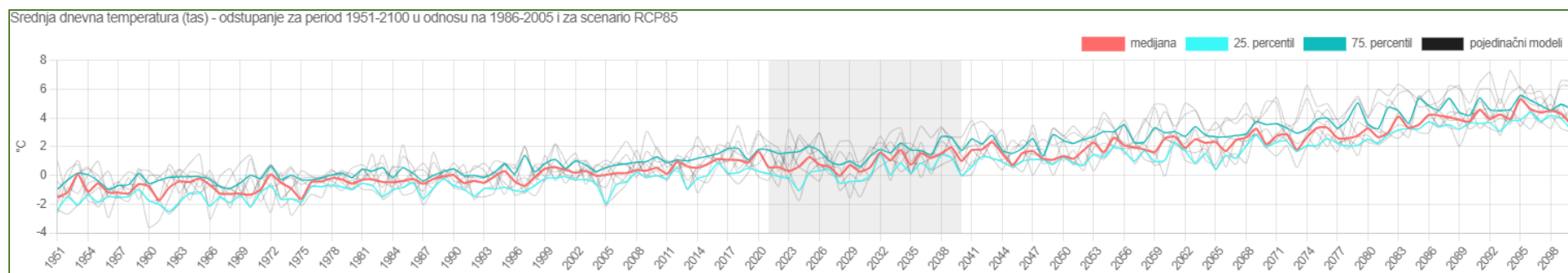
План управљања СП „Ивановачка ада“ 2025 - 2029

Слика 8. Тренд средње дневне, минималних и максималних дневних температура за подручје Ивановачке аде за период од 1950. до 2020. године

(Извор: Дигитални атлас Србије, 2024)

План управљања СП „Ивановачка ада“ 2025 - 2029

Слика 9. Промене средње годишње температуре у будућности (до 2038. год) за подручје СП „Ивановачка ада“

(Извор: Дигитални атлас климе Србије, 2023)

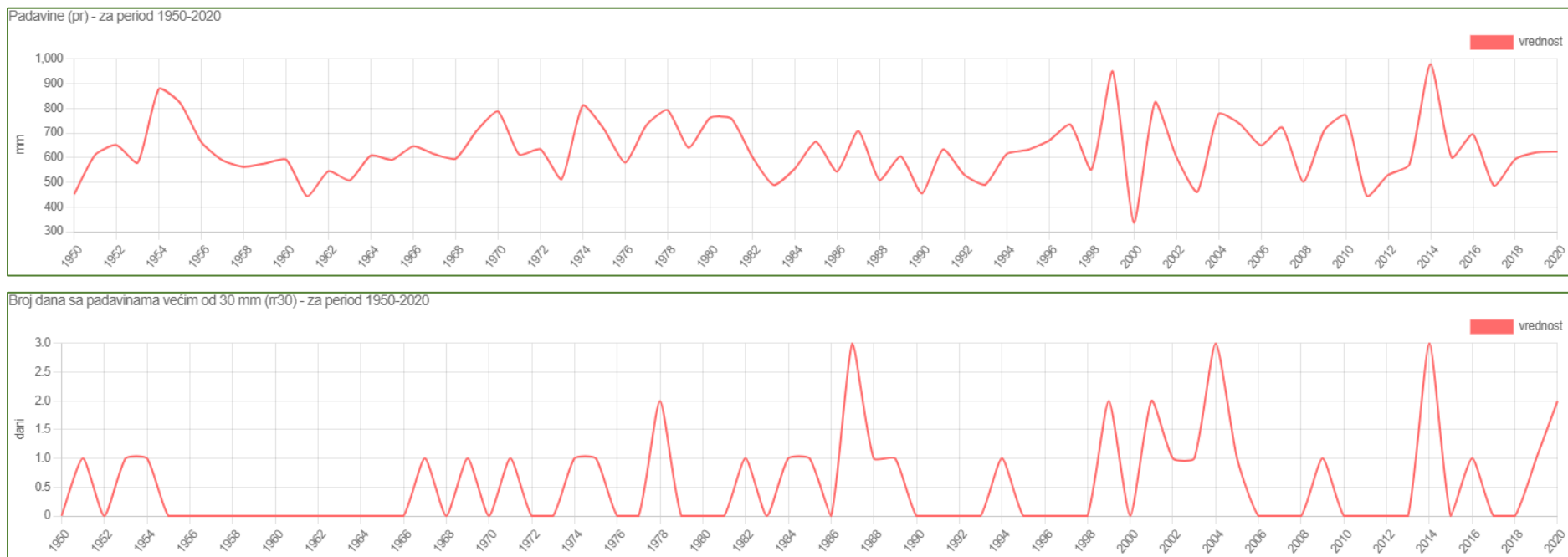
Просечна годишња количина падавина износи 624,2 mm воденог талога. Зимска половина године је са мање падавина него летња, а максимум падавина бележи се у рано лето (максимално за 2020. годину у јуну 136,8 mm). Годишњи ток падавина у овом делу има претежне карактеристике континенталног типа, са максимумом у јуну, што је последица продора влажног атлантског ваздуха. Најмања висина падавина, током 2020. године уочена је у априлу (два дана са падавинама, укупно свега 6,6 mm), а највећи број дана са падавинама је у јуну, мају и августу, свеукупно 35 дана (Табела 9) (Слика 10) (Дигитални атлас климе Србије, 2024). У прилог наведеном је и чињеница да се СП „Ивановачка ада“ налази у сливу Дунава којег карактеришу највеће количине падавина у мају до јула, а најмања у периоду од јануара до марта (МПШВ, 2023).

За подручје Ивановачке аде, током 2020. године забележено је 32 мразна и један ледени дан (Табела 9) (Дигитални атлас климе Србије, 2024). За подручје је карактеристична појава касних пролећних мразева након топлог периода и кретања вегетације у марту месецу. Појава мразних дана забележена је од октобра до априла месеца, при чему јануар има у просеку највише (24,4), а октобар и април најмање мразних дана (1,9) (ЗЗЗП РС, 2008).

Најчешће се ветар на овом подручју јавља из правца југоистока, исток – југоистока, северозапада и запада. Најчешћи је ветар из правца југоистока (кошава) у трајању од око 50 дана годишње. Кошава достиже и највећу брзину, у новембу и децембру, са ударима брзине између 25 и 30 m/s (ЗЗЗП РС, 2008).

На основу изложеног може се рећи да климатски фактори овог подручја, узимајући у обзир едафске и хидролошке факторе, пружају повољне услове за развој и опстанак шумске вегетације. Специфичност микроклиме приобалног појаса, огледа се у сниженој температури и повећаној влажности ваздуха у односу на пољопривредни предео насипом заштићеног дела алувијалне равни (ЗЗЗП РС, 2008).

План управљања СП „Ивановачка ада“ 2025 - 2029

Слика 10. Тренд годишњих падавина броја дана са падавинама већим до 30 mm, за подручје Ивановачке аде за период 1950.-2020. године

(Извор: Дигитални атлас климе Србије, 2024)

3.3. Геолошка разноврсност

3.3.1. Геологија и геоморфологија

Територију Града Панчево прекривају квартарни седименти који се јављају у виду холоцених пескова, суглина, шљункова, алувијалних суглина, шљункова, барских глина, пескова, рецентног муља и плеистоценских еолских пескова песковитог леса и леса у чијој су основи алувијално – језерски слабо везани седименти. У складу са наведеним и цела Ивановачка ада изграђена је у потпуности од творевина квартарне старости. Седименти квартара имају искључиво површинско распрострањење, дебљина су је око 15 – 20 m, а представљени су седиментима холоцена. Испод наслага последње геолошке периоде налазе се моћни седименти неогена, а испод њих петрогени представници средњег и старог доба земљиног развоја. Најстарије геолошке формације у овом делу Панонског басена су кристаласти шкриљци палеозојске старости, који се јављају на дубинама већим од 400 m (333П РС, 2008).

Надаље, Ивановачка ада се налази у плавном подручју Дунава, југозападно од насипа и припада Панчевачко - ковинском инундационом терену алувијалне равни⁸ Дунава. Ово подручје представља дуги и узани појас ширине од 2 до 7 km, чија висина код Панчева износи 72 m, а код Ковина 68 m (Бугарски и сар., 1996). Доминантну морфолошку улогу у обликовању рељефа на простору Ивановачке аде имао је флувијални процес праћен забаривањем, а од облика флувио-барског рељефа на ширем подручју присутне су баре и мочваре.

Данас Ивановачка ада не представља право острво у географском смислу, и то се објашњава управо таложењем флувијалног наноса на узводном дела рукавца који је одвајао аду од копна. Таложење честица наноса је последица губитка енергије воденог тока, које се, према облицима флувијалног рељефа, јавља са банатске стране Дунава. Ово смањење брзине речног тока настало је услед изградње регулационе водограђевине која усмерава матицу Дунава у правцу југа, спречавајући продор воде у рукавац (333П РС, 2008).

3.4. Педологија

Посматрајући шире подручје тј. ГЈ „Доње Подунавље“, на основу свих до сада обављених истраживања, издвајају се следећи типови земљишта:

- Неразвијена хидроморфна земљишта;
- Неразвијена хидроморфна земљишта на ритским црницама;
- Семиглејна земљишта (алувијалне парарендзине, ливадске црнице, ритске црнице);
- Мочварно – глејна земљишта (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017).

Земљишта у полоју река према важећој класификацији земљишта Југославије (Шкорић и сар. 1985) сврстају се у ред хидроморфних земљишта. Алувијална земљишта су врло хетерогена по својим морфолошким својствима, зависно од особина ношеног наноса. Диференција земљишта у полоју равничарских река (а тиме и у хидроморфном реду) је везана за педопродесе образовања земљишта и особеностима геоморфолошке грађе профила, тако да се дели на три генетичка дела и то: приобални, централни и притерасни (333П РС, 2008).

У формирању земљишта у инундацији одлучујућу улогу су имали режим површинских и подземних вода, особине суспендованог материјала који река таложи и биогени процеси. За постанак и развој алувијалних земљишта од великог значаја је и

⁸ Алувијалне равни представљају најниже делове војвођанске равнице (Бугарски и сар., 1996).

вегетација, која представља један од основних фактора педогенезе. Предоминантну улогу имају висински положај терена и квалитет наталоженог наноса. Педогенетски процеси у инудацији јављају се само на највишим положајима са кратким плавлеем и често се прекидају таложењем новог наноса, због чега се ова земљишта још називају и агенетска земљишта (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017).

СП „Ивановачка ада“ се налази у приобалној, високој зони. Два одека који се налазе на подручју СП (одсеци 46d и 46/e), донекле се разликују у хидрографском положају. Унутар исте целине јавља се изражен микрорелеф створен флувијалним дејством Дунава. Микрорелеф плавног подручја ствара различите предуслове за одвијање педогенетских процеса, везано за различите хидрографске положаје блиских локалитета. У одсеку 46 d дуж обале Дунава јавља се пешчана греда, а у осталом делу одсека по механичком саставу заступљена је песковита иловача. У одсеку 46 e педолошка подлога је нешто глиновитија, на шта указује и флористички састав (ЗЗЗП РС, 2008).

Неразвијена хидроморфна земљишта

У овај тип земљишта спада алувијално земљиште - **флувисол**. Алувијална земљишта су врло хетерогена по својим морфолошким својствима. Настанак и развој условљени су особинама ношеног наноса, интензитета таложења, положаја у односу на речни ток, од надморске висине, од вегетације (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017).

Налазе се у приобалном делу **форланда**⁹, на гредама и гредицама и на заравњеним положајима. То су најрецентнија земљишта и полазе од саме обале реке. Настала су од рецентних алувијалних наноса са слојевитом грађом профила, са slabим или врло слабо развијеним хумусним хоризонтом, највише до 20 cm дубине и до 3 % хумуса. Према текстурном саставу слојева припадају текстурним класама песка, иловастог песка и иловаче. Врло често се налазе врло дубоки профили чистог песка, који се налазе или на површини или на некој дубини. Постоје делови који се састоје од чистог песка који избија на површину. Најповољнији флувисоли који имају више иловаче, а најлошија су од чистог песка. Ова земљишта се због велике количине крупнозрног и средњезрног песка добро дренирају. Песак обезбеђује добру дренираност, али има малу вододрживост и низак ниво капиларног пењања (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017).

Дунавски флувисол, уопште, има највише песковите фракције од свих земљишта овог типа у другим речним инудацијама (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017).

Други подтип алувијалног земљишта - **хумифлувисол** се налази даље од обале, исто на заравњеним гредама, на мирнијим положајима, нешто нижим и самим тим и влажнијим. Хумусни хоризонт је овде дубљи, до 30 cm, и креће се од 2 – 4 %. Спада у најпродуктивнија земљишта у инудацији. Стратиграфија профила има слојевиту грађу, с тим што су слојеви нешто тежег гранулометријског састава – текстурних класа иловаче, песковите иловаче и песка у свим комбинацијама. Хумифлувисол на Дунаву, као и претходно земљиште, има најлакши гранулометријски састав од свих земљишта у долинама наших река (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017).

Неразвијена хидроморфна земљишта на ритским црницама

Ова земљишта се налазе у заштићеном делу инудације. Стратиграфију профила одликују специфична слојевитост, коју сачињавају три (а некада и више) карактеристична слоја:

- површински, рецентни слој, светлије боје и лакшег механичког састава, дебљине 20 – 60 cm;

⁹ Земљиште између насипа и реке.

- затим, погребени слој фосилног порекла, тамне или сиве боје, изузетно тешког механичког састава, дебљине 50 – 100 cm;
- трећи слој - супстрат, који се састоји од преталоженог леса. Ова земљишта имају различиту еколошку вредност, у зависности од режима подземних вода (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017).

Семиглејна земљишта

Од семиглејних земљишта јављају се **алувијална парарендзина, ливадска црница и ритска црница**.

Алувијалне парарендзине су земљишта која се образују на иловастом алувијалном наносу, по чему се разликују од ливадских црница које се образују на лесу. Механички састав је песковита иловача и иловача. Хумусно - акумулативни хоризонт се креће од 30-50 cm. У алувијалној равни налазе се на највишим и средњим положајима, а у заштићеном делу на гредама где увелико владају процеси отерестричавања. У зависности од снабдевености допунском земљишном влагом, деле се на : умерено суве, умерено влажне и умерено влажне до влажне (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017).

Ливадске црнице се налазе даље од обале, у унутрашњости полоја, односно у заштићеном делу, без плављења. Ливадске црнице настају на лесу или преталоженом лесу. Карактерише је допунско влажење подземним водама између 1,0 и 1,5 m испод површине. Хумусни хоризонт се креће од 30 cm до 70 cm. Стратиграфију хоризонта чине слојеви текстурне класе од глиновите иловаче до песковито – глиновите иловаче и глине. Превладава иловаста састав слојева у профилу, па ова земљишта имају повољне водно – ваздушне особине (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017).

Ритске црнице јављају се у заштићеном делу ГЈ на висинама изнад мочварно - глејних земљишта. Подземне воде се налазе на 0,5 – 1,0 m. Ритске црнице имају тежак механички састав и неповољне водно – физичке особине. Има их са присуством карбоната или бескарбонатних, које имају неповољније еколошке особине (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017).

Мочварно – глејна земљишта

Јављају се на најнижим положајима (депресијама), где се подземне воде налазе на дубини од 0 до 80 cm. У односу на дубину трајног задржавања подземне воде деле се на:

- алфа глеј (дубина глеј хоризонта од 0 до 40 cm)
- бета глеј (глеј дубина глеј хоризонта од 40 до 80 cm) и
- гама глеј (дубина глеј хоризонта преко 80 cm).

Ови типови земљишта јављају се у плавном и заштићеном делу, а карактерише их ограничена еколошка вредност, која зависи од дубине подземних вода (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017).

3.5. Хидрогеологија и хидрологија

СП „Ивановачка ада“ припада форланду, тј. плавном подручју Дунава, а лоцирано је у небрањеном делу, југозападно од насипа (ЗЗЗП РС, 2008).

У целости припада водном подручју реке Дунав, и самим тим Црноморском сливу¹⁰. Водно подручје Дунав обухвата део речног слива реке Дунав, делове подслива Тисе,

¹⁰ Црноморски слив је највећи у Републици Србији и обухвата 92,6% територије. Највећи део територије је нагнут према Панонској низији и у том правцу формиране су наше најдуже реке. Оне извиру у планинским пределима и богате су водом. Највећа река овог слива је река Дунав. Слив реке Дунав у Републици Србији обухвата подслив реке Саве, са Дрином и Колубаром, подслив Тисе, подслив Велике, Јужне и Западне Мораве са Ибром, подслив Тамиша и других банатских водотока, као и подсливова Млаве, Пека, Поречке реке и Тимока (МПШВ, 2023).

Тамиша и других банатских водотока, подсливове Млаве, Пека и Поречке реке и део подслива реке Тимок (МПШВ, 2023).

Речни режими у сливу реке Дунав су просторно и временски хетерогени. У пролеће се јављају већи отицаји услед падавина и топљења снега у планинским регионима. Но оно што је релеватно је да је најмања издашност забележена на територији Војводине и у сливовима левих притока Велике Мораве и Колубаре (МПШВ, 2023). Просечне вредности протицаја Дунава на сектору Панчево – Ковин, за дугогодишњи период представљене су у Табела 10.

Табела 10. Просечне вредности протицаја Дунава на сектору Панчево – Ковин, за дугогодишњи период

	Вредност
средња вода	5.800 m ³ /s
најмања вода	2.150 m ³ /s
највиша вода	14.300 m ³ /s

Извор: ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017

Дунав има сложен, комбиновани хидрографски режим, који се мења највише под утицајем климатских прилика које владају на узводном делу речног слива (ЗЗЗП РС, 2008).

Просечне вредности водостаја, за дугогодишњи период указују да током година има два таласа надоласка високих вода - два максимума и два минимума. Главни максимум на овом сектору је средином маја, па и нешто раније, а споредни средином новембра. Главни минимум пада у јесен, као последица летњих суша у сливовима главних притока (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017).

Задњи дани марта и први дани априла месеца, у коме се на целом току Дунава јављају апсолутни максимуми. Од септембра па до краја фебруара, по правилу, нема максималних водостаја. Међутим, високи водостаји јављају се у октобру и новембру – децембру. Такве појаве забележене су 1952, 1958, 1964, 1972, 1976, 1995 и 2006. године. Велика неуједначеност у водостају Дунава одраз је различитости климатских особина у оборинском подручју Дунава и његових притока (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017).

Велику улогу у промени речних режима одиграо је и човек. Подизањем насипа и регулационим радовима промењена је динамика плавлена. Будући да овај простор представља најнижи и најравнији терен банатског Подунавља са просечном висином од 68 m надморске висине до значајних промена у хидролошком режиму подручја такође је дошло након изградње бране на Тердапу, са утицајем на хидрографски режим све до Сланкамена (Томић, 1981).

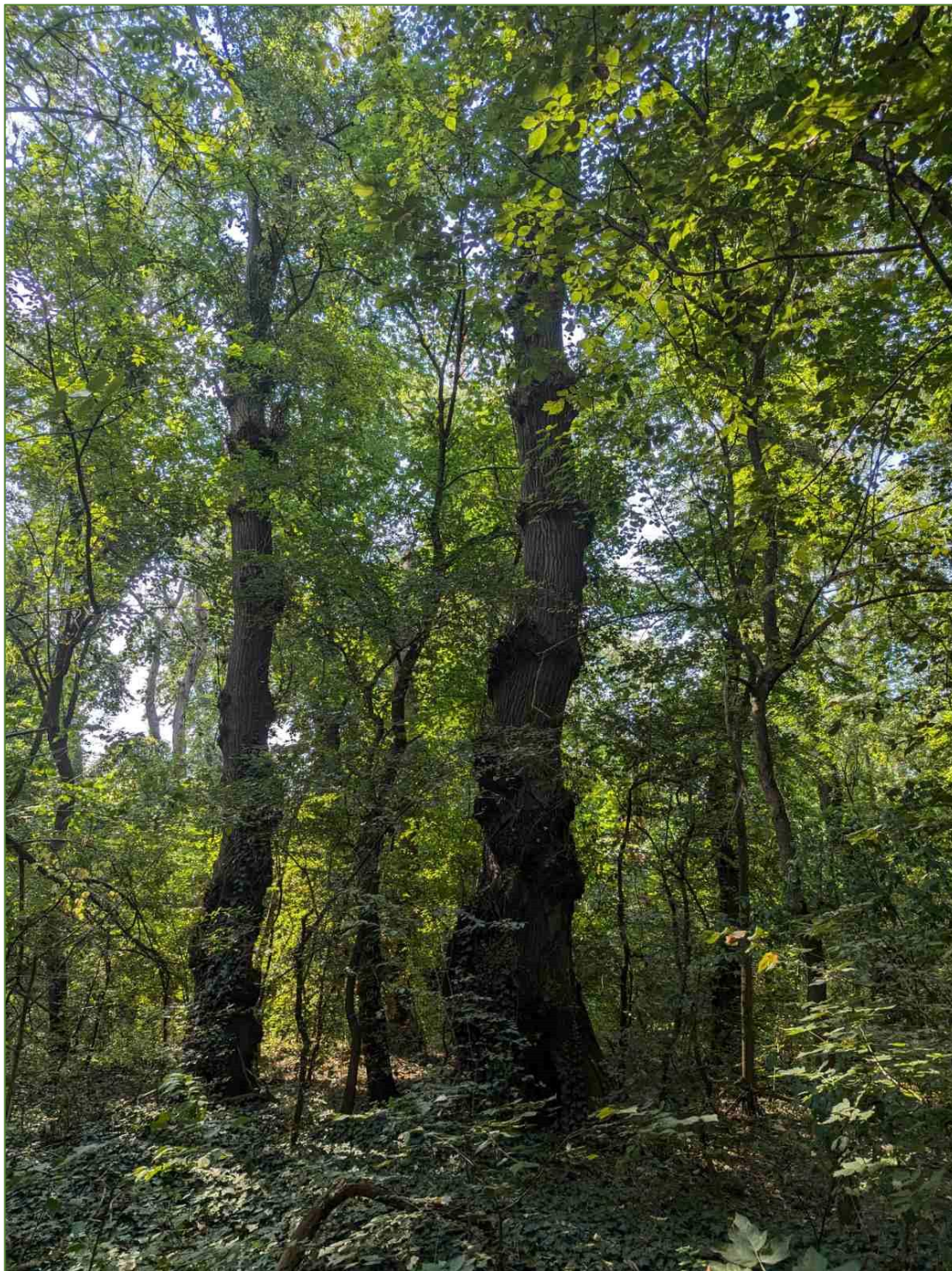
3.6. Пејзажне карактеристике

Речне аде великих низијских река, изложене наизменичном утицају поплавних вода и сувих периода, са карактеристичном динамиком у сукцесији вегетације и за њу везане биоценозе, од велике су важности за очување биодиверзитета влажних подручја. Популације аутохтоних топола и врба, са биолошким и еколошким особинама насталим процесом природне селекције и диференцијације, представљају велико природно богатство. Развој ритских шума аутохтоних врба и топола од свог постанка па све до њиховог најразвијенијег облика је веома динамичан и променљив. Својим ерозионим радом Дунав непрекидно руши и односи обале, премешта и таложи муљ и песак, истовремено стварајући нове спрудове и нова алувијална земљишта. На овим свежим наносима реке појављује се

„малат“ врбе и тополе који се постепено развија у њихове састојине. Ове промене наступају постепено, са старошћу природне састојине и прате све фазе њеног развоја који је у сталној зависности од промена еколошких услова станишта (ЗЗП РС, 2008).

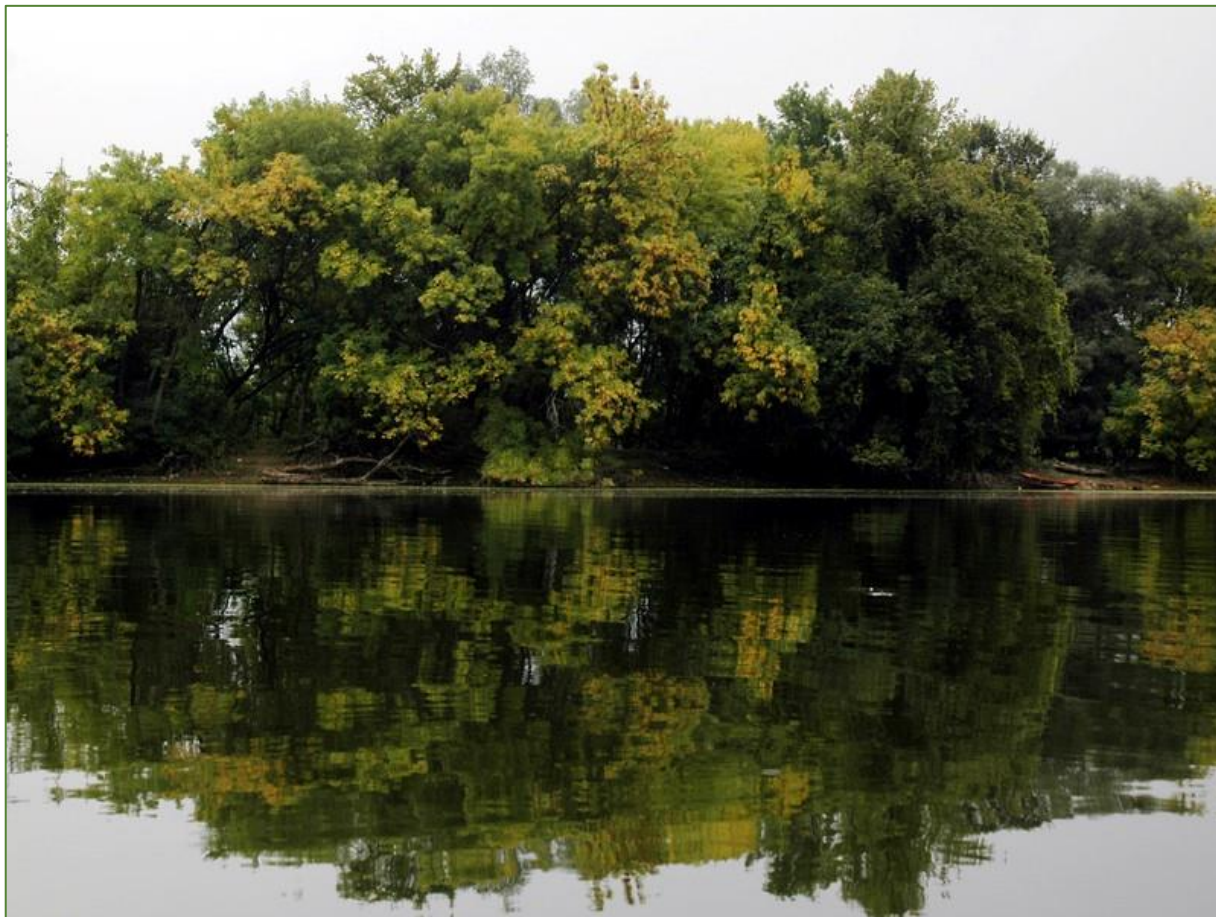
На некадашњим речним острвима, сечом аутохтоних шума и подизањем интензивних засада меких лишћара човек је у великој мери изменио природни предео ритских шума. СП „Ивановачка ада“ представља мали остатак природних шума у антропогено измењеном пределу и као такво подручје пружа слику предела исконских ритских шума Доњег Подунавља (Слика 11) (ЗЗП РС, 2008).

Слика 11. Типичне предеоне одлике заштићеног подручја СП „Ивановачка ада“

(Извор: фотоархива ЈП „Војводинашуме“)

Амбијенталној атрактивности овог дела предела, поред постојеће вегетације, доприноси и обала Дунава са југозападне стране. Заштићено подручје, као део приобаља Дунава, представља део јединственог еколошког коридора реке Дунав (Слика 13). Овај коридор представља миграторне путеве којима се омогућује повезивање природних популација бројних врста на удаљеним стаништима дуж речног тока, као основног предуслова размене генетског материјала и очувања биолошке разноврсности (ЗЗЗП РС, 2008).

Слика 12. Приобаље реке Дунав према СП „Ивановачка ада“

(Извор: ЗЗЗП РС, 2008)

3.7. Биолошка разноврсност

Целокупни биодиверзитет на ЗП СП „Ивановачка ада“ представљен је на основу доступних података, а најпре на основу прелиминарних истраживања која су обухватила северозападни део целокупне Ивановачке аде, тј. површине које се налазе унутар шумских одсека 46d и 46e (ЗЗЗП РС, 2008).

С обзиром да до сада на овом подручју нису вршена континуирана истраживања целокупног биодиверзитета, не располаже се са релевантним подацима о присуству и стању популација ових врста флоре и фауне. Дакле, реално је очекивати да ће се даљим истраживањима проширивати дати списак присутних врста.

3.7.1. Шумска станишта и уз њих везане врсте

Подручје јужног Баната, посматрајући биоклиматске факторе, припада вегетацијској зони свезе *Festucion rupicolaе – Aceri tatarici – Quercion*, при чему је за инундациону раван Дунава карактеристична азонална вегетација хигрофилних шума лишћара (ЗЗЗП РС, 2008).

Природну вегетацију граде хидролошки условљене шуме, тј. ритске галеријске шуме врба и топола (*Salicion albae* Soó 1940), са примесом пољског јасена, веза и лужњака (*Alno-Quercion roboris* Нт. 1938 (Стевановић, В. и др., 1999)) и других аутохтоних лишћара на алувијалним типовима земљишта (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2019; 333П РС, 2008).

Вегетација заштићеног подручја, према „Вегетацији Србије II“, (Шкорић, 2006) припада:

Klasi: *QUERCO – FAGETEA* Br.- Bl et Vlieg 1937

Redu: *Populetalia albae* Br.- Bl 1931

Alijansi: *Salicion albae* Soó (1940)

Asocijацији: *Populetum nigrae – albae* Slavnić 1952.

Уколико погледамо појединачно шумске одсеке, у **вишем спрату дрвећа**, у шумском одсеку **46e** доминира бела топола (*Populus alba* L.) а у нижем вез (*Ulmus laevis* Pallas). Појединачно су забележени примерци пољског јасена (*Fraxinus angustifolia* Vahl subsp. *oxycarpa* (Vieb. ex Willd.) Franco & Rocha Afonso), црне тополе (*Populus nigra* L.) и лужњака (*Quercus robur* L.). **Спрат жбуња** карактеришу врсте попут свиба (*Cornus sanguinea* L.) и купина (*Rubus caesius* L.) (333П РС, 2008).

Нижи спрат дрвећа унутар шумских просека, пољских путева и стаза, које чине границу одсека, граде врсте попут пенсилванијског јасена (*Fraxinus pennsylvanica* Marshall) и негундовца (*Acer negundo* L.). И то пенсилванијски јасен се масовније јавља уз западно-северозападну границу овог одсека, чији поједини примерци имају и 80 година старости. У **спрату жбуња** доминирају багремац (*Amorpha fruticosa* L.) и северноамеричка лоза (*Vitis acerifolia* Raf.), док у **приземном спрату** доминира страна врста звездана *Symphyotrichum* sp. (вероватно се ради о врсти гроњаста звездаца (*Symphyotrichum lanceolatum* (Willd.) G.L.Nesom). На отворенијим стаништима јавља се велика златница (*Solidago gigantea* Aiton subsp. *serotina* (O. Kuntze) McNeill) и красолика (*Erigeron annuus* (L.) Desf.) (333П РС, 2008).

Ивичну зону уз шумски пут између одсека **46d** и одсека 46e и b, као и његов **средишњи део** чини аутохтона шумска вегетација са доминацијом веза (*Ulmus laevis* Pallas). Местимично се јављају црна топола (*Populus nigra* L.) и клонска топола (*Populus × canadensis* Moench). Спрат жбуња граде врсте као што су једносемени бели глог (*Crataegus monogyna* Jacq.), џанарика (*Prunus cerasifera* Ehrh.), крушина (*Frangula alnus* L.), свиб (*Cornus sanguinea* L.) и купина (*Rubus caesius* L.). У значајнијем броју јавља се и пенсилванијски јасен (*Fraxinus pennsylvanica* Marshall), као и низ зељастих врста попут красолике (*Erigeron annuus* (L.) Desf.), репушњача (*Erigeron canadensis* L.) велика златница (*Solidago gigantea* Aiton subsp. *serotina* (O. Kuntze) McNeill), гроњаста звездаца (*Symphyotrichum* sp.), дивљи дуван (*Asclepias syriaca* L.) и младице багремца (*Amorpha fruticosa* L.) (333П РС, 2008).

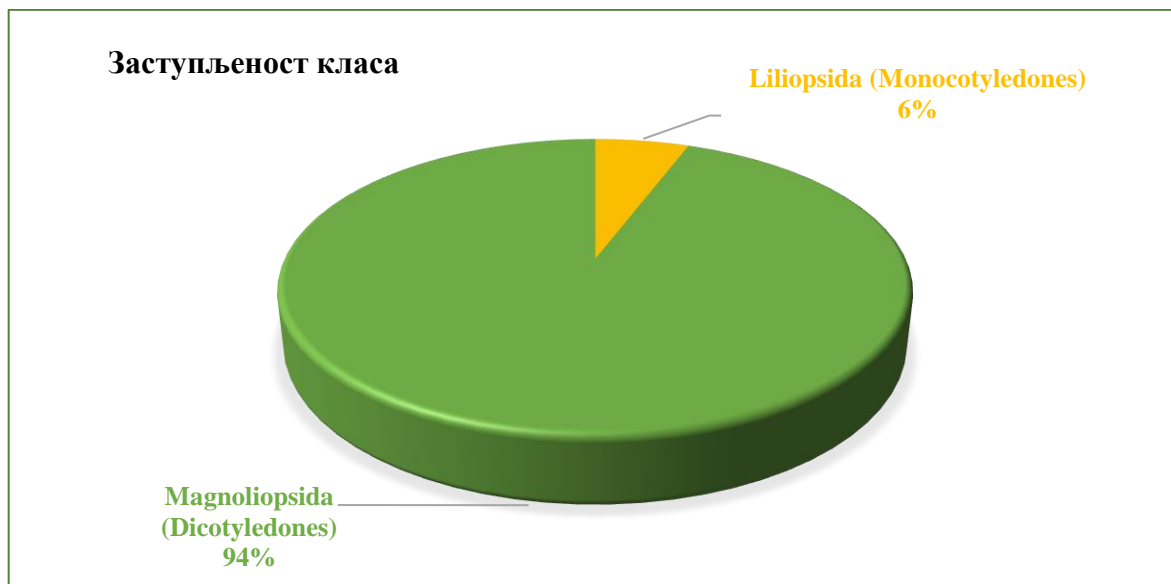
У другом делу одсека 46d, који је нешто нижи налазе се засади плантажне тополе и фрагменти врбака (бела врба (*Salix alba* L.) и крта врба (*Salix x fragilis* L.). Са већим бројем примерака се јављају багремац (*Amorpha fruticosa* L.), пенсилванијски јасен (*Fraxinus pennsylvanica* Marshall), негундовац (*Acer negundo* L.), а дуж обале се јављају групације врсте северноамеричка лоза *Vitis acerifolia* Raf. (333П РС, 2008).

Биљне врсте

У погледу фитогеографске припадности, флора истраживаног подручја, према доступним подацима, припада панонској провинцији средњеевропско балканско-илирског подрегиона у оквиру средњеевропског флористичко-вегетацијског региона (333П РС, 2008).

На подручју СП „Ивановачка ада“ према последњим доступним подацима укупно је идентификовано **52 таксономске јединице** од којих је **48 у рангу врсте** и **4 подврсте**, распоређене у оквиру **једног раздела** (Magnoliophyta), **2 класе**, **29 фамилија** и **46 родова** (Прилог 4) (333П РС, 2008).

Класа дикотила (Magnoliopsida) је најзаступљенија и представљена је са 45 врста и 4 подврсте из 43 рода, 27 фамилија, док на класу монокотила (Liliopsida) одлази 3 врсте, из 3 рода, 3 фамилије (Слика 13) (333П РС, 2008).

Слика 13. Процентуална заступљеност биљних класа забележених на подручју СП „Ивановачка ада“ (Извор: прилагођено према подацима из 333П РС, 2008)

У односу на број врста најзаступљеније су фамилије **Asteraceae** (8 врста) и **Salicaceae** (5 врста), затим следе **Lamiaceae**, **Brassicaceae** и **Apiaceae** са по 2 врсте (Слика 14), док је осталих 20 фамилија представљено са по једном врстом (333П РС, 2008).

Слика 14. Заступљеност фамилија у односу на број биљних врста на подручју СП „Ивановачка ада“ (Извор: прилагођено према подацима из 333П РС, 2008)

Класификација елемената флоре је урађена према Гајићу (Гајић, 1980), а анализом је обухваћено 52 таксона у рангу врсте и подврсте. Према урађеној анализи издваја се **14 елемената флоре**. Најзаступљенији флорни елементи су **субсредњеевропски** (26.9%), **адвентивни** (21.2%) и **евроазијски** (13.5%) (Слика 15). Субсредњеевропски флорни елементи (14 врста) представљају таксоне са центром распрострањења у лишћарским шумама умереног климатског појаса средње Европе. Адвентивне врсте (11) су неаутохтоне врсте унете случајним или свесним путем из других фитогеографских области и углавном су заступљене са северноамеричким врстама које показују инвазивни тип ширења. Евроазијски и субевроазијски елементи (11) обухватају континенталне евроазијске врсте умерене области (ЗЗЗП РС, 2008).

Слика 15. Заступљеност флорних елемената са бројем врста и процентуалном заступљеношћу на подручју СП „Ивановачка ада“

(Извор: прилагођено према подацима из ЗЗЗП РС, 2008)

На заштићеном подручју утврђено је и присуство једног **субендемичног таксона жутењице** (*Rorippa sylvestris* (L.) Besser subsp. *kernerii* (Menyh.) Soó in Soó & Jávorka), панонски субендем који је унутар СП „Ивановачка ада“ присутан уз рубове шумских просека и путева и по нижим деловима дунавске обале. Такође, забележено је присуство и **терцијарног реликтог таксона дивља винова лоза** (*Vitis vinifera* L.). Наведена врста у флори Војводине постаје све ређа, будући да је са њених типичних станишта (рубови поплавних шума), потискује инвазивна северноамеричка лоза (*Vitis acerifolia* Raf.) (ЗЗЗП РС, 2008).

У погледу осталих видова заштите на подручју је забележена и врста жуњарица (*Erysimum cheiranthoides* L.) означена као скоро угрожена (NT) (Слика 16), према према критеријумима IUCN-а, док је врста једносемени бели глог (*Crataegus monogyna* Jacq.) заштићена „Уредбом о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне“ (2018) (ЗЗЗП РС, 2008).

Слика 16. Жуњарица (*Erysimum cheiranthoides* L.)

(Извор: ЗЗЗП РС, 2008)

Батрахо и херпетофауна

Простор СП „Ивановачка ада“, а затим и простор целе Ивановачке аде представља рефугијум за не тако мали број врста водоземаца и гмизаваца, које немају одговарајуће станиште у околним, односно обалним областима (ЗЗЗП РС, 2008).

На овом малом подручју забележено је чак **8 врста водоземаца**, што чини 47% забележних врста на територији АП Војводије и **4 врсте гмизаваца** (Прилог 5) што чини 23.5% идентификованих врста на подручју АП Војводине (ЗЗЗП РС, 2008).

Забележене врсте водоземаца сврстане унутар једне класе (Amphibia), једног реда (Anura) и пет фамилија, од којих је врстама најбројнија фамилија Ranidae која је представљена са 4 врсте (Слика 17; Слика 18). Такође, приликом истраживања најзаступљенију компоненту у батрахофауни чинеле су управо три врсте из фамилије Ranidae зелена жаба (*Rana kl. esculenta*), мала зелена жаба (*Rana lessonae*) и велика зелена жаба (*Rana ridibunda*) (ЗЗЗП РС, 2008).

Слика 17. Заступљеност фамилија у односу на број врста водоземаца на подручју СП „Ивановачка ада“
(Извор: прилагођено према подацима из ЗЗЗП РС, 2008)

Слика 18. Зелена крастача (*Pseudepidalea viridis*)
(Извор: фото Владимир Добретић)

Четири забележене врсте гмизаваца сврстане су унутар једне класе (Reptilia), два реда (Testudines и Squamata) и три фамилије (Emydidae, Lacertidae и Colubridae) (Слика 19) (Прилог 5) (ЗЗЗП РС, 2008).

Слика 19. Белоушка (*Natrix natrix*)
(Извор: ЗЗЗП РС, 2008)

У погледу националне и међународне заштите, међу наведеним врстама водоземаца и гмизаваца 67% односно чак **8 врста је строго заштићено** према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (2016), док **је 9 врста** категорисано као **NATURA 2000** врсте. Од укупног идентификован броја **7 врста** се налази на **додатку II Бернске Конвенције** и има статус строго заштићене дивље врсте фауне, **6 врста** се налази унутар **Прилога IV** Директиве о очувању природних станишта и дивљих биљних и животињских врста (Директива о стаништима), са статусом животињска врста од заједничког интереса којој је потребна строга заштита и **1 врста** која се налази унутар **Прилога II** Директиве о стаништима, са статусом животињска врста од заједничког интереса чије очување захтева проглашење посебно заштићених подручја (ЗЗЗП РС, 2008).

Без обзира на важећи статус заштите, све наведене врсте представљају, у ланцу исхране, значајну карику функционисања постојећих екосистема и услов опстанка великог броја врста птица и сисара, међу којима су бројне врсте заштићене као природне реткости и сврстане у националне и међународне црвене листе као ретке и угрожене врсте. Ради очувања разноликости врста водоземаца и гмизаваца, њиховог просторног распореда и динамике њихових популација, неопходно је очувати и унапређивати разноврсност станишта на овом подручју (ЗЗЗП РС, 2008).

Орнитофауна

На основу доступних података, на подручју СП „Ивановачка ада“ забележена је 71 врста птица разврстане у 27 фамилија (Прилог 6). Најзаступљенији фамилије су **Sylviidae** и **Fringillidae** (9 врста), затим следе Turdidae (8) и Corvidae (6), Picidae и Accipitridae заступљене су са 5 врста, три фамилије је заступљено са 3 врсте (Emberizidae, Muscicapidae, Paridae), док су Columbidae и Passeridae заступљене са 2 врсте. Осталих 16 фамилија је заступљено са по 1 врстом (Слика 20) (ЗЗЗП РС, 2008).

Слика 20. Заступљеност фамилија у односу на број врста птица на подручју СП „Ивановачка ада“

(Извор: прилагођено према подацима из ЗЗЗП РС, 2008)

Према прегледу статуса врста орнитофауне унутар предметног заштићеног подручја најзаступљеније су **гнездарице**, тј. врсте које изводе потомство и остају током целе године

(39%). Затим следе врсте са статусом **пролазнице**, односно врсте која се виђа током сеобе или лутања (23%), надаље 13% чине врсте са статусом **зимски гост** које чине врсте које на ово подручје долазе искључиво зими, нешто мањим постотком (11%) заступљене су врсте које **изводе потомство и селе се**. И на крају 8% чине врсте које представљају **ретке госте**, односно врсте које се само спорадично виђају на овом подручју и 6% врста које **се не гнезде унутар заштићеног подручја, већ у околини**, а током гнездећег периода посећују ово подручје и зависи од њега, **најчешће кроз исхрану** (Слика 21) (333П РС, 2008).

Слика 21. Процентуална заступљеност врста птица према статусу унутар ЗП СП „Ивановачка ада“
(Извор: прилагођено према подацима из 333П РС, 2008)

Орнитофауна Ивановачке аде укључује **већи број врста (69)** које су због свог значаја у националним и међународним размерама, уврштене у одговарајуће листе, уредбе и конвенције. Па је тако од укупног броја забележених врста птица чак **53 врсте строго заштићено, а 14 заштићено** према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (2016) (Слика 23) (333П РС, 2008).

Слика 22. Однос строго заштићених и заштићених врста птица у ЗП СП „Ивановачка ада“
(Извор: прилагођено према подацима из 333П РС, 2008)

У погледу међународне заштите и угрожености статус врста представљен је на Слика 23. Из анализе се може закључити да **највећи број врста (46)** припада врстама које се налазе унутар **Додатка II Бернске Конвенције** тј. представљају групу строго

заштићених дивљих врста фауне. Генералне вредности и значај орнитофауне огледају се управо због присуства наведених врста, али важно је напоменути да врста категорисана као **SPEC 1**, спада у групу најугроженијих животиња на Планети, што је у овом случају то орао белорепан (*Haliaeetus albicilla*) (333П РС, 2008). Подаци управљача указују да је гнездећи пар ове врсте последњи пут забележен 2016. године унутар шумског одељења 47, ван заштићеног подручја на разгранатој белој тополи.

Легенда:

1-II, III – Закон о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта – „Службени гласник РС – Међународни уговори“, број 102/07 (**Бернска Конвенција – Додатак II** – строго заштићена дивља врста фауне; **Додатак III** – заштићена врста фауне).

2-I, II – Закон о потврђивању Конвенције о очувању миграторних врста дивљих животиња – „Службени гласник РС – Међународни уговори“, број 102/07 (**Бонска Конвенција – Додатак I** – угрожена миграторна врста; **Додатак II** – миграторна врста која треба да буде предмет Споразума).

3-I, II, III – Закон о потврђивању Конвенције о међународном промету угрожених врста дивље фауне и флоре – „Службени гласник РС – Међународни уговори“, број 11/01 (**CITES Конвенција – Анекс I** – врста којој прети опасност од изумирања, а захваћена је или може да буде захваћена прометом; **Анекс II** – врста којој тренутно можда и не прети опасност од изумирања, али може да запрети уколико се промет јединки такве врсте не подвргне строгим прописима и врста која мора да буде подвргнута регулативи како би се успоставила ефикасна контрола промета јединки појединих врста из овог анекса; **Анекс III** – врста коју било која од Страна идентификује као подложна регулативи у оквиру њихове јурисдикције, у циљу спречавања или ограничавања експлоатације, као и она чији се промет може контролисати само у сарадњи с другим странама).

5-I, II/А, II/Б, III/А, III/Б – Директива о очувању дивљих птица – *Directive 2009/147/EC* (Директива о птицама – **Прилог I** – врста са посебним мерама очувања; **Прилог II/А** – врста која се сме ловити у складу са националним законодавством, на подручјима на која се односи Директива; **Прилог II/Б** – врста која се сме ловити у складу са националним законодавством, у оним државама чланицама у односу на које је то наведено; **Прилог III/А** – врста која се може продавати, држати, превозити и нудити ради продаје, ако је убијена или ухваћена у складу са законом или се до ње дошло на неки други законит начин).

SPEC - SPEC Category, *BirdLife International* (2004). Категорије значаја за заштиту према међународној унији за заштиту птица: **1** - глобално угрожена врста; **2** - врсте чије су главне популације у Европи, а имају неповољан статус заштите; **3** - врста која има неповољан статус заштите у Европи, али се главнина популације не налази у Европи.

Емералд - врсте на овој листи захтевају посебне мере заштите станишта, према одредбама Бернске конвенције. Ова конвенција у случају Emerald мреже важи за све чланице Европске Уније, али и за неке државе изван Уније, где спада и Србија.

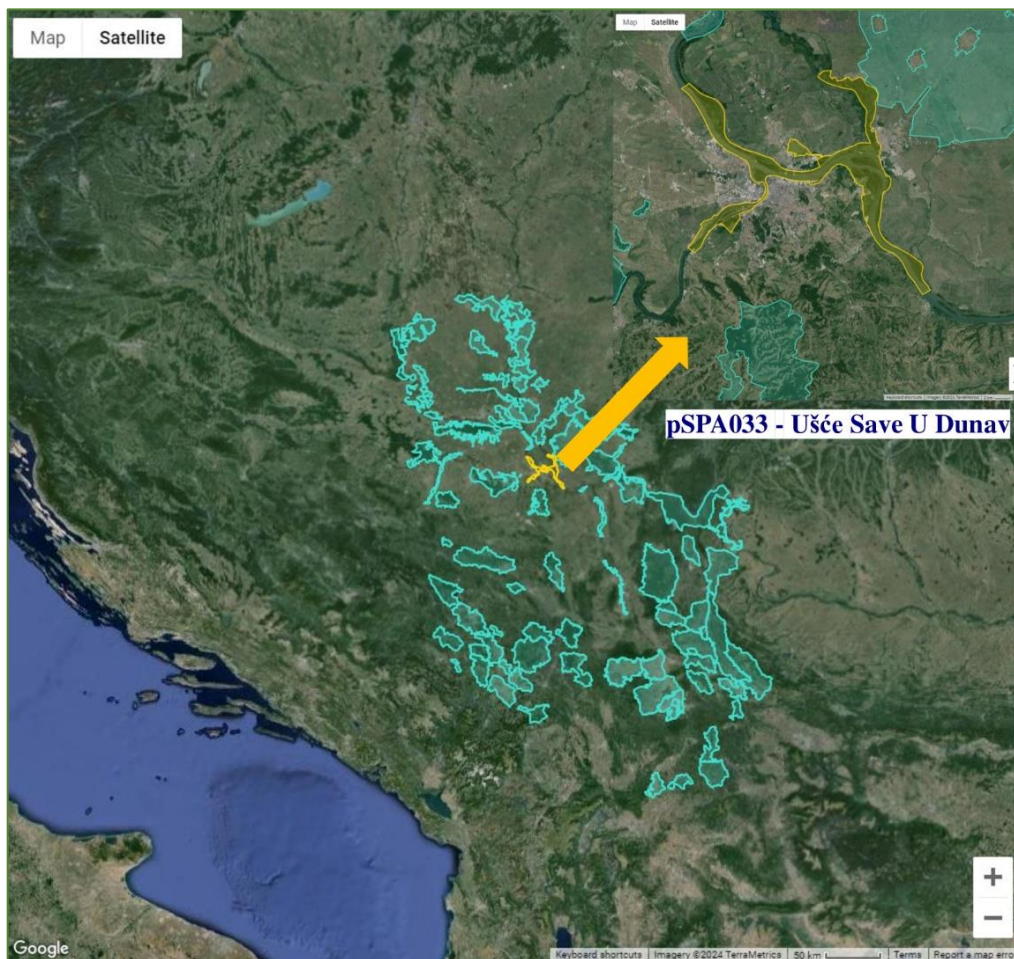
Слика 23. Статус заштите и угрожености врста птица на ЗП СП „Ивановачка ада“

(Извор: прилагођено према подацима из 333П РС, 2008)

3.7.2. NATURA 2000 станишта и врсте

Као што је претходно наведено заштићено подручје СП „Ивановачка ада“ налази се и унутар подручја еколошке мреже (NATURA 2000)¹¹ и то унутар подручја важног за очување птица (pSPA 033 - Ушће Саве у Дунав) и подручја важног за очување врста и станишта (pSCI SRBPEZ040 - Средње подунавље - Велика Морава).

Подручје еколошке мреже (ПЕМ) важно за очување птица Ушће Саве у Дунав (pSPA 033) према подацима из SDF-а (eng. *Standard Data Form*) заузима површину од 14.287 ha (Слика 24). Представља велико плавно подручје које је значајно за заштиту влажних станишта и врста које су везане за таква станишта. Обухвата ушће Саве у Дунав (10 km) и 39 km тока Дунава са приобаљем (од 1184. до 1145. km) (Natura 2000 Serbia, pSPA033, 2024).

Слика 24. Распрострањеност подручја еколошке мреже важног за очување птица „Ушће Саве у Дунав“ (pSPA 033) у оквиру којег се налази ЗП СП „Ивановачка Ада“

(Извор: прилагођено према pSPA Natura 2000, 2024)

ПЕМ Ушће Саве у Дунав (pSCI 033) важно је за очување 69 NATURA 2000 врста птица које су представљене унутар Табела 11 (Natura 2000 Serbia, pSPA033, 2024).

¹¹ Еколошка мрежа NATURA 2000 (EM) је кохерентна европска еколошка мрежа састављена од подручја у којима се налазе природни станишни типови и станишта дивљих врста од интереса за ЕУ, а омогућава очување или, кад је то потребно, повратак у повољно стање очувања одређених природних станишних типова и станишта врста у њиховом природном подручју распрострањености. Еколошка мрежа Републике Србије, проглашена је Уредбом о еколошкој мрежи (Службени гласник РС, број 102/10). Еколошки значајна подручја Европске Уније NATURA 2000 биће идентификована и постају део европске еколошке мреже NATURA 2000 даном приступања Републике Србије Европској унији.

План управљања СП „Ивановачка ада“ 2025 - 2029

Табела 11. Списак NATURA 2000 врста птица на ПЕМ-а рSPA 033 Ушће Саве у Дунав

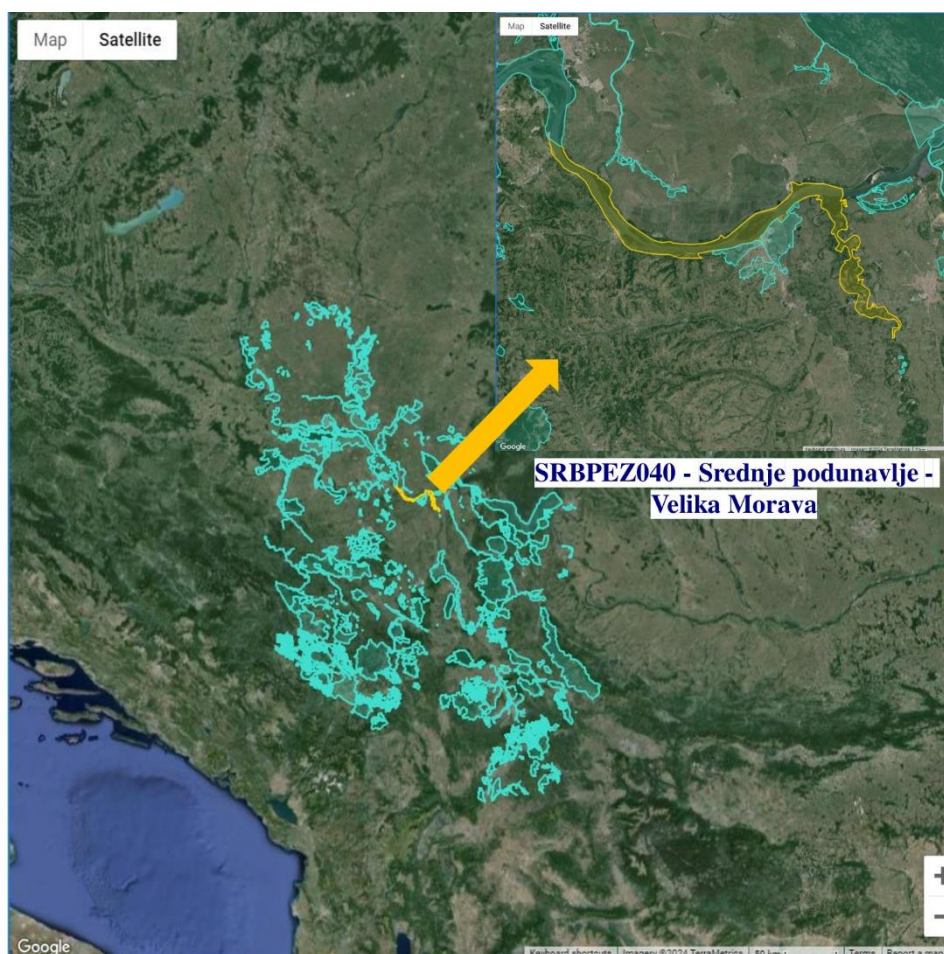
Научни назив врсте	Домаћи назив врсте	Минимална бројност	Минимална бројност
<i>Alcedo atthis</i> ***	Водомар	1	107
<i>Anas acuta</i>	Шилкан	1	41
<i>Anser albifrons</i>	Лисаста гуска	1	224
<i>Anser anser</i>	Дивља гуска	1	2
<i>Anthus campestris</i>	Степска трептељка	2	2
<i>Ardea alba</i>	Велика бела чапља	10	359
<i>Ardea purpurea</i>	Црвена чапља	1	92
<i>Ardeola ralloides</i>	Жута чапља	20	289
<i>Asio flammeus</i>	Ритска сова	1	2
<i>Aythya ferina</i>	Риђоглава патка	300	2.424
<i>Aythya fuligula</i>	Ћубаста патка	1	359
<i>Aythya marila</i>	Морска црнка	2	32
<i>Aythya nyroca</i>	Патка њорка	10	148
<i>Botaurus stellaris</i>	Водени бик	1	1
<i>Bucephala clangula</i>	Патка дупљашица	2	264
<i>Ciconia ciconia</i>	Бела рода	1	587
<i>Ciconia nigra</i>	Црна рода	1	101
<i>Circus aeruginosus</i>	Еја мочварица	1	30
<i>Circus cyaneus</i>	Пољска еја	1	9
<i>Circus pygargus</i>	Еја ливадарка	1	13
<i>Chlidonias hybrida</i>	Белобрка чигра	1	224
<i>Clanga clanga</i>	Црни орао	2	2
<i>Clanga pomarina</i>	Орао кликташ	1	1
<i>Coracias garrulus</i>	Модроврана	1	1
<i>Coturnix coturnix</i>	Препелица	1	6
<i>Dryocopus martius</i>	Црна жуна	1	13
<i>Egretta garzetta</i>	Мала бела чапља	1	989
<i>Falco peregrinus</i>	Сиви соко	1	2
<i>Falco vespertinus</i>	Сива ветрушка	1	3
<i>Ficedula albicollis</i> ***	Беловрата мухарица	1	2
<i>Gallinago gallinago</i>	Барска шљука	1	39
<i>Gavia arctica</i>	Црногрли морски гњурац	2	6
<i>Gavia stellata</i>	Риђогрли морски гњурац	2	9
<i>Grus grus</i>	Ждрал	13	79
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Белорепан	10	56
<i>Himantopus himantopus</i>	Властелица	2	77
<i>Ixobrychus minutus</i>	Чапљица	2	70
<i>Lanius collurio</i>	Руси сврчак	2	94
<i>Lanius minor</i>	Сиви сврчак	3	4
<i>Larus melanocephalus</i>	Црноглави галеб	2	2
<i>Limosa limosa</i>	Муљача	1	11
<i>Lullula arborea</i>	Шумска шева	1	18
<i>Mareca penelope</i>	Звиждара	2	94
<i>Mareca strepera</i>	Чегртуша	1	148
<i>Mergellus albellus</i>	Мали ронац	5	28
<i>Mergus merganser</i>	Велики ронац	1	15
<i>Microcarbo pygmaeus</i>	Мали вранац	1.300	12.904
<i>Milvus migrans</i> ***	Црна луња	2	5
<i>Numenius arquata</i>	Велика царска шљука	1	3
<i>Numenius phaeopus</i>	Мала царска шљука	1	17
<i>Nycticorax nycticorax</i>	Гак	1	605
<i>Pandion haliaetus</i>	Рибар	1	1
<i>Pernis apivorus</i>	Осичар	1	12
<i>Picus canus</i>	Сива жуна	1	2
<i>Platalea leucorodia</i>	Кашичар	1	92
<i>Plegadis falcinellus</i>	Ражањ	1	16

План управљања СП „Ивановачка ада“ 2025 - 2029

<i>Rallus aquaticus</i>	Барски петлован	1	2
<i>Recurvirostra avosetta</i>	Сабљарка	3	7
<i>Scolopax rusticola</i>	Шумска шљука	1	1
<i>Spatula clypeata</i>	Пловка кашикара	1	155
<i>Spatula querquedula</i>	Гроготовац	9	232
<i>Sterna hirundo</i>	Обична чигра	2	36
<i>Streptopelia turtur</i>	Грлица	2	11
<i>Sylvia nisoria</i>	Пиргаста грмуша	1	6
<i>Tringa erythropus</i>	Црни спрудник	1	4
<i>Tringa totanus</i>	Црвеноноги спрудник	1	6
<i>Turdus pilaris</i> ***	Дрозд боровњак	7	248
<i>Vanellus vanellus</i>	Вивак	1	264
<i>Zapornia parva</i>	Сиви барски петлић	1	1
Легенда: *** - врсте потврђене на подручју СП „Ивановачка ада“			

Извор: Natura 2000 Serbia, pSPA033, 2024

ПЕМ важно за очување врста и станишта Средње подунавље - Велика Морава (pSCI SRBPEZ040), према подацима из SDF-а заузима површину од 9.595 ha (Слика 25) (pSPI Natura 2000, 2024). Наведено подручје важно је за очување једног приоритетног станишног типа (91E0*) Алувијалне шуме јове (*Alnus glutinosa*) и јасена (*Fraxinus excelsior*) (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) и 10 врста и то 1 врсте бескичмењака (шкољке) и 9 врста кичмењака (6 врста риба, 1 врсте водоземаца, 1 врсте гмизаваца и 1 врсте сисара) (pSPI Natura 2000, 2024).

Слика 25. Распрострањеност подручја еколошке мреже важног за очување врста и станишних типова „Средње подунавље - Велика Морава“ (SRBPEZ 040) у оквиру којег се налази ЗП СП „Ивановачка Ада“

(Извор: прилагођено према pSPI Natura 2000, 2024)

Табела 12. Попис врста и станишног типа подручја еколошке мреже Средње подунавље - Велика Морава (SRBPEZ 040)

Група	Код врсте	Научни назив врсте	Домаћи назив врсте
Шкољке	1032	<i>Unio crassus</i>	речна шкољка
Рибе	1130	<i>Aspius aspius</i>	буцов
	1149	<i>Cobitis taenia (Cobitis elongatoides)</i>	вијун
	2555	<i>Gymnocephalus baloni</i>	Балонов балавац
	1145	<i>Misgurnus fossilis</i>	чиков
	2522	<i>Pelecus cultratus</i>	сабљарка
	1134	<i>Rhodeus sericeus amarus (Rhodeus amarus)</i>	пуцавац
Водоземци	1993	<i>Triturus dobrogicus</i>	Подунавски мрмољак
Гмизавци	1220	<i>Emys orbicularis***</i>	барска корњача
Сисари	1337	<i>Castor fiber</i>	дабар
Станишни тип	Код станишног типа	Назив станишног типа	
	91E0*	Алувијалне шуме јове (<i>Alnus glutinosa</i>) и јасена (<i>Fraxinus excelsior</i>) (<i>Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae</i>)	

Напомена: * – приоритетни станишни тип; *** врста потврђена на ЗП СП „Ивановачка ада“

Извор: рSPI Natura 2000, 2024

Врсте наведене унутар Табеле 12 нису предмет проучавања овог ПУ, док станишни тип јесте. Наиме, станишни тип 91E0* Алувијалне шуме јове (*Alnus glutinosa*) и јасена (*Fraxinus excelsior*) (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) се јављају на обалама низијских, брдских и планинских река, на рецентним алувијалним наносима, хидроморфним глејним, псеудоглејним или алувијалним семиглејним земљиштима. Ови типови станишта се јављају у условима умерено-континенталне, континенталне-панонске климе и умерено-континенталне брдске и планинске климе (Лакушић и сар., 2021).

Ове шуме представљају галеријске шуме са проређеним или готово склопљеним спратом ниског или високог дрвећа са висином стабала и до 30 m. У нижим пределима доминантне врсте у првом спрату дрвећа су бела врба (*Salix alba*), бела топола (*Populus alba*), црна топола (*Populus nigra*) и сива топола (*Populus canescens*). Овде спадају и галеријске шуме са спратом дрвећа мале висине и проређеног склопа, или је ређе спрат дрвећа готово склопљен са висином стабала и преко 20 m у којима доминирају црна јова (*Alnus glutinosa*) или пољски јасен (*Fraxinus angustifolia*) (Лакушић и сар., 2021).

Важно је напоменути да су, осим дивљих врста, све раширеније су и инвазивне стране врсте, које ће због свог значајнијег притиска на биодиверзитет бити описане унутар овог поглавља, а посебно у потпоглављу 3.7.3.

3.7.3. Инвазивне стране врсте

На подручју СП „Ивановачка ада“ од укупног броја идентификованих биљних врста, 12 врста је **страног (алохтног) порекла, адвентивног** флорног елемента (Прилог 4).

Адвентивне врсте су неаутохтоне врсте унете случајним или свесним путем из других фитогеографских области (ЗП РС, 2008). Ове врсте уколико се почну самостално размножавати у природи и негативно утицати на домаће организме, тада их називамо инвазивним страним врстама. Инвазивне стране врсте негативно утичу на биолошку разноврсност, на добробити које човек има од природе, здравље људи, а могу чинити и економску штету на подручју на које су унесене (Басрек, 2019).

Забележене адвентивне врсте на подручју СП „Ивановачка ада“ углавном су заступљене са северноамеричким врстама, од којих чак 9 врста показују инвазивни карактер и инвазивни тип ширења (негундовац (*Acer negundo* L.), дивљи дуван (*Asclepias syriaca* L.), велика златница (*Solidago gigantea* Aiton), гроњаста звездица (*Symphotrichum lanceolatum*

(Willd.) G.L.Nesom), красолика (*Erigeron annuus* (L.) Desf.), репушњача (*Erigeron canadensis* L.), бодљаста тиквица (*Echinocystis lobata* (Michx) Torrey & A. Gray) и пенсилвански јасен (*Fraxinus pennsylvanica* Marshall) (Слика 26) (ЗЗЗП РС, 2008; Лазаревић и сар., 2012).

На предметном подручју инвазивне стране врсте најчешће расту дуж граница одељења и одсека на којима су станишта нарушена (шумске просеке, стазе и пољски путеви). Такође имају способност да мигрирају из суседних одсека засађених клонском тополом (*Populus × canadensis* Moench), као и из граничног дела уз Дунав где се јављају најмасовније, нарочито багремац (*Amorpha fruticosa* L.) (Слика 26) и северноамеричка лоза *Vitis acerifolia* Raf. (ЗЗЗП РС, 2008).

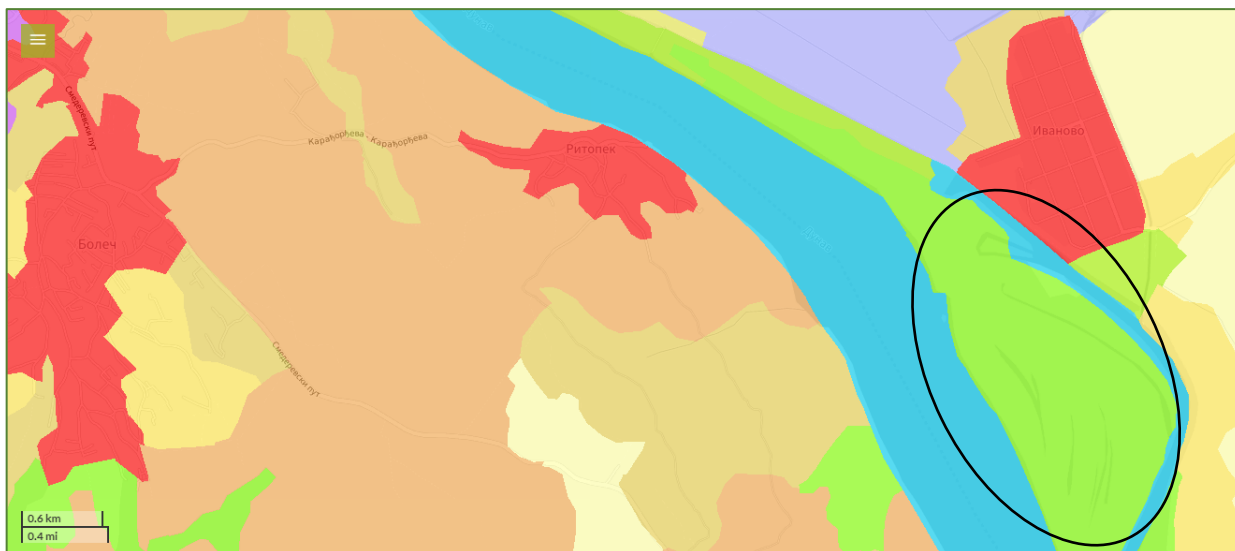

Слика 26. Обрасли делови инвазивним страним врстама дуж граница СП „Ивановачка ада“

(Извор: фотоархива ЈП „Војводинашуме“)

3.8. Коришћење простора и земљишта

Коришћење подручја анализирано је на темељу базе података *Corine Land Cover* Србија (CLC) из 2018. године, која садржи податке о покрову и намени коришћења земљишта. Према подацима из CLC -а, подручја обухваћено ПУ чини широколисна шума (CLC код 311) (Слика 27).

Напомена: круг оивичен црном бојом означава подручје Ивановачке аде

Слика 27. Покров и намена коришћења земљишта подручја обухваћеног ПУ

(Извор: прилагођено према Corine Land Cover, 2018)

Према катастарским подацима заштићено подручје налази се у државној својини.

Како су шумске површине најзаступљеније у овом заштићеном подручју, присутне су делатности шумарства и ловства.

3.8.1. Шумарство

СП „Ивановачка ада“ се налази у оквиру ГЈ „Доње Подунавље“. Газдинска јединица „Доње Подунавље“ обухвата површине шума, шумског и другог земљишта у инундацији Дунава, од Панчева до Ковина, у дужини речног тока 55 km (Слика 28) (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017).

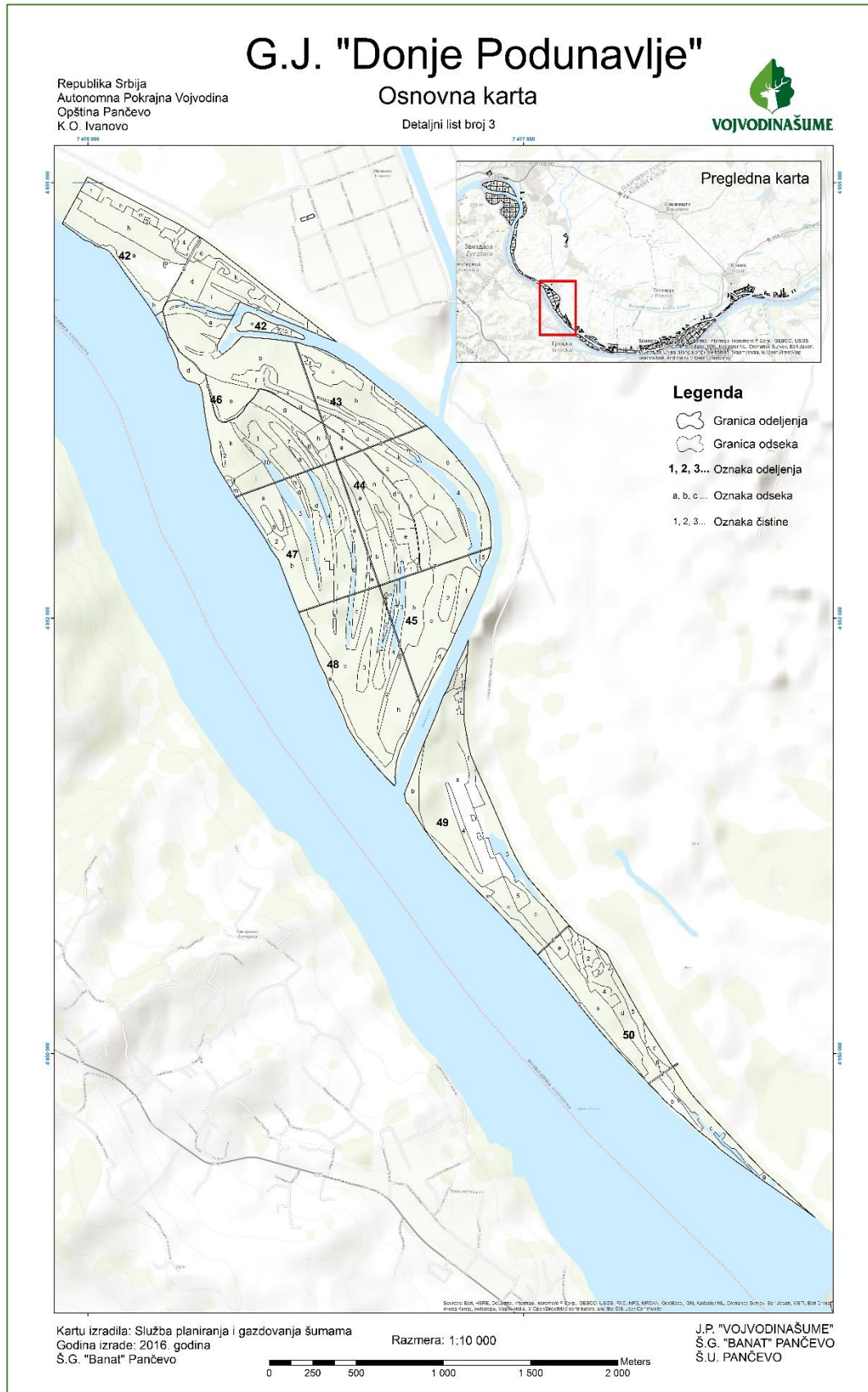
Заштићено подручје припада наменској целини 68 – споменик природе, а граница предметног подручја поклапа се са ободном границом шумских одсека 46/d и 46/e (ЗЗЗП РС, 2008) (Слика 29). Подручје режима заштите другог степена просторно се поклапа са одсецима 46/d површине 2,12 ha, што износи 34,03% укупне површине заштићеног подручја, и 46/e површине 3,95 ha, што износи 65,07% укупне површине природног добра (ЗЗЗП РС, 2008). Садашња површина је мања за 0,28 ha из ралога што је Дунав водном ерозијом однео обални део земљишта у одсеку 46/d (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017).

У сукладу са Законом о шумама (Закон о шумама, 2018) овим шумама и шумским земљиштем газдује ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“, Панчево, ШУ Панчево.

Приоритетна функција шума на простору СП „Ивановачка ада“ је производна, са наменом производње техничког дрвета. Изузетак представља остатак природних шума који је до проглашења ЗП имао статус строгог природног резервата и који има искључиво еколошку функцију. По структури шумског фонда (површински и запремински) на простору аде доминантни су засади клонских топола, а на другом месту по заступљености су шуме беле врбе. Природне шуме изван природног добра практично су остале ограничене на највлажнија шумска станишта која нису погодна за раст клонских топола, или на мање целине виших хидрографских положаја које из техничких разлога нису пошумљене (ЗЗЗП РС, 2008).

Шумама у државном власништву се газдује темељем основа газдовања шумама, па је тако за ГЈ „Доње Подунавље“ током 2016. год израђена четврта основа газдовања и важи за период од 2017. до 2026. године (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2017).

Слика 28. Газдинска јединица „Доње Подунавље“

(Извор: ЈП „Војводинашуме“, 2024)

3.8.2. Ловство

СП „Ивановачка ада“ се налази у оквиру ловишта „Доње Подунавље“. Корисник ловишта је ЈП „Војводинашуме“, преко ШГ „Банат“ Панчево. Регистрована делатност корисника ловишта утврђена је решењем Привредног суда у Београду, које је заведено под бројем Fi-13478/92, и саставни је део Ловне основе ловишта (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2014).

Ловиште „Доње Подунавље“, укупне површине од 3.526,59 ha се налази у оквиру ловног подручја „Средњи Банат“, а према врсту и типу ловиште спада у равничарски, отворен тип ловишта, посебне намене (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2014).

У ловишту гаје се дивља свиња и срна, док шакал, лисица, зец, фазан и пољска јаребица се штите и користе али не спадају у гајене врсте дивљачи. Оптимална бројност ловних врста у ловишту „Доње подунавље“ приближно су једнаки капацитету ловишта за гајене врсте дивљачи где је број јединки добијен бонитирањем. За дивљу свињу износи 60, за срну 60, за зеча 40, а за дивљу патку 2.800 јединки. Ловстајем заштићене и трајно заштићене врсте у ловишту представљене су у Прилог 7 (ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2014).

3.9. Просторна идентификација планских намена и режима коришћења земљишта

Одређивање степена заштите на простору СП „Ивановачка ада“ је вршено на основу степена очуваности природних вредности и према потреби спровођења интервентних мера. На целокупној површини заштићеног подручја успоставља се режим заштите II степена, са ограниченим и строго контролисаним коришћењем природних вредности/ресурса, а активности у простору могу се вршити у мери која омогућава унапређивање стања и презентацију природног добра без последица по његову природну вредност (ЗЗЗП РС, 2008).

Мере заштите унутар заштићеног подручја **обезбеђују се:**

- санитарним и узгојним радовима на одржавању стабилности и здравственог стања шумских заједница по посебним условима заштите природе, а нарочито кроз:
  - постепену замену алохтоних врста дрвећа садницама аутохтоних врста, карактеристичних за станиште;
  - усмеравање структуре и сукцесије вегетације ка структури и саставу карактеристичним за природну/потенцијалну вегетацију подручја;
  - сузбијање инвазивних врста применом механичких и селективном применом хемијских мера;
  - употребу селективних инсектицида и фунгицида у случају ширења патогена који могу да угрозе стабилност и очување заштићеног природног добра.
- очувањем и унапређењем популација врста природних реткости и њихових станишта;
- обављањем научно-истраживачких радова, контролисаном едукацијом и популаризацијом (ЗЗЗП РС, 2008).

Унутар заштићеног подручја **забрањује се:**

- обнова шумских састојина, осим групимичне обнове заменом алохтоних врста дрвећа аутохтоним;

План управљања СП „Ивановачка ада“ 2025 - 2029

- непланска сеча и уништавање аутохтоних врста дрвећа и жбуња;
- уношење алохтоних биљних и животињских врста;
- шумски радови, туристичке, рекреативне и друге активности у периоду од 1. фебруара до 1. јуна, осим по посебним условима заштите природе;
- камповање и ложење ватре;
- хидромелиоративни радови осим по посебним условима заштите природе;
- промена намене земљишта;
- извођење грађевинских и других радова којима би се нарушила морфологија терена, уништавао биљни и животињски свет или на било који начин нарушио интегритет заштићеног природног добра;
- депоновање смећа и другог отпадног материјала на простору заштићеног природног добра;
- обављање других радова који могу негативно утицати на очување природних вредности (ЗЗЗП РС, 2008).

На заштићеном подручју СП „Ивановачка ада“ налазе се и станишта природних реткости. На овим микролокалитетима поред посебно прописаних мера заштите важе и одредбе Уредбе о заштити природних реткости (1993) (ЗЗЗП РС, 2008).

Такође, на предметном подручју утврђена је и **заштитна зона** око СП „Ивановачка ада“. Заштитна зона је одређена у циљу смањења негативних ефеката карактеристичних за рубна станишта, а који утичу негативно на природно добро. Неповољан облик, мала површина заштићеног подручја и снажан маргинални утицај околног предела захтева стварање заштитног појаса око природних станишта (ЗЗЗП РС, 2008).

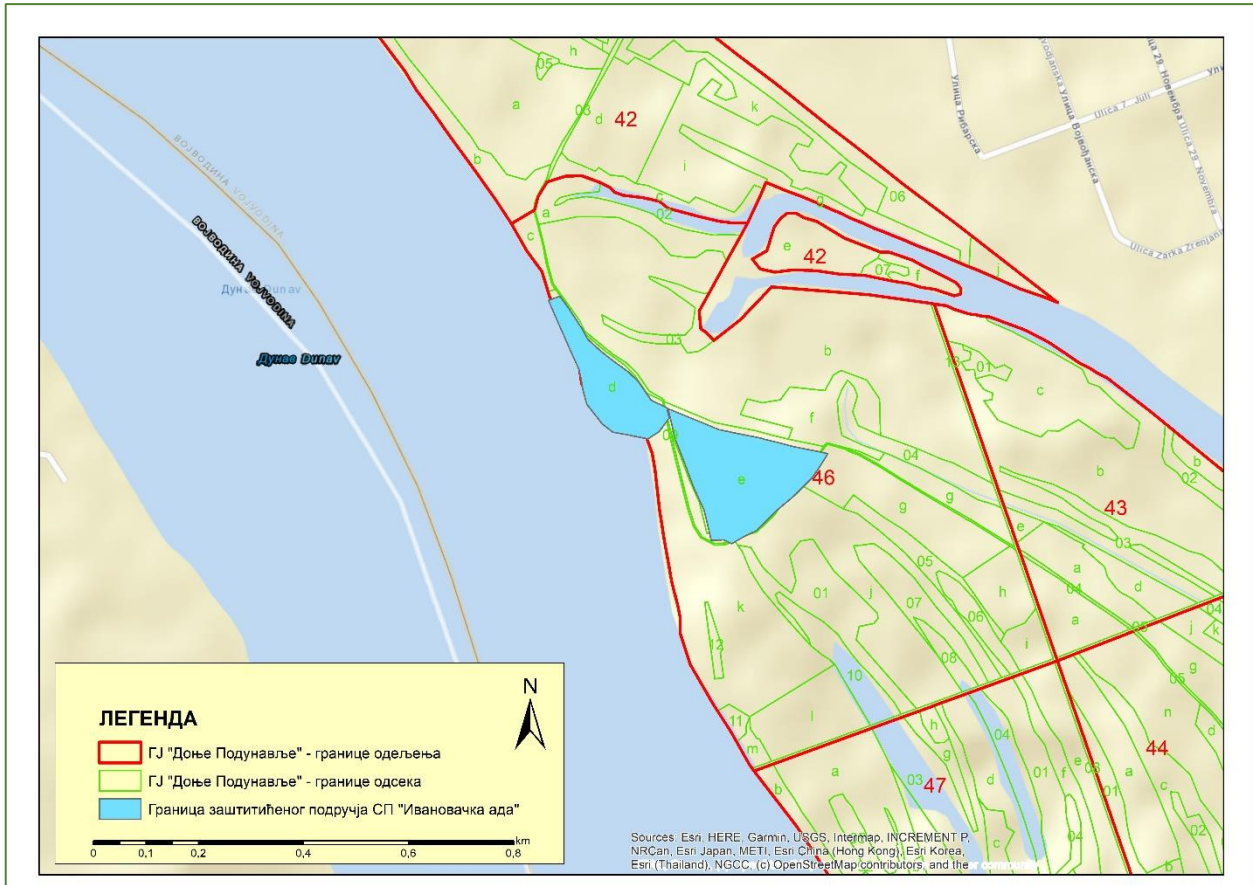
Заштитна зона има ширину од 50 метара и обухвата део подручја које има највећи утицај на стање и квалитет заштићеног подручја.

Мере заштите у заштитној зони **обезбеђују се:**

- сузбијањем инвазивних страних врста применом механичких и селективном применом хемијских мера;

Унутар заштитне зоне **зобрањује се :**

- уношење инвазивних биљних врста;
- промена намене земљишта;
- хидромелиоративни радови, осим по посебним условима заштите природе;
- одлагање свих врста отпадних материја и складиштење опасних материја;
- чиста сеча шумских састојина, односно засада клонских топола у истом уређајном полураздобљу у којем се сече остали део шумског одсека, са најмање 5 година временског интервала;
- шумски радови, туристичке, рекреативне и друге активности у периоду од 1. фебруара до 1. јуна, на растојању мањем од 100 m од места гнезђења орла белорепана (*Haliaeetus albicilla*) (ЗЗЗП РС, 2008).

Слика 29. Карта одељења и одсека ГЈ „Доње Подунавље“

(Извор: Извор: ЈП „Војводинашуме“, 2024)

4. УПРАВЉАЊЕ

Поглавље нарочито садржи:

- Дугорочне циљеве заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја
- Анализу и оцену услова за остваривање дугорочних циљева циљева
- Преглед конкретних активности, делатности и процеса који представљају фактор угрожавања заштићеног подручја
- Оцену стања животне средине заштићеног подручја
- Планиране активности на одрживом коришћењу природних ресурса
- Приоритетне активности и мере на заштити, одржавању, праћењу стања и унапређењу природних и створених вредности
- Приоритетне задатке научно-истраживачког и образовног рада
- Финансијска средства и друге материјалне претпоставке за извршавање поверених послова у управљању заштићеним подручјем и начин њиховог обезбеђења
- Активности на промоцији заштићеног подручја
- Активности и мере на спровођењу плана са динамиком и субјектима реализације плана управљања и начин оцене успешности његове примене
- Облике сарадње и партнерства са локалним становништвом и другим власницима и корисницима непокретности

4.1. Визија

Споменик природе „Ивановачка ада“ је подручје са очуваним остацима аутохтоних плавних шума у Доњем Подунављу.

4.2. Дугорочни циљеви заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја као и анализа и оцена услова за остваривање тих циљева

1. УПРАВЉАЧКИ СЕГМЕНТ		
Очување природних вредности		
ОПШТИ ЦИЉ	<i>Заштићено подручје СП „Ивановачка ада“ је истражено и омогућени су повољни услови за одржавање аутохтоних шумских станишта и уз њих популација везаних врста.</i>	
Део управљачког сегмента	Посебни циљ	Показатељи постизања посебног циља
Шумска станишта и уз њих везане врсте	<i>Шумска станишта и уз њих везане врсте су истражене и у повољном стању очуваности.</i>	1. Спроведена су сва потребна истраживања и успостављено је праћење стања станишта и врста која доприносе квалитетнијој процени стања шумских станишта и популација врста везаних уз њих. 2. Стање шумских станишта и трендови популација важних везаних врста и утврђени притисци и претње основа су за дефинисање мера очувања и унапређење управљачких активности. 3. Популације значајних врста не опадају. 4. Површина шумских станишта се не смањује.
Инвазивне стране врсте	<i>Инвазивне врсте су евидентирани и смањено је ширење инвазивних страних врста.</i>	1. Инвазивне стране врсте евидентирани су на подручју у обухвата ПУ. 2. Уклоњене инвазивне стране врсте биљака на површини од минимално 0,5 ха. 3. Реализована најмање једна заједничка волонтерска акција уклањања инвазивних страних врста.
2. УПРАВЉАЧКИ СЕГМЕНТ		
Одрживо коришћење природних ресурса		
ОПШТИ ЦИЉ	<i>Осигурано је одрживо газдовање шумама у циљу очувања аутохтоних шумских станишта и уз њих везаних врста.</i>	
Део управљачког сегмента	Посебни циљ	Показатељи постизања посебног циља
Газдовање шумама	<i>Очуване су аутохтоне поплавне шуме и њима се газдује у складу са захтевима заштите природе</i>	1. Прописани услови заштите природе за врсте и станишта уграђени су у основе газдовања шумама и примењују се у пракси.
3. УПРАВЉАЧКИ СЕГМЕНТ		
Итерпретација и едукација и сарадња са заинтересованим странама		
ОПШТИ ЦИЉ	<i>Активности интерпретације, едукације и сарадње са локалним заинтересованим странама на СП „Ивановачка ада“ усмерене су ка очувању остатака плавних шума и стицање знања о некадашњим природним шумама Подунавља.</i>	

План управљања СП „Ивановачка ада“ 2025 - 2029

Део управљачког сегмента	Посебни циљ	Показатељи постизања посебног циља
Интерпретација и едукација	<i>Развијени су образовни и промотивни садржаји.</i>	- Интерпретацијски, образовни и промотивни садржаји су у понуди ЗП. - Расте број објава о природним вредностима подручја и важним врстама на различитим комуникацијским платформама (интернет страница управљача, друштвене мреже, медији и сл.) у односу на 2024. годину. - Расте број догађаја на којима учествује управљач са циљем информисања јавности о природним вредностима заштићеног подручја.
Сарадња са локалним заинтересованим странама	<i>Континуирана и квалитетна сарадња са заинтересованим странама, доприноси бољем очувању природних вредности заштићеног подручја</i>	- Број остварених сарадњи са заинтересованим странама у циљу унапређења управљања заштићеним подручјем је повећан у односу на 2024. годину. - Редовно обележени међународни важни дани за природу.
4. УПРАВЉАЧКИ СЕГМЕНТ	Капацитети управљача за управљање заштићеним подручјем	
ОПШТИ ЦИЉ	<i>Управљач располаже неопходним капацитетима (људским, материјални и техничким) за квалитетно управљање заштићеним подручјем.</i>	
Део управљачког сегмента	Посебни циљ	Показатељи постизања посебног циља
Капацитети управљача за управљање заштићеним подручјем	<i>Континуираним унапређивањем капацитета и знања запослених, опреме, инфраструктуре, осигурано је ефикасно управљање заштићеним подручјем и квалитетна сарадња са заинтересованим странама.</i>	- Запослени управљача имају сва неопходна знања и вештине потребне за спровођење активности планираних овим ПУ. - Базе података управљача укључују све постојеће стручне подлоге, литературу, знања и информације релевантне за управљање заштићеним подручјем и редовно се ажурирају новим информацијама. - Финанцијска и материјална средства за ефикасно управљање ЗП су на располагању управљачу. - Све активности приоритета 1 и 2 овог Плана се проводе.

4.3. Преглед конкретних активности, делатности и процеса који представљају фактор угрожавања заштићеног подручја као и оцена стања животне средине заштићеног подручја

4.3.1. Очување природних вредности

4.3.1.1. Оцена стања

ЗП СП „Ивановачка ада“ се налази у небрањеној, плавној зони, тако да је динамика плављења веома значајна за синдинамику шумске вегетације. Процес таложења речног

наноса одвија се неравномерно, често на врло блиским локалитетима, што за последицу има изражен микрорељеф плавног подручја. Греде, низе и депресије, које се помињу у шумарској терминологији, имају различите режиме плавних и подземних вода - што условљава настанак шумских заједница различитог састава (ЗЗЗП РС, 2008).

Опстанак у плавној зони могу поднети само биљке специјализоване на такве станишне услове. Најширу еколошку амплитуду има бела врба (*Salix alba*), која насељава станишта плављења у висини од 50 - 300 cm, затим црна топола (*Populus nigra*) насељава станишта која су плављена максимално до висине од 180 cm, при чему су услови развоја најповољнији у високој приобалној зони. Надаље, бела топола (*Populus alba*) подноси плавну воду до висине од 120 cm, лужњак до 110 cm, а пољски брест (*Ulmus carpinifolia*) до 60 cm (Парабућки, 1972).

Унутар СП „Ивановачка ада“ флористички вреднији и у погледу изворности очуванији је централни део одсека 46е. Наиме, ова вредност гледа се у присуству остатака изворних ритских галеријских шума беле тополе (*Populus alba* L.), веза (*Ulmus laevis* Pall.), пољског јасена (*Fraxinus angustifolia* Vahl.) и лужњака (*Quercus robur* L.) у којима је забележено присуство субендемских, реликтних, национално и међународно значајних таксона. С друге стране одсек 46д је флористички најмање вредан будући да се одликује релативно slabим флористичким саставом и великим бројем неаутохтоних врста (ЗЗЗП РС, 2008).

Као важна вредност овог подручја истиче се и то да је ово заштићено подручје оаза хлада. Сагледавајуће климатске индексе попут индекса тропских ноћи, може се потврдити да је на предметном подручју температура у просеку нижа и до 6°C, односно број тропских ноћи се креће у распону од 0 до 25 (за Ивановачку аду је 17). Ово је и очекивано с обзиром на то да густа вегетација и велике водене површине на неколико начина утиче на мање загревање ваздуха.

Иако, до сада на овом подручју нису вршена континуирана херпетолошка и орнитолошка истраживања и не располаже се са релевантним подацима о присуству и стању популација ових врста фауне наведени подаци указују да је простор Ивановачке аде изузетно значајан као репродуктивни центар и центар биодиверзитета фауне водоземаца и гмизаваца, а с друге стране значајно станиште шумске орнитофауне, поготово врста захтевних по питању услова станишта.

Управо различитост типова станишта присутно на предметном подручју, као и очувана структура шуме, омогућило је већу разноврсност батрахофауне, херпетофауне и орнитофауне на овом локалитету. На овом простору су мозаично распоређени различити типови станишта, међу којима преовлађују остаци поплавних шума храста лужњака са старим и трулим стабалима, довољним бројем дупљи, као и разгранатим крошњама погодним за гнезда крупних врста птица, затим отворене влажне ливаде, као и водена станишта, изузетно важна за фауну водоземаца (ЗЗЗП РС, 2008).

Укупној вредности и значају заштићеног подручја, поред наведеног доприноси и присуство великог броја врста фауне, заштићених као природне реткости (ЗЗЗП РС, 2008).

И поред истакнутих вредности актуелно стање животне средине на подручју СП „Ивановачка ада“ у односу на време његовог проглашења за заштићено подручје има негативни тренд.

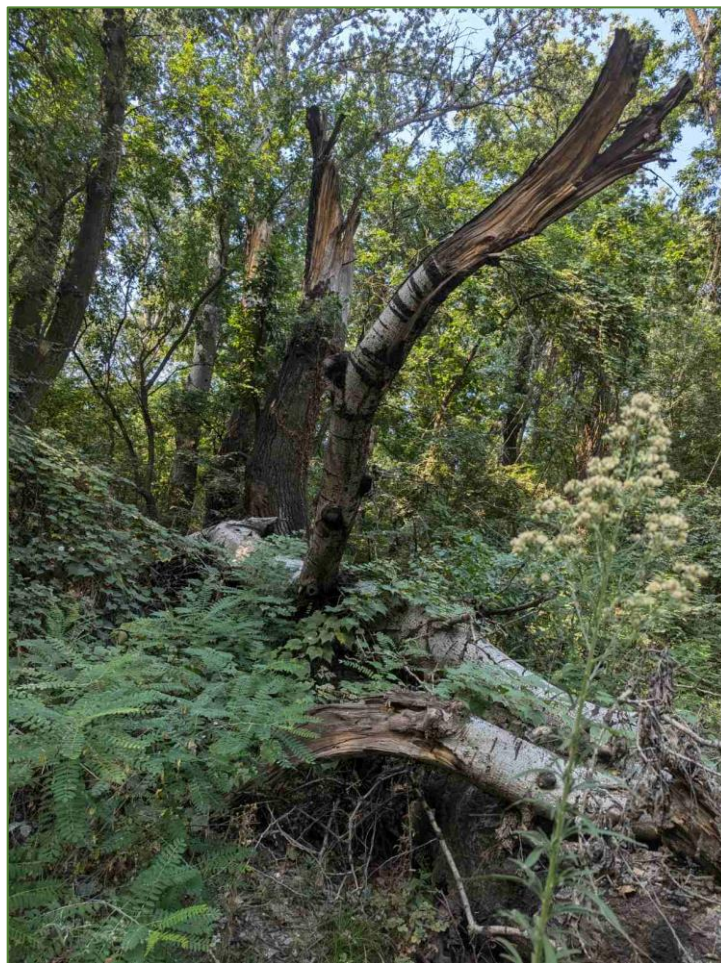
Биолошка разноврсност је нешто смањена, а спонтано обнављање аутохтоних лишћара (храста лужњака и пољског јасена) готово онемогућено (ЈП „Војводинашуме“ ШГ „Банат“, 2019). Наиме, флористичка сложеност заштићеног подручја указује на то да су на рецентном наносу, комплексним дејством фактора педогенезе, створени земљишни услови за насељавање врста које имају веће захтеве за хранљивим елементима од пионирских врба

и топола. Стога унутар заштићеног подручја не постоје услови за настајак новог „малата“, односно природне младе шуме врба и топола, која захтева свеж алувијални нанос без конкурентске вегетације (ЗЗЗП РС, 2008).

Надаље, истраживања су показала да су плавна подручја погодна ширењу инвазивних страних врста, чији се негативни утицај разматра од скоријег датума (ЗЗЗП РС, 2008). Гранични појас заштићеног подручја је генерално окарактерисан доминацијом инвазивних страних врста у приземном спрату, спрату жбуња и нижег дрвећа. Ивични (нижи) део одсека 46d уз Дунав и ивични делови одсека 46е су под највећим притиском инвазивних врста. При томе, у ивичним деловима одсека 46е забележена је реликтна врста дивље винове лозе која постаје ретка у флори Војводине јер је потискује инвазивна врста *Vitis acerifolia*.

Наиме, присутан наглашенији процес фрагментације (присутан већи број прогала настао ветрозвалама) унутар одсека, омогућава лакше ширење прво зељастих инвазивних страних врста типа гроњаста звездаца (*Symphotrichum lanceolatum* (Willd.) G.L.Nesom) и краснолике (*Erigeron annuus* (L.) Desf.), да би се касније јавиле младице багремца (*Amorpha fruticosa* L.), негундовца (*Acer negundo* L.) и пенсилванијског јасена (*Fraxinus pennsylvanica* Marshall), чије крошње на границама одсека у виду густог плетива покрива северноамеричка лоза (*Vitis acerifolia* Raf.) и понегде бодљаста тиквица (*Echinocystis lobata* (Michx) Torrey & A. Gray) (Слика 30). Уколико би се процес фрагментације наставио, постоји реална опасност да ово станиште готово у потпуности нестане.

Слика 30. Гранични део одсека са порушеним стаблом беле тополе и приказом зељастим и жбунастим обрастом инвазивних страних врста, август, 2024. године

(Извор: фотоархива ЈП „Војводинашуме“)

Генерално, плавне шуме аутохтоних топола, великих речних ада низијских река, претрпеле су највеће измене од свих шумских екосистема у Републици Србији. Широка плавна подручја у долини реке Дунав сведена су насипима на најмању могућу меру, а њихова природна шумска вегетација најчешће је замењена монокултурама меких лишћара (ЈП „Војводинашуме“ ШГ „Банат“, 2019).

Изградњом насипа и хидроакумулације „Бердап“, извршена је промена хидролошког режима, тј. промењена је динамика и амплитуда водостаја, у односу на период настанка ових шума. Управо као последица сужења протицајног профила Дунава долази до повећане амплитуде максималних водостаја у вегетационом периоду, чиме се у читавом Подунављу, знатно смањила успешност спонтаног обнављања плавних шума. Наиме, поник аутохтоних врба или топола може се појавити тек када рецентни нанос достигне хидрографску висину просечног трајања плављења између 100 и 140 дана (ЗЗЗП РС, 2008).

Надаље, заштићено подручје је окружено засадима клонских топола са познатим последицама ефекта рубних станишта. Гајење интензивних засада меких лишћара на станишту аутохтоних шума погодује ширењу инвазивних врста, о чему сведочи њихова апсолутна доминација у подрасту ових засада (ЗЗЗП РС, 2008).

Значајна оштећења шумске вегетације могу настати и деловањем екстремних температура, нарочито када су у питању рани и касни мразеви. Задржавање влажног снега на гранама и слаповити удари кошаве могу изазвати снеголоме и ветроломе, а ветроломи такође могу настати услед непогода у вегетационом периоду, када је крошња оптерећена лисном масом. Положај заштићеног подручја у приобаљу повећава изложеност наведеним негативним утицајима (ЈП „Војводинашуме“ ШГ „Банат“, 2019).

Климатске промене условиле су продужене периоде повишених температура и неуједначен распоред падавина због којих се јављају дуги сушни периоди. У прилог наведеном су и чињенице које произиласе из сагледавања садашњих трендова одређених климатских параметара у светлу климатских промена. Ако се погледају одређени климатски параметри попут количине падавина, индекса аридности који је мањи од 10, броја узастопних сувих дана - 30, дужине вегетационог периода - 217 дана, затим да је најмање падавина забележено на почетку вегетационог периода, тренд за будући период (пораст средње годишње температуре од око 2°C за предметно подручје (Дигитални атлас климе Србије, 2024), као и чињеница да је у сливу Дунава примећена општа тенденција смањења падавина, која иде од запада ка истоку (МПШВ, 2023), неминован је негативан ефекат климатских промена у виду дуготрајнијих суша и дужег задржавања високих вода.

Због плодног земљишта и интензивне пољопривредне производње, ове области су под изузетно јаким антропогеним утицајем, па су преостала станишта на Ивановачкој ади последњи рефугијум за велики број врста водоземаца и гмизаваца. Наиме, већина овде присутних врста водоземаца борави у воденој средини само током кратке сезоне парења, док остатак године проводе на околним терестричним локалитетима, где се хране и где проводе зиму у хибернацији (ЗЗЗП РС, 2008).

С друге стране, стање популација врста водоземаца је у директној вези са стањем акватичних биотопа који су им неопходни за нормално одвијање животног циклуса. Стога свака промена режима површинских вода, исушивање и одводњавање, али и негативни утицаји климатских промена могу бити изузетно угружавајући за ове веома важне организме. Значај водоземаца и гмизаваца на влажним стаништима, као прелазних и завршних чланова биоценоза, проистиче из многобројних, узајамно испреплетених односа који владају у овим специфичним и изузетно рањивим екосистемима. Водоземци и гмизавци представљају хранидбену базу за многе врсте заштићених врста птица, а такође представљају и значајне регулаторе бројности фауне бескичмењака, нарочито инсеката (ЗЗЗП РС, 2008).

Као додатни угрожавајући фактор водоземаца јесте последица Алијевог ефекта где код врста које постају ретке, долази до смањења репродуктивних способности. Узрок овоме није само негативан утицај укрштања у сродству, већ и низ физиолошких и еколошких разлога, укључујући и тешкоће у налажењу партнера за репродукцију (ЗЗЗП РС, 2008).

4.3.1.2. Приоритетне активности и мере на заштити, одржавању, праћењу стања и унапређењу природних вредности

Имајући у виду малу могућност спонтане обнове и настајања нових природних шума ових врста у условима њихових антропогено – измењених станишта, неопходно је очувати преостале фрагменте ових шума, које су некад давале основни печат алувијалним равницама низијских река (ЗЗЗП РС, 2008).

Механичко уклањање у првом реду дрвенстих и жбунастих инвазивних врста из ивичне зоне одсека је без ефекта, ако није праћено враћањем аутохтоних дрвенстих врста. Дакле, потребно је вршити пошумљавање прогаљених површина садницама беле тополе, храста лужњака, пољског јасена, у складу са станишним условима.

Такође, уколико се јави потреба за санирањем ветролома, потребно је оставити најмање 1 суво дубеће (мртво дрво) и једно преломљено стабло по хектару заштићеног подручја, ради очувања биодиверзитета. Оштећена стабла са видљивим дупљама и гнездима не треба сећи уколико не угрожавају безбедност посетилаца и Управљача (која нису нагнута над шетном стазом или шумским путем који пролази кроз заштићено подручје).

Иако је за сада евидентирано гнездо орла белорепана напушето још од 2016. године, управљач и даље ово подручје сматра гнездилишном теритријом те своје управљачке мере и активности усмерава ка заштити ове врсте унутар СП „Ивановачка ада“ али и у непосредној околино. Тачније и даље се све активности¹² унутар заштићеног подручја забрањују у периоду од 1. фебруара до 31. маја програмске године.

Наиме, Чланом 74. ЗЗП, прописане су мере заштите строго заштићених врста. Њихова заштита се спроводи забраном: уништавања и предузимања свих активности којима може да буде угрожена сама врста и њено станиште, узнемиравања нарочито у време размножавања и подизања младих. Такође, одређују се следеће забрањене и дозвољене активности у околини гнезда, у оквиру заштитне зоне и појаса узнемиравања (Прилог 8). У сваком случају у наредном периоду веома је важно наставити вршити стални мониторинг врсте/а – природних реткости.

Губитак и деградација одговарајућих станишта представља највећи фактор угрожавања опстанка батрахофауне и херпетофауне на овом подручју, па би у циљу њиховог очувања највећу пажњу требало посветити очувању станишта и спречавању даље фрагментације чиме се појединачне, најчешће мале популације, доводе у стање генетске изолације. Такође, важно је непосредне антропогене притиске и урбанизацију (изградња викендица, изградња путне мреже чиме се пресецају и фрагментишу како станишта, тако и путеви миграције водоземаца у периоду парења, итд.) те узнемиравање, посебно гнездећих врста од националног и међународног значаја, свести на минималну могућу меру.

У прилог свему наведеном потребно је вршити константни и редовни надзор заштићеног подручја, редовним обиласцима, чувањем и контролом свих активности и радова у ЗП.

---

¹² шумски радови; шумско-узгојни и радови на одржавању стаза и путева; обнова култура клонских топола у заштитној зони и осталом делу истог шумског одсека чистом сечом; промена намене земљишта хидромелиоративним, грађевинским и др. радовима, туристичке, рекреативне и друге активности (камповање, ложење ватре); депоновање смећа и складиштење опасних материја

4.3.1.3. Приоритетни задаци научно-истраживачког рада

Приоритетни задатак управљача у односу на представљено стање је да своје активности усклади са циљевима очувања и унапређења заштићеног подручја, а међу њима је и спровођење научно-истраживачких активности. Стално континуирано праћење стања биодиверзитета, промене стања флоре и фауне, те праћење негативних антропогених утицаја на све биолошке системе, чине основ за прописивање мера за отклањање негативних утицаја као и мера за њихову константну заштиту.

У наредном управљачком периоду важно је усмерити пажњу на истраживање могућности повећања површина под аутохтоном шумском вегетацијом на подручју Ивановачке аде изван заштићеног подручја у и изван заштитне зоне.

Такође, потребно је успостављање и праћење стања орнитофауне, батрахо и херпетофауне и флоре и вегетације. Наиме, истраживања која су спроведена била су прелиминарног типа и зато се чак и у њима јасно наглашава потреба отпочињања интензивних и систематских теренских истраживањима са континуираним мониторингом, који би се у трајању од најмање једне године спроводио на сваких неколико година.

У наредном периоду потребно је извршити ивентаризацију, а касније и праћење стања добрих индикаторских група стања станишта попут гнездећих врста птица, дендрофилних слепих мишева и флоре и вегетације са освртом на ретке, заштићене и угрожене врсте.

У погледу инвазивних страних врста јако је важно спроводити мониторинг тј. праћење и рано откривање потенцијално инвазивних врста и увођење мера њихове контроле и уклањања. Алохтону инвазивну врсту када се прошири на некој територији или станишту веома је тешко или скоро немогуће уклонити. Потпуно уклањање инвазивних врста могуће је једино уколико се рано открију, док су њихове популације малобројне. У вези са тим стратегија за контролу инвазивних врста треба да садржи проналажење најефикаснијих метода за сузбијање инвазивних и паразитских врста уз очување природних вредности, тј. да садржи начине спречавања уласка потенцијално инвазивних врста, начине уништавања потенцијалних инвазивних врста непосредно након инвазије, биолошку контролу, хемијску контролу и механичку контролу.

Како је евидентно да ће се ефекат климатских промена осетити и у будућности тако је јако важно спроводити истраживања и на ову тему, али тежити што бољем и ефикаснијем очувању стања шумског комплекса на подручју.

4.3.2. Одрживо коришћење природних ресурса

4.3.2.1. Оцена стања

Приоритетна функција шума на простору Ивановачке аде је производна, са наменом производње техничког дрвета. Изузетак представља остатак природних шума који је до проглашења Споменика природе имао статус строгог природног резервата и који има искључиво еколошку функцију. Основна намена тих површина је споменик природе и представља састојине без газдинских интервенција (третмана), што значи да нису планиране никакве шумарске активности те да су те шуме остављене да се спонтано развијају.

По структури шумског фонда (површински и запремински), на простору аде, доминантни су засади клонских топола, а на другом месту по заступљености су шуме беле врбе. Природне шуме изван заштићеног подручја практично су остале ограничене на највлажнија шумска станишта која нису погодна за раст клонских топола, или на мање целине виших хидрографских положаја које из техничких разлога нису пошумљене.

Према премеру (инвентури шума) из 2017. године, станиште и састојине у одсеку 46/d дефинисано је као станиште са слабо заступљеним мртвим покривачем и повољним процесом хумификацијом, са ретком приземном вегетацијом, без жбуња и закоровљености, на типу шуме беле тополе (*Populetum albae*) на рецентном наносу. Старост ове шуме процењује се на 92 године, са доминантном врстом црном тополом чија заступљеност је више од 50% и пратећим осталим врстама тврдых лишћара (вез, амерички јасен, храст лужњак). Састојина је једнодобна, разређена, мешовита (смеша и групимична и стаблимична), ненегована и потпуног склопа (0,7). Доброг здравственог стања. Доминантност црне тополе се огледа и у погледу пречника који износи преко 1 m на прсној висини. Укупан број стабала на овој површини је око 1288 или 700 стабала/ha, од чега је црне тополе 92. Висине црне тополе су око 27 m, и укупне запремине 642 m³, што значи да је запремина једног стабла црне тополе око 7 m³. Пратеће врсте су у подстојној етажи са далеко мањим пречницима и висинама.

Одсек 46/e дефинисан је као станиште са слабо заступљеним мртвим покривачем и повољним процесом хумификацијом, са ретком приземном вегетацијом, средње густим жбуњем и средњом закоровљености, на типу шуме беле тополе (*Populetum albae*) на рецентном наносу. Старост ове шуме процењује се на 63 године, са доминантном врстом белом тополом чија заступљеност је више од 70% и пратећим осталим врстама тврдых лишћара (вез, амерички јасен, храст лужњак). Састојина је једнодобна разређена, мешовита (смеша и групимична и стаблимична), ненегована и потпуног склопа (0,7). Доброг здравственог стања. Мањи је број стабала у односу на претходни одсек. На укупној површини износи 778 стабала или 187 стабала/ha. На овој површини доминантна је бела топола са сличним бројем стабала по хектару као и претходни одсек, али са далеко мањим димензијама у односу на црну тополу. Висине белих топола су око 24m, и укупне запремине 478m³, што значи да је запремина једног стабла црне тополе око 1,3 m³. Пратеће врсте су у подстојној етажи са далеко мањим пречницима и висинама. Горе наведени подаци говоре да је црна топола у сваком смислу доминантнија у односу на белу тополу у погледу димензија, тако да је и запремина појединачних стабала чак 5 пута мања.

Горе описано стање шумских станишта са аспекта газдовања шумама представља стање од пре 7 година када је израђивана Основа газдовања за ГЈ „Доње Подунаље“. Садашње стање је умногоме измењено. Наиме, Ивановачка ада се налази у кошавском подручју и изложена је јаким ударима југоисточног ветра Кошаве. Прошле године (2023.) било је више ветролома и ветроизвала управо на овом подручју, како и у околним шумама и засадима еуро-америчких топола, тако и у самом споменику природе. Унутар заштићеног подручја на неколико места дошло је до ветролома на тополама и створене су прогале чији број и површина су приказани на Слика 31.

Слика 32. Резултат ветроизвала унутар ЗП СП „Ивановачка ада“, током 2024. године

(Извор: фотоархива ЈП „Војводинашуме“)

Гајење култура клонских топола, на месту некадашњих аутохтоних шума, проузроковало је нарушавање станишта и омогућило интензивно ширење алохтоних инвазивних врста и пренамножење патогена.

Шумарски радови спровођења мера обнове, неге и коришћења интензивних засада меких лишћара, ометају опстанак у остацима аутохтоних екосистема (ЈП „Војводинашуме“ ШГ „Банат“, 2019). Додатне угрожавајуће факторе представља и присуство патогена који могу проузроковати пропадање темелних вредности заштићеног подручја. Нпр. храстова пепелница (*Microsphaera alphitoides*) може изазвати девитализацију подмлатка лужњак, која редукује спонтану обнову лужњака на случајну и мало извесну појаву. Затим, узрочник рака коре рода *Populus* (*Dothichiza populea*) доводи до девитализације стабала црне тополе. И на крају развој пољског бреста, који се „стидљиво“ јавља у спрату жбуња, онемогућен је „холандском болешћу бреста“, изазваном гљивом *Ceratostomella ulmii* (333П РС, 2008).

Надаље, у шумама СП деценијама није било шумско-узгојних радова, тачније обнова шума није планирана у периоду важења основе (2017 - 2026), нити је то био случај у претходном уређајном раздобљу (2007 – 2016).

4.3.2.2. Планиране активности на одрживом коришћењу природних ресурса

Одрживо коришћење природних ресурса ослања се на спречавање или онемогућавање негативног утицаја фактора који угрожавају и нарушавају опстанак ових шума и пратећег биодиверзитета који ово заштићено подручје вредносно и еколошки издваја од осталих делова аде.

Као приоритетне мере заштите за елиминисање и ублажавање негативних утицаја низа фактора на вегетацију заштићеног подручја најпре се требају подржати природан процес обнове, између осталог јер је степености склоп стабилнији поготово у кошавском подручју. У складу са наведеним важно је да се врше:

- узгојни радови на одржавању стабилности, састава и здравственог стања шумских заједница, а нарочито:
  - постепена замена алохтоних врста дрвећа садницама аутохтоних врста, карактеристичних за станиште;
  - сузбијање инвазивних страних врста применом механичких и селективном применом хемијских мера;
  - употреба селективних инсектицида и фунгицида у случају појаве патогена који могу да угрозе стабилност и очување заштићеног природног добра (уз исходовану сагласност за примену хемијских средстава од надлежног органа);
  - успостављање заштитне зоне која ће допринети ублажавању ефекта рубног станишта.

Имајући у виду хетерогеност у саставу и структури шумске вегетације, наведене мере на простору заштићеног природног добра неопходно је спроводити по посебним условима заштите природе.

У будућем планском раздобљу, оно што представља приоритет од активних мера јесте санација ветроизвала, на основу прописане опходње. Неопходно је започети процес обнове шума, а најпре пошумљавање прогаљених површина. Примарно би се извршило чишћење тих прогала од корова и инвазивних страних врста и ослобађање земљишта за уношење аутохтоних врста. Чишћење прогала би се вршило механизовано, тарупирањем, али и ручно сечом и изношењем. Затим, групимична садња аутохтоних дрвенастих врста (беле и црне тополе и храста лужњака) на прогалама и сетвом семена. Пошумљавало би се са све три врсте на истој површини да би се добило на мешовитости на међусобном растојању од око 8 метара што значи да би свако стабло имало око 2 ара простора за слободан раст. Саднице би се производиле унутар расадника „Жарковац“ у оквиру ШУ Ковин.

4.3.3. Интерпретација и едукација и сарадња са заинтересованим странама

4.3.3.1. Оцена стања

Евалуација тренутног стања интерпретације и промоције заштићеног подручја указује на скромни обим активности током протеклих година. Разлог у овоме треба тражити пре свега у величини и категорији ЗП, али и у слабој заинтересованости локалне заинтересованости за ово ЗП.

Управљач у претходном периоду није спроводио едукације у оквиру заштићеног подручја.

Промоција је углавном вршена путем учешћа на сајму лова, риболова и екологије „ЛОРИСТ“, али је та презентација била веома ослабљена због пандемије коронавируса.

Унутар заштићеног подручја, ниво интерпретације је веома мали. Иако су границе заштићеног подручја јасно означене, постоји само једна информативна табла унутар самог подручја али без више информација о самом подручју (Слика 33).

Слика 33. Информативна табла унутар СП „Ивановачка ада“

(Извор: фотоархива ЈП „Војводинашуме“)

Такође, на локалном путу код села Иванова постоји једна табла која усмерава посетиоце према заштићеном подручју (Слика 34).

Слика 34. Информативна табла на путу из села Иваново према ЗП СП „Ивановачка ада“

(Извор: фотоархива ЈП „Војводинашуме“)

Ово указује на потребу за додатним улагањима у интерпретативну инфраструктуру и промоцију како би се побољшала информисаност и едукација посетилаца, као и укупна видљивост заштићеног подручја.

У погледу овог заштићеног подручја важна је одговарајућа интерпетација заштићеног подручја. Кроз интерпетацију, посетиоци и локална заједница стичу дубље разумевање о значају заштићеног подручја за екосистеме, биодиверзитет и животну средину чиме се подизаже свест шире јавности о потреби за заштитом овог подручја. Интерпетација пружа прилику за образовање људи о природним вредностима и важности очувања специфичних екосистема.

Едукативне активности и информативни материјали могу помоћи посетиоцима да науче како да буду одговорни корисници природних ресурса. Веома важан сегмент интерпетације и едукације је обезбеђење подршке локалне заједнице. Када локална заједница разуме вредности и користи заштићеног подручја, већа је вероватноћа да ће подржати мере заштите и активно учествовати у његовом очувању. Промоција може помоћи у изградњи ове подршке кроз укључивање заједнице у планирање и спровођење активности на заштићеном подручју.

Од великог значаја за успешно остваривање ПУ и унапређење заштићеног подручја представља и усаглашени заједнички рад и сарадња корисника подручја (риболовци, туристи, кампери и др.) и осталих заинтересованих страна (локалне заједнице, научно-истраживачке институције, водoprивредне организације, управљача других заштићених подручја у околини), са Управљачем, који су усмерени ка одрживом коришћењу, заштити и развоју СП „Ивановачка ада“.

На самој граници заштићеног подручја поред реке Дунав налази се камп насеље чији корисници најчешће подручје користе за одмор и рекреацију (пецање и пешачење, вожњу чамцима сл.) (Слика 35).

Слика 35. Камп насеље на граници ЗП СП „Ивановачка ада“

(Извор: фотоархива ЈП „Војводинашуме“)

Иако до сада нису забележене илгалне радње, повремено присуство излетника и кампера у приобалном делу одсека 46d, који за потребе подизања шатора и спортски риболов са обале, нарушавају структуру и састав спрата жбуња, оштећују поједина стара стабла и повећавају ризик од настанка пожара и повећања количине смећа.

4.3.3.2. Приоритетни задаци образовног рада и редовног уређења простора

У складу са горе наведеном ситуацијом као један од приоритетних задатака у оквиру овог сегмента је уређење простора у смислу инфраструктурног опремања и обележавања заштићеног подручја.

У наредном управљачком периоду веома је важно извршити трасирање едукативне стазе по рубном делу заштићеног подручја и њено опремање информативно-едукативним таблама. Такође, било би веома корисно успоставити један информативни пункт опремљен са одговарајућом инфраструктуром (клубе, надстрешнице, канте за отпатке и информативно-едукативним таблама) у граничном делу заштићеног подручја најпре у делу које локално становништво и туристи највише посећују. Ова место може послужити и за представљање и другог заштићеног подручја у непосредној околини, конкретно Парка природе „Поњавица“. Стога оваква активност може бити организована кроз волонтерске акције и на тај начин укључити представнике локалне заједнице, али и поље за јачање сарадње са другим заинтересованим странама, најпре управљачем наведеног заштићеног подручја, организацијама цивилног друштва, основну школу и друге.

Управљач, у наредном управљачком периоду, ће пажњу усмерити и на успостављање едукативних активности, које могу да се реализују у партнерству и сарадњи са основном школом у Иванову. Наиме, у селу се налази Основна школа „Мошо Пијаде“, у оквиру које се налази и предшколска установа. Школа иако има мали број ученика веома је активна по питању различитих активности, а најпре у оквиру програма за „Чистије и зеленије школе Војводине“ још од 2018 године. Овим програмом ученицима су омогућене различите активности везане за заштиту животне средине па овај сегмент оставља простора

за евентуалну даљу сарадњу по питању едукације унутар заштићеног подручја, најпре кроз организоване посете заштићеном подручју и учествовање унутар едукативних радионица.

У досадашњем управљању, Управљач је често подржавао рад организација цивилног друштва у њиховим активностима, које су се најпре односиле на подршку на терену приликом научно-истраживачких акција и догађаја. Једна од таквих је и подршка орнитолошкој акције, на зимском пребројавању птица Дунавског акваторијума. Управо су оваке активности пожељне за наставак јер омогућавају јачање сарадње и промоције заштићеног подручја.

4.3.3.3. Активности на промоцији заштићеног подручја

Промоција заштићеног подручја, најпре ће се реализовати индиректно кроз претходно наведене активности и активности које су предвиђене кроз сарадњу са заинтересованим странама и укључивањем већег броја актера у друге управљачке активности.

У будућем планском периоду Управљач би за промоцију својих активности, а у циљу промоције заштићеног подручја могао успоставити јачу сарадњу са локалним медијима.

Такође, веома је важно наставити презентацију СП „Ивановачка ада“ на стручним и тематским манифестацијама локалног и регионалног карактера (нпр. сајам Лорист, сајам Авантуре у Панчеву и сл.).

4.3.3.4. Приоритетне активности и мере на одржавању, праћењу стања и облици сарадње и партнерства са локалним становништвом и другим власницима и корисницима непокретности

У циљу боље сарадње са власницима камп приколица и смањењу евентуалних последица по заштићено подручје приликом боравка кампера и посетиоца важно је утврдити бројност и регулисати њихов статус. Важно је у сарадњи са власницима утврдити права и обавезе, како би се регулисала њихова присутност и активности у складу са правилима заштићеног подручја.

Пожељно је у циљу унапређење сарадње са заинтересованим странама размотрити могућност организовања одређених заједничких акција које би допринеле унапређењу заштићеног подручја и постизању одрживог управљања. Стога потребно је организвати најмање једном у две године заједнички састанак/округли сто/радионицу са заинтересованим странама и корисницима простора као и најмање једну заједничку акцију (уклањања смећа) са власницима ових објеката.

Једна од сличних активности може бити и организација различитих догађаја/радионица/окупљања са циљем обележавања међународних важних датума за природу (нпр. Дан шума, Дан Дунава и сл.). Оваке активности имају вишеструки допринос, наиме на овај начин повезује се локална заједница, корисници простора са Управљачем, подстиче се њихово активно учешће у очувању заштићеног подручја и врши се промоција свих вредности заштићеног подручја. У прилог томе је и чињеница да се на подручју села Иваново већ сада 14. пут заредом одражава манифестација „Фотосафари – Иваново“, фотграфско окупљање са циљем презентовања и приказивања лепоте природне и културне баштине овог села. Ова традиционална манифестација организује се у сарадњи две институције Дом културе „Жарко Зрењанин“ Иваново и Фото група „Дунавац“ Иваново.

4.3.4. Капацитети управљача за управљање заштићеним подручјем

4.3.4.1. Оцена стања

Управљање представља делатност од општег интереса којим се заштићено подручје и његове темељне вредности штите од деградације и уништења. Истовремено, стварају се услови за планско унапређење и развој подручја на принципима одрживог развоја.

Управљање заштићеним подручјем врши се сагласно акту о заштити природног добра и важећој законској регулативи. Појединости у начину управљања дефинише Управљач кроз израду Плана управљања. Активности које Управљач може да изведе зависе од расположивих ресурса и капацитета и утврђених приоритета, а дефинишу се годишњим програмима управљања. Управљање се спроводи у складу са прописаним режимима, а у границама дозвољених мера заштите.

Током претходног периода за ЗП СП „Ивановачка ада“, Управљач је у складу са чланом 52. став 1. Закона о заштити природе израдио ПУ за период од пет година (2020 - 2024). Поред наведеног докумената Управљач је редовно израђивао Извештај о реализацији програма управљања за текућу годину, односно Програм управљања за наредну те исти достављао Секретаријату за заштиту животне средине Панчево.

Управљање ЗП СП „Ивановачка ада“ подразумева организовање и спровођење низа мера и активности које произилазе из Решења о проглашењу заштићеног подручја, Закона о заштити природе, Закона о шумама и других прописа, а имају за циљ његову заштиту и унапређење.

Управљач је био дужан да након израде релевантних документа изврши радове на картирању и обележавању граница заштићеног подручја, са основним подацима, називом и графичким приказом заштићеног подручја и правилима понашања.

Управљачу су за потребе управљања овим подручјем на располагању довољни кадровски и технички капацитети. На пословима чувања заштићеног подручја ангажован је један чувар природе. Стручна служба има довољан број запослених за потребе управљања овим подручјем.

Чуварској служби обезбеђено је право активне легитимације у подношењу прекршајних и кривичних пријава као и разрађен систем праћења, евидентирања и извештавања. Такође, чувари природе према Закон о заштити природе морали су полагати стручни испит, а у складу са законском регулативом редовно присуствовати едукацијима и обукама противпожарне заштите.

Управљач је у претходном периоду редовно учествовао на семинарима и активно сарађивао са управљачима других заштићених подручја. Једна од таквих примера је Семинар управљача који је одржан у Суботици у организацији Министарства заштите животне средине, као и Обука за припрему пројектних предлога у организацији IUCN-a. Оваква пракса би требало бити настављена и у будућем периоду.

У циљу успостављања интегралног управљања на заштићеном подручју израдом овог ПУ започето је формирање базе података са свим неопходним елементима везаним за добро управљање заштићеним подручјем. Ово је подразумевало израду базе података у облику *Excel* табела о присутним врстама флоре и фауне и база података релевантне литературе.

Управљач своје капацитете и ресурсе највише усмерава на редовни надзор заштићеног подручја и обележавање истог, а нешто мање за развијање сарадње на локалном, националном и међународном нивоу, што би у будућем планском периоду био један од приоритетних задатака.

4.3.4.2. Приоритетне активности и мере на јачању капацитета управљача за управљање заштићеним подручјем

Када су у питању капацитети управљача, управљач има капацитете који су довољни и реални за спровођење планираних активности. Што свакако не значи да се на јачању капацитета у будућем планском периоду не треба радити, баш супротно.

Фокус јачања капацитета Управљача треба усмерити на јачу комуникацију са локалном заједницом. С тим у вези потребно је искористити и капацитете научних и осталих институција и организација са којима ЈП „Војводинашуме“ сарађује и то пре свега институте, невладине организације и предузећа.

У контексту размене искустава, нарочито по питањима управљања ЗП сличних карактеристика пожељно је интензивирати сарадње са управљачима из Србије (нпр. ЈП „Србијашуме“, ЈКП „Зеленило - Панчево“, ЈКП „Зеленило - Београд“, ЈП НП „Ђердап“, Покрет горана Сремска Митровица и бројни други).

Активно се укључити у прекограничну сарадњу у циљу могуће реализације заједничких пројеката на заштити појединих врста, усклађивању и размени података у процесу израде и реализације програма и планова управљања.

Управљач мора радити на даљој изградњи капацитета својих запослених, стога је важно наставити са учествовањем на разним стручним и научним обукама, семинарима и презентацијама.

Такође, неопходно је и даље улагати у опрему, механизацију и опрему у циљу лакшег обављања посла. Веома је важно у будућем периоду довршити и успоставити рад интерне базе података ради лакше комуникације о подацима и резултатима спроведених истраживања и мониторинга, надзора и свих релализованих активности те прикупљеној релевантној литератури.

Посебно је важно наставити и спроводити све задане редовне, хитне и приоритетне активности дефинисане према постављеним циљевима и задацима у одређеним планским и релеватним актима и документима.

4.4. Свеобухватни таблични приказ приоритетних активности и мере на заштити, одржавању, праћењу стања и унапређењу природних и створених вредности као и приоритетних задатака научноистраживачког и образовног рада

ОЧУВАЊЕ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ										
Шумска станишта и уз њих везане врсте										
Тип активност	Активност	Показатељ активности	Приоритет ¹³	Сарадници на спровођењу активности	2025	2026	2027	2028	2029	Трошак спровођења ¹⁴ (РСД)
Јачање капацитета	Прикупити и објединити податке из доступних извора о најважнијим стаништима и врстама на заштићеном подручју.	Успостављена база података са свим релевантним подацима и уносима.	2	Покрајински завод за заштиту природе, научно-истраживачке институције, организације цивилног сектора						0,00
Јачање капацитета	Редовно ажурирати и надопуњавати базу података о најважнијим стаништима и врстама на заштићеном подручју.	База података ажурирана новим подацима и уносима најмање два пута током трајања ПУ.	2	/						0,00
Надзор	Редовно обилазити и надzirати стање ЗП, пратити поштовање услова заштите природе, евидентирати кршења услова и извештавати инспекцију и надлежне институције.	Спроведено најмање пет обиласка ЗП годишње; Израђен најмање један годишњи извештај о обављеном надзору/обиласку.	2	Покрајински завод за заштиту природе, Секретаријат за инспекцију, надзор и комуникацију - Град Панчево						0,00
Истраживање	Поновно спровести ивентаризацију флоре и вегетације.	Израђен један извештај о спроведеном истраживању са прегледом присутних	2	Покрајински завод за заштиту природе, научно-истраживачке институције,						300.000,00

¹³ Активности приоритета 1 – хитне активности; приоритета 2 – приоритетне и редовне активности; приоритета 3 – одложене активности које је потребно спровести у периоду важења ПУ.

¹⁴ Оне активности за које није назначен трошак спровођења реализоваће се у оквиру редовног рада управљача, уз претпоставку испуњења активности планираних у управљачком сегменту Капацитети управљача потребних за управљање заштићеним подручјем.

		врста, статусом заштите и предлогом потребних мера заштите; База података ажурирана новим подацима.		организације цивилног сектора						
Истраживање	Поновно спровести ивентаризацију батрахо и херпетофауне.	Израђен један извештај о спроведеном истраживању са прегледом присутних врста, статусом заштите и предлогом потребних мера заштите; База података ажурирана новим подацима.	2	Покрајински завод за заштиту природе, научно-истраживачке институције, организације цивилног сектора						300.000,00
Истраживање	Поновно спровести ивентаризацију орнитофауне с нагласком на индикаторске врсте шумских станишта.	Израђен један извештај о спроведеном истраживању са прегледом присутних врста, статусом заштите и предлогом потребних мера заштите; База података ажурирана новим подацима.	2	Покрајински завод за заштиту природе, научно-истраживачке институције, организације цивилног сектора						300.000,00
Истраживање	Спровести ивентаризацију дендрофилних слепих мишева.	Израђен један извештај о спроведеном истраживању са прегледом присутних врста, статусом заштите и предлогом потребних мера заштите; База података ажурирана новим подацима.	3	Покрајински завод за заштиту природе, научно-истраживачке институције, организације цивилног сектора						300.000,00
Истраживање и сарадња	Спровести истраживање утицаја климатских промена на шумска станишта у ЗП.	Израђен најмање један извештај о спроведеном истраживању.	3	научно-истраживачке институције						500.000,00
Укупно:										1.700.000,00
Инвазивне стране врсте										

Тип активност	Активност	Показатељ активности	Приоритет ¹⁵	Сарадници на спровођењу активности	2025	2026	2027	2028	2029	Трошак спровођења (РСД)
Истраживање и праћење стања	Пратити појаву и картирати инвазивне стране врсте које угрожавају важне врсте и станишта	Израђено најмање два извештаја о спроведеним циљаним истраживањима инвазивних страних врста; База података ажурирана новим подацима.	2	Покрајински завод за заштиту природе, научно-истраживачке институције, организације цивилног сектора						300.000,00
Активне мере заштите	Спровести мере контроле ширења инвазивних страних врста на простору шумских прогала.	Израђен најмање један извештај о спроведеним мерама контроле ширења инвазивних страних врста; Инвазивне биљне врсте уклоњене на најмање 0,5 ha; Спроведена најмање једна заједничка волонтерска акција на уклањању инвазивних страних врста.	1	Секретаријат за заштиту животне средине Града Панчево, волонтери, организације цивилног друштва						200.000,00
Укупно:										500.000,00
УКУПНО										2.200.000,00
ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ РЕСУРСА										
Газдовање шумама										
Тип активност	Активност	Показатељ активности	Приоритет	Сарадници на спровођењу активности	2025	2026	2027	2028	2029	Трошак спровођења (РСД)

¹⁵ Активности приоритета 1 – хитне активности; приоритета 2 – приоритетне и редовне активности; приоритета 3 – одложене активности.

Надзор и активне мере заштите	Спровести основу газдовања шумама с циљем очувања важних врста и функција шума.	Реализоване све активности предвиђене основом; Имплементирани све предвиђене мере према основи; Испраћени сви параметри задати у основи.	1							0.00,00
Активне мере заштите	Спровести рестаурацијске активности на групичној садњи аутохтоних врста дрвећа на претходно очићеним шумским прогалама.	Пошумљене и обновљене постојеће шумске прогале; Извештај о спроведеним активностима; Спроведена најмање једна заједничка волонтерска акција на садњи аутохтоних и одабраних врста.	1	Секретаријат за заштиту животне средине Града Панчево, волонтери, организације цивилног друштва						0.00,00 ¹⁶
Истраживање	Истраживање могућности повећања површина под аутохтоном шумском вегетацијом на подручју Ивановачке аде изван заштићеног подручја и изван заштитне зоне.	Израђен извештај о спроведеном истраживању.	2							0.00,00
Активне мере заштите	Изградити нову основу газдовања шумама за ГЈ „Доње Подунавље“.	Израђена основа газдовања шумама на ЗП.	2							0.00,00
УКУПНО:										0.00,00
ИНТЕРПРЕТАЦИЈА И ЕДУКАЦИЈА И САРАДЊА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ СТРАНАМА										
Интерпретација и едукација										

¹⁶ Трошак за ову активност приказан је код активности контроле ширења инвазивних врста.

Тип активност	Активност	Показатељ активности	Приоритет	Сарадници на спровођењу активности	2025	2026	2027	2028	2029	Трошак спровођења (РСД)
Инфраструктура	Трасирати едукативну стазу и опремити је информативно-едукативним таблама.	Број постављених информативно-едукативних табла са новим едукативним и интерпретацијским садржајима.	2	Секретаријат за заштиту животне средине Града Панчево, Покрајински завод за заштиту природе						200.000,00
Инфраструктура	Успоставити информативни пункт (поставити мобилијар, надстрешница и информативно-едукативне табле) при лугарници у селу Иваново.	Припремљени и одштампани едукативни садржаји за табле; Постављени инфраструктурни елементи.	2	Секретаријат за заштиту животне средине Града Панчево, волонтери, организације цивилног друштва						300.000,00
Инфраструктура	Наставити одржавати едукативну стазу и постојеће и нове информативно-едукативне табле унутар ЗП.	Постојећа инфраструктура одржавана;	2							50.000,00
Промоција	Наставити презентацију ЗП на организованим манифестацијама, сајмовима и сл.	Број реализованих учешћа	2							50.000,00
Укупно:										600.000,00
Сарадња са заинтересованим странама										
Тип активност	Активност	Показатељ активности	Приоритет	Сарадници на спровођењу активности	2025	2026	2027	2028	2029	Трошак спровођења (РСД)

Сарадња и активне мере	Спровести детаљну процену броја ауто-камп приколица на обали Дунава у непосредној близини СП „Ивановачка ада“.	Извештај о реализованој активности;	2	Власници камп приколица							0.00
Сарадња, едукација, промоција	Наставити обележавање међународно важних датума за природу.	Број састанака са заинтересованим странама; Број одржаних заједничких образовних и промотивних активности.	2	Секретаријат за заштиту животне средине Града Панчево, предшколска установа, основна школа, организације цивилног друштва (нпр. фото група „Дунавац“, Иваново), Дом културе „Жарко Зрењанин“							50.000,00
Сарадња и едукација	Подржати орнитолошку акцију зимско пребројавање птица Дунавског акваторијума.	Број подржаних орнитолшких акција; База података ажурирана новим подацима; Број учесника/ца на догађају.	2	организације цивилног друштва, локална заједница, основна школа, ЈКП „Зеленило“ Панчево							50.000,00
Сарадња	Успоставити активну сарадњу са другим управљачима заштићених подручја у околини	Број састанака са заинтересованим странама; Број одржаних заједничких активности усмерених на локалној заједници.	3	ЈКП „Зеленило“ Панчево, Секретаријат за заштиту животне средине Града Панчево, организације цивилног друштва, локална заједница							0.00,00
Укупно:											100.00,00
УКУПНО:											700.000,00

КАПАЦИТЕТИ УПРАВЉАЧА ЗА УПРАВЉАЊЕ ЗАШТИЋЕНИМ ПОДРУЧЈЕМ

Тип активност	Активност	Показатељ активности	Приоритет	Сарадници на спровођењу активности	2025	2026	2027	2028	2029	Трошак спровођења (РСД)

Јачање капацитета управљача	Обезбедити функционисање чуварске и стручне службе управљача	Чувар ЗП редовно обилази и контролише ЗП Стручна служба спроводи активности према ПУ	1							1.000.000,00
Сарадња	Сарађивати са надлежним установама на изради секторских планова давањем мишљења, смерница и препорука у делу просторно-планске документације.	Број израђених мишљења и/или примедби и/или препорука у поступцима јавне расправе; Учестовање на јавним расправама	2							0.00
Јачање капацитета управљача	Едуковати и обучавати запослене у сврху праћења стања врста и станишта у ЗП.	Број запослених који су прошли обуке.	2							0.00
Јачање капацитета управљача	Учествовати на стручним едукацијама, тренинзима, семинарима, скуповима, сајмовима и саветовањима са тематиком везаном за заштиту и кориштење природе те редовно пословање (комуникација, информације, право на приступ информацијама, заштита личних података и остале стручне радионице/семинари).	Запослени сваке године похађају едукације, семинаре, скупове, сајмове и саветовања везане за све сегменте рада управљача.	2							0.00
Јачање капацитета управљача	Успоставити начин вођења и размене података о спроведеним активностима надзора и праћења стања ЗП те редовно ажурирати и надопуњавати базу података релевантних за управљање.	Најмање једном годишње израђен извештај о спроведеним активностима надзора и праћења стања ЗП; Најмање три пута током трајања ПУ ажурирана база података.	2							0.00
Јачање капацитета управљача	Редовно одржавати и надопуњавати опрему (нпр. униформе) потребну за рад запослених.	Запослени располажу адекватном опремом за реализацију активности ПУ; Број набављене опреме расте.	1							250.000,00

Јачање капацитета управљача	Осигурати средства за одржавање возила и машина.	Запосленима су доступна возила и текућа средства потребна за обављање теренских активности и активности редовног одржавања ЗП.	2							200.000,00
Управљање	Наставити редовно обележавати границе ЗП.	Израђене, постављене, надзиране и одржавне ознаке за заштићено подручје.	2							50.000,00
УКУПНО:										1.500.000,00
УКУПНО ЗА СВЕ УПРАВЉАЧКЕ СЕГМЕНТЕ										4.400.000,00

4.5. Финансијска средства и друге материјалне претпоставке за извршавање поверених послова у управљању заштићеним подручјем и начин њиховог обезбеђења

Управљач заштићеног подручја обезбеђује финансијска средства/финансијску подршку за спровођење циљева и задатака у вези са заштитом, истраживањима и образовањем, праћењем стања природних и других вредности, приоритетним задацима на приказивању вредности заштићеног подручја и другим пословима у вези функционисања СП „Ивановачка ада“.

Остваривање послова у управљању заштићеним подручјем је реално планирано имајући у виду људске капацитете, опремљеност и финансијске могућности Управљача као и остале изворе финансирања.

Укупна планирана финансијска средства потребна за остварење ПУ СП „Ивановачка ада“ 2025. - 2029. године, износе 4.400.000,00 динара.

Управљач заштићеног подручја ће у планском периоду обезбеђивати финансијска средства из сопствених прихода (од осталих делатности и накнада за коришћење заштићеног подручја) и суфинансирања из Буџета Града Панчева али и из евентуалних донација.

Табела 13. Планирано финансирање ПУ СП „Ивановачка ада“, за период важења ПУ (2025. до 2029. године)

Година спровођења ПУ	Износ (РСД)
2025.	505.000,00
2026.	830.000,00
2027.	1.030.000,00
2028.	805.000,00
2029.	1.230.000,00
УКУПНО (2025.-2029.)	4.400.000,00

Уколико буду изостала финансијска средства по основу накнада и суфинансирања, Управљач се ће настојати да планиране активности оствари средствима из осталих делатности Газдинства.

5. ЛИТАРАТУРА

- Appleton, M.R. i Hotham, P.A.E (2007) Izrada planova upravljanja zaštićenim područjima u Hrvatskoj - Priručnik. Fauna & Flora International, Cambridge, UK.
- *Corine Land Cover* (2018): Покров и намена земљишта <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover/clc2018> (приступљено 20.08.2024).
- *EU for Serbia, NATURA 2000* (2024): <https://daphne.sk/Natura2000Serbia/> (приступљено 26.08.2024).
- *EuroVelo* (2024): *Cycling through Serbia* <https://en.eurovelo.com/serbia> (приступљено 26.08.2024).
- Ioanita, A., Stanciu, E. (2016): Participativno upravljanje zaštićenim područjima u karpatkom ekoregionu. Priručnik za uključivanje zainteresovanih strana u upravljanje zaštićenim područjem. Svetska organizacija za prirodu Beograd, WWF Adria, Zagreb i WWF International, Dunavsko-karpatiski program, Beč.
- IUCN (2008): Guidelines for Protected Area Management Categories, IUCN Commission on National Parks and Protected Areas with the assistance of the World Conservation Monitoring Centre, Gland, Switzerland and Cambridge
- Басрек, Л. (2019): Инвазивне биљне врсте и могућности уклањања. Јавна установа за управљање заштићеним подручјима и другим заштићеним дијеловима природе на подручју Загребачке жупаније „Зелени прстен”. Самобор.
- Дигитални атлас климе Србије (2024): Преузети подаци за подручје Звездаре <https://atlas-klime.eko.gov.rs/lat/map?dataType=obs&visualization=vre&variableUuid=4ce638d9-4762-4eb0-9ec9-51cf1473265a&area=townships> (приступљено 26.08.2024).
- Завод за заштиту природе Републике Србије (ЗЗП РС) (2008): Споменик природе „Ивановачка ада“ - значајно природно добро. Студија заштите, Београд, 2008. година
- Завод за заштиту природе Републике Србије (ЗЗП РС):– централни регистар, <https://www.zzps.rs/wp/pdf/centralniregistar/2021%20Izvod%20iz%20Centralnog%20registra%20-%20zasticena%20podrucja%20Srbije.pdf> (приступљено 02.10.2022.)
- Закон о заштити природе (2021): „Службени гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 - испр., 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021.
- Закон о шумама (2018): „Службени гласник РС“, број 30/2010, 93/2012, 89/2015, 95/2018 - др. Закон
- ЈП „Војводинашуме“ (2024): Картографски прикази израђени за ПУ ЗП СП „Ивановачка ада“.
- ЈП „Војводинашуме“ (2024а): Интернет страница управљача. Управљање заштићеним подручјима. <https://www.vojvodinasume.rs/preduzece/aktivnosti/zastita-prirodnih-dobara/> (приступљено 26.08.2024).
- ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“ (2019): План управљања СП „Ивановачка ада“
- ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Банат“, (2024): Програм управљања СП „Ивановачка ада“ за 2024. годину. Панчево.
- ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат (2014): Ловна основа ловишта „Доње Подунавље“. Панчево

- ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, (2017): Основе газдовања шумама за газдинску јединицу „Доње Подунавље“. Панчево
- Клима 101, интернет страница (2023): Топлотна острва у Београду <https://klimal01.rs/toplotna-ostrva-u-beogradu-tropske-noci/> (приступљено 26.08.2024).
- Лазаревић П., Стојановић В., Јелић И., Перић Р., Крстески Б., Ајтић Р., Секулић Н., Бранковић С., Секулић Г., Бједов В. (2012): Прелиминарни списак инвазивних врста у Републици Србији са општим мерама контроле и сузбијања као потпора будућим законским актима. Заштита природе 62/1, Београд.
- Лакушић. Д., Кузмановић, Н., Лазаревић, П., Кабаш, Е., Ђуровић, С., Стеваноски, И., Бузуровић, У., Милановић, Ђ. (2021): Приручник за идентификацију типова станишта Србије значајних за Европску унију. Центар за инфромације о бидиверзитету. Београд.
- Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде МПШВ (2023): План управљања водама за слив реке Дунав. Институт „Јарослав Черни“, Београд.
- Министарство gospodarства и одрживог развоја (МИНГОР) (2020): Smjernice za planiranje upravljanja zaštićenim područjima i/ili područjima ekološke mreže. Verzija 1.1. UNDP, Hrvatska.
- Одлука о заштити СП „Ивановачка ада“, број П-04-06-15/2009. Службени лист града Панчева, бр. 22/2009; 4/2011.
- Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине (2018): Прострни план подручја посебне намене парка природе Поњавица, ЈП Завод за урбанизам војводине, Нови Сад.
- Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (2016): „Службени гласник РС“, бр. 5/2010, 47/2011, 32/2016, 98/2016.
- Републички Завод за статистику, Р. Србије, интернет страница (РЗС) (2022): Становништво <https://www.stat.gov.rs/sr-latn/oblasti/stanovnistvo/procene-stanovnistva/> (приступљено 26.08.2024).
- Уредба о еколошкој мрежи (2010): Службени гласник РС, број 102/10.

6. ПРИЛОЗИ

Прилог 1. Попис идентификованих заинтересованих страна важних за управљање заштићеним подручјем СП „Ивановачка ада“ направљен према принципу 4-А матрице.

Аспект управљања	АКТЕР <i>заинтересована страна</i>	АГЕНДА <i>делатност заинтересоване стране</i>	АРЕНА Подручје рада и деловања	АЛИЈАНСА Ниво сарадње са Управљачем и/или другим заинтересованим странама) (ИНФО ¹⁷ , ИНСТ ¹⁸ , КООР ¹⁹ , РЕСУРС ²⁰)	Нивои утицаја (У) и интереса (И) заинтересоване стране у погледу управљања заштићеним подручјем	Начин укључивања заинтересоване стране
I УПРАВЉАЧКИ СЕГМЕНТ - ОЧУВАЊЕ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ						
Биодиверзитет и инвазивне стране врсте	Покрајински завод за заштиту природе	заштита природе, истраживање и праћење стања биодиверзитета, едукација	покрајински ниво	ИНФО; ИНСТ; КООР	У ++ И ++	Радна група
	Секретаријат за заштиту животне средине - Град Панчево	заштита животне средине и управљање природним ресурсима	општински/градски ниво	ИНФО; ИНСТ; КООР	У ++ И ++	Радна група
	Секретаријату за инспекцијске послове, града Панчево	инспекцијски надзор у области заштите животне средине који су поверени граду Панчево.	градски ниво	ИНФО; ИНСТ; КООР	У ++ И ++	Радна група
	Друштво за заштиту и проучавање птица Србије	заштита природе, истраживање и праћење стања биодиверзитета, едукација	национални ниво	ИНФО	У - И +	Информисање

¹⁷ **ИНФО:** Заинтересоване стране инвестирају време у комуникацију, контакте и изградњу поверења са управљачем.

¹⁸ **ИНСТ:** Институционализовани однос подразумева облик сарадње која се темељи на одређеним законским одредбама или споразумима између државних институција и заинтересованих страна.

¹⁹ **КООР:** Заинтересована страна успоставља координирану сарадњу, односно инвестира у планирање и коришћење ресурса.

²⁰ **РЕСУРС:** Користи исте ресурсе, односно инвестира време у планирање и спровођење заједничких пројеката темељем заједничких стратегија и повезивања својих ресурса.

Аспект управљања	АКТЕР <i>заинтересована страна</i>	АГЕНДА <i>делатност заинтересоване стране</i>	АРЕНА <i>Подручје рада и деловања</i>	АЛИЈАНСА <i>Ниво сарадње са Управљачем и/или другим заинтересованим странама) (ИНФО¹⁷, ИНСТ¹⁸, КООР¹⁹, РЕСУРС²⁰)</i>	Нивои утицаја (У) и интереса (И) заинтересоване стране у погледу управљања заштићеним подручјем	Начин укључивања заинтересован е стране
	Светска организација за природу (<i>WWF Adria</i>)	заштита природе, истраживање и праћење стања биодиверзитета, едукација	регионални ниво	ИНФО	У - И +	Информисање
II УПРАВЉАЧКИ СЕГМЕНТ - ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА						
Одрживао коришћење	Секретаријат за заштиту животне средине - Град Панчево	заштита животне средине и управљање природним ресурсима	општински/градски ниво	ИНФО; ИНСТ; КООР	У ++ И ++	Радна група
	Секретаријату за инспекцијске послове, града Панчево	инспекцијски надзор у области заштите животне средине који су поверени граду Панчево.	градски ниво	ИНФО; ИНСТ; КООР	У ++ И ++	Радна група
	Секретаријату за пољопривреду, село и рурални развој, града Панчево	развој пољопривреде Града и руралног развоја на територији града Панчева; мере руралног развоја; уређења, коришћења и унапређења пољопривредног земљишта	градски ниво	ИНФО	У + И +	Информисање
	Ловачко друштво „Шакал“, Иваново	ловство	локални ниво	ИНФО	У - И +	Информисање
	Удружење грађана „Ивановачки Паор“, Иваново	пољопривредна производња	локални ниво	ИНФО	У - И +	Информисање

Аспект управљања	АКТЕР <i>заинтересована страна</i>	АГЕНДА <i>делатност заинтересоване стране</i>	АРЕНА <i>Подручје рада и деловања</i>	АЛИЈАНСА <i>Ниво сарадње са Управљачем и/или другим заинтересованим странама) (ИНФО¹⁷, ИНСТ¹⁸, КООР¹⁹, РЕСУРС²⁰)</i>	Нивои утицаја (У) и интереса (И) заинтересоване стране у погледу управљања заштићеним подручјем	Начин укључивања заинтересован е стране
III УПРАВЉАЧКИ СЕГМЕНТ - ИТЕРПРЕТАЦИЈА И ЕДУКАЦИЈА И САРАДЊА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ СТРАНАМА						
Интерпретација и едукација	Секретаријат за заштиту животне средине - Град Панчево	заштита животне средине и управљање природним ресурсима	општински/градски ниво	ИНФО; ИНСТ; КООР	У ++ И ++	Радна група
	Туристичка организација Града Панчево	туризам, посећивање, промоција	градски ниво	ИНФО	У + И +	Информисање
	Извиђачи „Црна рода“ Панчево	едукација, волонтеризам	градски ниво	ИНФО	У - И +	Информисање
	Основна школа „Мошо Пијаде“, Иваново	васпитање и образовање	локални ниво	ИНФО	У - И +	Информисање
Сарадња са заинтересованим странама	ЈКП „Зеленило“ из Панчева	управљање заштићеним подручјем Парком природе „Поњавица	локални ниво	ИНФО; КООР	У + И +	Радна група
	Недељник „Панчевац“	информисање јавности	локални ниво	ИНФО	У - И -	Информисање
	Радио „Панчево“	информисање јавности	градски ниво	ИНФО	У - И -	Информисање
	ТВ Панчево	информисање јавности	градски ниво	ИНФО	У - И -	Информисање
	Месна заједница Иваново	општа и заједничка питања локалног становништва	локални ниво	ИНФО	У - И +	Информисање

Аспект управљања	АКТЕР <i>заинтересована страна</i>	АГЕНДА <i>делатност заинтересоване стране</i>	АРЕНА <i>Подручје рада и деловања</i>	АЛИЈАНСА <i>Ниво сарадње са Управљачем и/или другим заинтересованим странама) (ИНФО¹⁷, ИНСТ¹⁸, КООР¹⁹, РЕСУРС²⁰)</i>	Нивои утицаја (У) и интереса (И) заинтересоване стране у погледу управљања заштићеним подручјем	Начин укључивања заинтересован е стране
	Покрет горана Панчево	заштита животне средине, волонтеризам, едукација и образовање	градски ниво	ИНФО	У - И +	Информисање
	Центар волонтера Панчево	омладински рад, едукација, волонтеризам	градски ниво	ИНФО	У - И +	Информисање
	Комунална милиција, град Панчево	комунални послови	градски ниво	ИНФО	У - И -	Информисање
	Дом културе „Жарко Зрењанин“, Иваново	очување и промоција културне баштине	локални ниво	ИНФО	У - И +	Информисање
	Фото група „Дунавац“	Промоција фотографије и природне и културне баштине	локални ниво	ИНФО	У - И +	Информисање

Прилог 2. Графичка презентација резултата степена утицаја и ниво интереса сваке заинтересоване стране за план управљања заштићеним подручјем СП „Ивановачка ада“.

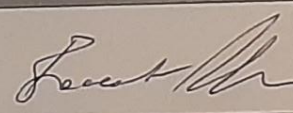
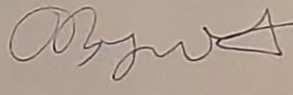
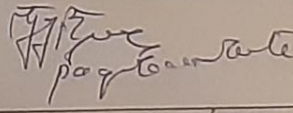
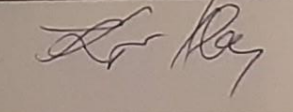
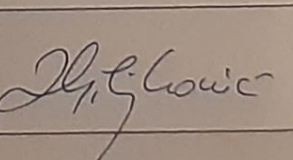
Прилог 3. Потписна листа чланова радне групе приликом израде ПУ СП „Ивановачка ада“.

ПОТПИСНА ЛИСТА УЧЕСНИКА

Састанка радне групе за израду новог Плана управљања заштићеним подручјем СП „Ивановачка ада“

Место одржавања: Папчево, Градска кућа
 Датум и време: 13. септембра, 2024. године, 12:00

Бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	ИНСТИТУЦИЈА	ФУНКЦИЈА	Е-МАИЛ	ПОТПИС
1.	Ивана Васић	ЈП Ботаничка ЈУЖЕ	САМОСТ. СТРУЧНИ САРАДНИК СП	ivana.vasic@ vojvodinasume.rs	
2.	Горан Вучетић	ИП „ОТТАТ“ ЈП „Војвођина ШУМЕ“	Самостални препорученик ЗЗ СП	vucetic@banatsume.rs	
3.	Ђурђица Радовановић	ЈП „Војвођина ШУМЕ“	САРАДНИК	durdjica.sivcic@gmail. com	
4.	Александар Кит	ПОСРЕДНИК ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ	СТРАЖАР ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ	alek.kit@ppp.rs	
5.	Зденка Миљковић	ГУ Папчево	Сељетар ЗЗ С Сељетар	zdenka.miljkovic@ pancevo.rs	

Бр.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	ИНСТИТУЦИЈА	ФУНКЦИЈА	E-MAIL	ПОТПИС
6.	Катарина Банџи	Градска управа града Панчево	ЧЛАН ГРАДСКОГ ВЕТА	katarina.banjai@pancevo.rs	Катарина Б.
7.	Весна Јерковић	- 11 -	ПОМ. СЕК. П. СЕК. ЗА СЖСТ.	vesna.jerkovic@pancevo.rs	Весна Јерковић
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					

Прилог 4. Преглед биљних врста заступљених на ЗП СП „Ивановачка ада“

Редни број	Фамилија	Научни назив врсте ²¹	Домаћи назив врсте	Порекло врсте и степен инвазивности ²²	Статус заштите и/или угрожености врсте	Флорни елемент
1	Aceraceae	<i>Acer negundo</i> L.	негундовац, пајасен	страна врста / јако инвазивна	/	адвентивни
2	Apiaceae	<i>Sium latifolium</i> L.	водена дрезга	домаћа врста	/	субсредњеевропски
3		<i>Aethusa cynapium</i> L.	мала кукута	домаћа врста	/	субсредњеевропски
4		<i>Angelica sylvestris</i> L.	анђелски корен	домаћа врста	/	евроазијски
5	Aristolochiaceae	<i>Aristolochia clematitis</i> L.	вучја јабука	домаћа врста	/	субмедитерански
6	Asclepiadaceae	<i>Asclepias syriaca</i> L.	дивљи дуван	страна врста / јако инвазивна	/	адвентивни
7	Asteraceae	<i>Eupatorium cannabinum</i> L.	конопљуша	домаћа врста	/	субсредњеевропски
8		<i>Solidago gigantea</i> Aiton	велика златница	страна врста / јако инвазивна	/	адвентивни
9		<i>Symphotrichum lanceolatum</i> (Willd.) G.L.Nesom	гроњаста звездица	страна врста / јако инвазивна	/	адвентивни
10		<i>Erigeron annuus</i> (L.) Desf.	красолика	страна врста / јако инвазивна	/	адвентивни
11		<i>Erigeron canadensis</i> L.	репушњача	страна врста / јако инвазивна	/	адвентивни
12		<i>Bidens tripartita</i> L.	козји рогови	домаћа врста	/	субсредњеевропски
13		<i>Tanacetum vulgare</i> L.	вратич	домаћа врста	/	евроазијски
14		<i>Lactuca serriola</i> L.	дивља салата	домаћа врста	/	субпонтско-субцентралноазијски-субмедитерански
15	Brassicaceae	<i>Alliaria petiolata</i> (Bieb.) Cavara & Grande	луковац	домаћа врста	/	субсредњеевропски
16		<i>Erysimum cheiranthoides</i> L.	жуњарица	домаћа врста	скоро угрожена (NT)	субциркумполарни

²¹ Номенклатурно усклађивање извршено је према онлине енциклопедији *World Flora Online (WFO) Plant List*.

²² Одређено према неколико извора: Лазаревић и сар., 2012; Аначков и сар., 2013

17		<i>Rorippa kernerii</i> Menyh.	жутењица	домаћа врста	панонски субендем	субпанонски
18	Caryophyllaceae	<i>Stellaria aquatica</i> Scop.	вучја црева	домаћа врста	/	евроазијски
19	Chenopodiaceae	<i>Chenopodium album</i> L.	пепељуга	домаћа врста	/	космополитски
20	Cornaceae	<i>Cornus sanguinea</i> L.	свиб	домаћа врста	/	субсредњеевропски
21	Cucurbitaceae	<i>Echinocystis lobata</i> (Michx) Torrey & A. Gray	Бодљаста тиквица	страна врста / јако инвазивна	/	адвентивни
22	Cyperaceae	<i>Carex divulsa</i> Stokes	испрекидана оштрица	домаћа врста	/	субциркумполарни
23	Fabaceae	<i>Amorpha fruticosa</i> L.	багремац	страна врста / јако инвазивна	/	адвентивни
24		<i>Spirodela polyrrhiza</i> (L.) Schleiden	сочивица брадата	домаћа врста	/	космополитски
25	Fagaceae	<i>Quercus robur</i> L.	лужњак	домаћа врста	/	субсредњеевропски
26	Lamiaceae	<i>Glechoma hederacea</i> L.	добричица	домаћа врста	/	евроазијски
27		<i>Prunella vulgaris</i> L.	црњевац	домаћа врста	/	субевроазијски
28		<i>Lycopus europaeus</i> L.	вучја нога	домаћа врста	/	субевроазијски
29	Lythraceae	<i>Lythrum salicaria</i> L.	врбичица велика	домаћа врста	/	понтско-централноазијско - субмедитерански
30	Moraceae	<i>Morus alba</i> L.	бели дуд	страна врста / није процењена инвазивност за Србију	/	адвентивни
31	Oleaceae	<i>Fraxinus angustifolia</i> Vahl.	пољски јасен	домаћа врста	/	понтско-субмедитерански
32		<i>Fraxinus pennsylvanica</i> Marshall	пенсилвански јасен	страна врста / спорадично инвазивна	/	адвентивни
33	Papaveraceae	<i>Chelidonium majus</i> L.	руса	домаћа врста	/	евроазијски
34	Plantaginaceae	<i>Plantago major</i> L.	женска боквица	домаћа врста	/	евроазијски
35	Poaceae	<i>Poa palustris</i> L.	мочварна ливадарка	домаћа врста	/	циркумполарни
36	Primulaceae	<i>Lysimachia nummularia</i> L.	метиљ	домаћа врста	/	субсредњеевропски

37	Ranunculaceae	<i>Clematis recta</i> L.	бели лом	домаћа врста	/	субпонтско-централноазијски
38	Rhamnaceae	<i>Frangula alnus</i> Mill.	крушина	домаћа врста	/	субсредњеевропски
39	Rosaceae	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq.	једносемени бели глог	домаћа врста	****	субјужносибирски
40		<i>Prunus cerasifera</i> Ehrh.	џанарика	домаћа врста	/	субсредњеевропски
41		<i>Rubus caesius</i> L.	купина	домаћа врста	/	субјужносибирски
42	Salicaceae	<i>Populus alba</i> L.	бела топола	домаћа врста	/	субјужносибирски
43		<i>Populus</i> × <i>canadensis</i> Moench	канадска топола	страна врста / није процењена инвазивност за Србију	/	адвентивни
44		<i>Populus nigra</i> L.	црна топола	домаћа врста	/	субсредњеевропски
45		<i>Salix alba</i> L.	бела врба	домаћа врста		субевроазијски
46		<i>Salix</i> × <i>fragilis</i> L.	крта врба	домаћа врста	/	субсредњеевропски
47	Scrophulariaceae	<i>Scrophularia nodosa</i> L.	уступник	домаћа врста	/	евроазијски
48	Ulmaceae	<i>Ulmus laevis</i> Pall.	вез	домаћа врста	/	субсредњеевропски
49		<i>Ulmus minor</i> Mill.	ситнолисни брест, пољски брест	домаћа врста	/	субсредњеевропски
50	Verbenaceae	<i>Verbena officinalis</i> L.	врбена, љутовница	домаћа врста	/	космополитски
51	Vitaceae	<i>Vitis acerifolia</i> Raf.	северноамеричка лоза	страна врста / није процењена инвазивност за Србију	/	адвентивни
52		<i>Vitis vinifera</i> L.	дивља винова лоза	домаћа врста	терцијарни реликт	субеуксински

Легенда:

Врсте означене масним словима представљају дрвенасте врсте.

НТ - *Near threatened* - скоро угрожена

**** - Врста је комерцијална и на њу се односе одредбе Уредбе о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне

Извори: 333П РС, 2008; Лазаревић и сар., 2012; Аначков и сар., 2013; Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (2016): „Службени гласник РС“, бр. 5/2010, 47/2011, 32/2016, 98/2016; Уредба о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне (2018) „Службени гласник РС“, бр. 31/2005, 45/2005. - исправка, 22/2007, 38/2008, 9/2010, 69/2011, 95/2018 - др. закон.

Прилог 5. Преглед забележених врста батрахо и херпетофауне (водоземаца и гмизаваца) на ЗП СП „Ивановачка ада“

Класа	Ред	Фамилија	Научни назив врсте	Домаћи назив врсте	Статус заштите и угрожености	KOD NATURA 2000
Amphibia (водоземци)	Апуга (безрепи водоземци)	Bombinatoridae	<i>Bombina bombina</i>	црвентрби мукач	строго заштићена врста; LC; 1-II рез. 6; 4-II; 4-IV	1188
		Bufo	<i>Bufo viridis</i> (<i>Pseudepidalea viridis</i>)	зелена крастача	строго заштићена врста; LC; 1-II; 4-IV	1201
		Hyla	<i>Hyla arborea</i>	гаталинка, крекетуша	строго заштићена врста; LRnt; 1-II; 4-IV	1203
		Pelobates	<i>Pelobates fuscus</i>	обична чешњарка	строго заштићена врста; LC; 1-II; 4-IV	1197
		Rana	<i>Rana dalmatina</i>	шумска жаба	строго заштићена врста; 1-II; 4-IV	1209
		Rana	<i>Rana kl. esculenta</i>	зелена жаба	LC	/
		Rana	<i>Rana lessonae</i>	мала зелена жаба	LC	1027
		Rana	<i>Rana ridibunda</i>	велика зелена жаба	LC	/
Reptilia (гмизавци)	Testudines (корњаче)	Emydidae	<i>Emys orbicularis</i>	барска корњача	строго заштићена врста; LRnt; 1-II	1220
	Squamata (змије и гуштери)	Colubridae	<i>Natrix natrix</i>	белоушка	строго заштићена врста; LC	/
			<i>Natrix tessellata</i>	рибарица	строго заштићена врста; LC; 1-II; 4-IV	1292
		Lacertidae	<i>Lacerta agilis</i>	ливадски, сиви гуштер	LC	1261

Легенда:

IUCN - категорија угрожености: LC - поседња брига; LRnt - зависне од заштите, скоро угрожене.

1-II - Закон о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта – „Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 102/07 (Бернска Конвенција –Додатак II – строго заштићена дивља врста фауне).

Рез. 6 - Резолуција 6. Сталног комитета Бернска Конвенције – врсте које захтевају посебне мере заштите станишта.

4- II - Директива о очувању природних станишта и дивљих биљних и животињских врста – *Council Directive – 92/43/EEC* (Прилог II – животињска и биљна врста од заједничког интереса чије очување захтева проглашење посебно заштићених подручја);

4-IV - Директива о очувању природних станишта и дивљих биљних и животињских врста – *Council Directive – 92/43/EEC* (Прилог IV – животињска и биљна врста од заједничког интереса којој је потребна строга заштита).

Извори: 333П РС, 2008; Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (2016): „Службени гласник РС“, бр. 5/2010, 47/2011, 32/2016, 98/2016.

Прилог 6. Преглед забележених врста птица на подручју ЗП СП „Ивановачка ада“

Редни број	Фамилија	Научни назив врсте	Домаћи назив врсте	Статус врсте у ЗП	Статус заштите
1.	Accipitridae	<i>Accipiter gentilis</i>	јастреб	зимски гост	Заштићена врста; 1-II; 2-II; 3-II; Л; Емералд
2.		<i>Accipiter nisus</i>	кобац	зимски гост	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II; 3-II; Емералд
3.		<i>Buteo buteo</i>	мишар	гнезларица	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II; 3-II
4.		<i>Haliaeetus albicilla</i>	орао белорепан	гнезларица	Строго заштићена врста; 1-III; 2-II/III; 3-I; 5-I; SPEC 1; Емералд; NATURA 2000
5.		<i>Milvus migrans</i>	црна луња	редак гост	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II; 3-II; 5-I; SPEC 3; Емералд; NATURA 2000
6.	Aegithalidae	<i>Aegithalos caudatus</i>	дугорепа сеница	гнезларица	Строго заштићена врста; 1-II
7.	Alcedinidae	<i>Alcedo atthis</i>	водомар	гнезларица	Строго заштићена врста; 1-II; 5-I; SPEC 3; Емералд; NATURA 2000
8.	Ardeidae	<i>Ardea cinerea</i>	сива чапља	посетилац	Заштићена врста; 1-III; Л
9.	Certhiidae	<i>Certhia brachydactyla</i>	дугокљуни пузић	гнезларица	Строго заштићена врста; 1-II
10.	Columbidae	<i>Columba palumbus</i>	голуб гривнаш	гнезларица	Заштићена врста; 5-II/A; III/A; Л
11.	Columbidae	<i>Streptopelia turtur</i>	грлица	пролазница	Заштићена врста; 1-III; 2-II; 3-III; 5-II/B; SPEC 3; NATURA 2000
12.	Corvidae	<i>Corvus corax</i>	гавран	посетилац	Заштићена врста; 1-III

13.		<i>Corvus cornix</i>	сива врана	гнездарица	Заштићена врста; 1-III
14.		<i>Corvus frugilegus</i>	гачац	посетилац	Заштићена врста; 5-II/Б; Л
15.		<i>Corvus monedula</i>	чавка	посетилац	Заштићена врста; 5-II/Б
16.		<i>Garrulus glandarius</i>	креја	гнездарица	Заштићена врста; 5-II/Б; Л
17.		<i>Pica pica</i>	сврака	гнездарица	Заштићена врста; 5-II/Б
18.	Cuculidae	<i>Cuculus canorus</i>	кукавица	гнездарица*	Строго заштићена врста; 1-III
19.	Emberizidae	<i>Emberiza citrinella</i>	стрнадица жутоволјка	гнездарица	1-II
20.		<i>Emberiza schoeniclus</i>	мочварна стрнадица	гнездарица	Строго заштићена врста; 1-II
21.		<i>Miliaria calandra</i>	велика стрнадица	гнездарица	Строго заштићена врста; 1-III; SPEC 2
22.	Falconidae	<i>Falco subbuteo</i>	соко ластавичар	пролазница	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II; 3-II
23.	Fringillidae	<i>Carduelis cannabina</i>	конопљарка	зимски гост	Строго заштићена врста; 1-II; SPEC 2; NATURA 2000
24.		<i>Carduelis carduelis</i>	чешљугар	гнездарица	Строго заштићена врста; 1-II
25.		<i>Carduelis chloris</i>	зелентарка	гнездарица	Строго заштићена врста; 1-II
26.		<i>Carduelis spinus</i>	чижак	зимски гост	Строго заштићена врста; 1-II
27.		<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	батокљун	гнездарица	Строго заштићена врста; 1-II
28.		<i>Fringilla coelebs</i>	зеба	гнездарица	Строго заштићена врста; 1-III; Емералд
29.		<i>Fringilla montifringilla</i>	северна зеба	зимски гост	Строго заштићена врста; 1-III
30.		<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	зимовка	зимски гост	Строго заштићена врста; 1-III
31.		<i>Serinus serinus</i>	жутарица	редак гост	Строго заштићена врста; 1-II
32.	Meropidae	<i>Merops apiaster</i>	пчеларица	пролазница	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II; SPEC 3; NATURA 2000
33.	Motacillidae	<i>Motacilla alba</i>	бела пастирица	пролазница	Строго заштићена врста; 1-II
34.	Muscicapidae	<i>Ficedula albicollis</i>	беловрата мухарица	гнездарица	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II; 5-I; Емералд
35.		<i>Ficedula hypoleuca</i>	црноглава мухарица	пролазница	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II
36.		<i>Muscicapa striata</i>	сива мухарица	гнездарица*	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II; SPEC 3

37.	Oriolidae	<i>Oriolus oriolus</i>	вуга	гнездачица*	Строго заштићена врста; 1-II
38.	Paridae	<i>Parus caeruleus</i>	плаветна сеница	гнездачица	Строго заштићена врста; 1-II
39.		<i>Parus major</i>	велика сеница	гнездачица	Строго заштићена врста; 1-II
40.		<i>Parus palustris</i>	сива сеница	пролазница	Строго заштићена врста; 1-II
41.	Passeridae	<i>Passer domesticus</i>	обични врабац	гнездачица	Заштићена врста
42.		<i>Passer montanus</i>	пољски врабац	гнездачица	Заштићена врста; 1-III
43.	Phalacrocoracidae	<i>Phalacrocorax carbo</i>	велики вранац	пролазница	Заштићена врста; 1-III
44.	Picidae	<i>Dendrocopos major</i>	велики детлић	гнездачица	Строго заштићена врста; 1-II; Емералд
45.		<i>Dendrocopos medius</i>	средњи детлић	редак гост	1-II; Емералд
46.		<i>Dendrocopos minor</i>	мали детлић	редак гост	1-II
47.		<i>Dendrocopos syriacus</i>	сеоски детлић	редак гост	Строго заштићена врста; 1-II; 5-1
48.		<i>Picus viridis</i>	зелена жуна	гнездачица	Строго заштићена врста; 1-II; SPEC 2
49.	Remizidae	<i>Remiz pendulinus</i>	бела сеница	гнездачица	Строго заштићена врста; 1-II
50.	Scolopacidae	<i>Actitis hypoleucos</i>	полојка	пролазница	Строго заштићена врста; 1-III; 2-II; SPEC 3
51.	Sittidae	<i>Sitta europaea</i>	брглез	гнездачица	Строго заштићена врста; 1-II
52.	Strigidae	<i>Asio otus</i>	мала ушара	пролазница	Строго заштићена врста; 1-II; 3-II
53.	Sturnidae	<i>Sturnus vulgaris</i>	чворак	гнездачица	Заштићена врста; 5-II/Б; SPEC 3
54.	Sylviidae	<i>Hippolais icterina</i>	жути вољић	гнездачица*	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II
55.		<i>Phylloscopus collybita</i>	обични звиждак	гнездачица*	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II
56.		<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	шумски звиждак	пролазница	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II; SPEC 2; NATURA 2000
57.		<i>Phylloscopus trochilus</i>	брезов звиждак	пролазница	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II
58.		<i>Regulus regulus</i>	жутоглави краљић	пролазница	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II
59.		<i>Sylvia atricapilla</i>	црнокапа грмуша	гнездачица*	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II
60.		<i>Sylvia borin</i>	сива грмуша	пролазница	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II; NATURA 2000
61.		<i>Sylvia communis</i>	обична грмуша	гнездачица*	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II

62.		<i>Sylvia curruca</i>	грмуша чеврљуша	пролазница	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II
63.	Troglodytidae	<i>Troglodytes troglodytes</i>	царић	зимски гост	Строго заштићена врста; 1-II; Емералд
64.	Turdidae	<i>Erithacus rubecula</i>	црвендаћ	гнездарица	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II
65.		<i>Luscinia megarhynchos</i>	славуј	пролазница	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II
66.		<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	шумска црвенорепка	пролазница	Строго заштићена врста; 1-II; 2-II; SPEC 2
67.		<i>Turdus iliacus</i>	дрозд црвених поткрила	зимски гост	Строго заштићена врста; 1-III; 2-II; 5-II/Б
68.		<i>Turdus merula</i>	кос	гнездарица	Строго заштићена врста; 1-III; 2-II; 5-II/Б
69.		<i>Turdus philomelos</i>	дрозд певач	гнездарица	Строго заштићена врста; 1-III; 2-II; 5-II/Б
70.		<i>Turdus pilaris</i>	дрозд брањуг	зимски гост	Строго заштићена врста; 1-III; 2-II; 5-II/Б
71.		<i>Turdus viscivorus</i>	дрозд имелаш	редак гост	Строго заштићена врста; 1-III; 2-II; 5-II/Б

Легенда:

Статус врсте у ЗП: **зимски гост** – врста која на ово подручје долази искључиво зими; **гнездарица** – врста која изводи потомство, и остаје целе године; **гнездарица*** – врста која изводи потомство и сели се; **редак гост** – врста која се само спорадично виђа на овом подручју; **посетилац** – врста која се не гнезди већ у околини током гнездећег периода посећује ово подручје и зависи од њега, најчешће кроз исхрану; **пролазница** - врста која се виђа током сеобе или лутања;

1-II, III – Закон о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта – „Службени гласник РС – Међународни уговори“, број 102/07 (**Бернска Конвенција – Додатак II** – строго заштићена дивља врста фауне; **Додатак III** – заштићена врста фауне).

2-I, II – Закон о потврђивању Конвенције о очувању миграторних врста дивљих животиња – „Службени гласник РС – Међународни уговори“, број 102/07 (**Бонска Конвенција – Додатак I** – угрожена миграторна врста; **Додатак II** – миграторна врста која треба да буде предмет Споразума).

3-I, II, III – Закон о потврђивању Конвенције о међународном промету угрожених врста дивље фауне и флоре – „Службени гласник РС – Међународни уговори“, број 11/01 (**CITES Конвенција – Анекс I** – врста којој прети опасност од изумирања, а захваћена је или може да буде захваћена прометом; **Анекс II** – врста којој тренутно можда и не прети опасност од изумирања, али може да запрети уколико се промет јединки такве врсте не подвргне строгим прописима и врста која мора да буде подвргнута регулативи како би се успоставила ефикасна контрола промета јединки појединих врста из овог анекса; **Анекс III** – врста коју било која од Страна идентификује као подложна регулативи у оквиру њихове јурисдикције, у циљу спречавања или ограничавања експлоатације, као и она чији се промет може контролисати само у сарадњи с другим странама).

5-I, II/A, II/B, III/A, III/B – Директива о очувању дивљих птица – **Directive 2009/147/EC** (Директива о птицама – **Прилог I** – врста са посебним мерама очувања; **Прилог II/A** – врста која се сме ловити у складу са националним законодавством, на подручјима на која се односи Директива; **Прилог II/B** – врста која се сме ловити у складу са националним законодавством, у оним државама чланицама у односу на које је то наведено; **Прилог III/A** – врста која се може продавати, држати, превозити и нудити ради продаје, ако је убијена или ухваћена у складу са законом или се до ње дошло на неки други законит начин; **Прилог III/B** – врста која се може продавати, држати, превозити и нудити ради продаје, ако је убијена или ухваћена у складу са законом или се до ње дошло на неки други законит начин, а за коју Државе чланице може прописати нека ограничења на својој територији и за коју ће Комисија спровести студију о њеном биолошком и географском статусу).

SPEC - SPEC Category, *BirdLife International* (2004). Категорије значаја за заштиту према међународној унији за заштиту птица: **1** - глобално угрожена врста; **2** - врсте чије су главне популације у Европи, а имају неповољан статус заштите; **3** - врста која има неповољан статус заштите у Европи, али се главнина популације не налази у Европи.

Л – Ловне врсте чији су статус и режим заштите регулисани прописима из области ловства.

Емералд - врсте на овој листи захтевају посебне мере заштите станишта, према одредбама Бернске конвенције. Ова конвенција у случају Emerald мреже важи за све чланице Европске Уније, али и за неке државе изван Уније, где спада и Србија.

Извори: ЗЗЗП РС, 2008; Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (2016): „Службени гласник РС“, бр. 5/2010, 47/2011, 32/2016, 98/2016.

Прилог 7. Ловостајем заштићене и трајно заштићене врсте у ловишту „Доње Подунавље“, у оквиру којег се налази СП „Ивановачка ада“.

Група	Домаћи назив врсте	Латински назив врсте
Крупна длакава дивљач	дивља свиња	<i>Sus scrofa</i>
	срна	<i>Capriolus capreolus</i>
Крупна перната дивљач	орао белорепан	<i>Haliaetus albicilla</i>
Ситна дивљач	лисица	<i>Vulpes vulpes</i>
	дивља мачка	<i>Felis silvestris</i>
	зец	<i>Lepus europaeus</i>
	јазавац	<i>Meles meles</i>
	веверица	<i>Sciurus vulgaris</i>
	видра	<i>Lutra lutra</i>
	ласица	<i>Mustela nivalis</i>
	шакал	<i>Canis aureus</i>
	ондатра	<i>Ondatra zibethica</i>
	нутрија	<i>Myocastor coypus</i>
Перната дивљач	дивља патка кржуља	<i>Anas crecca</i>
	дивља патка звиждара	<i>Anas penelope</i>
	дивља патка глувара	<i>Anas platyrhynchos</i>
	дивља патка пупчаница - грготовац	<i>Anas querquedula</i>
	дивља патка риђоглава	<i>Aythya ferina</i>
	дивља гуска лисаста	<i>Anser albifrons</i>
	дивља гускаглоговњача	<i>Anser fabalis</i>
	шумска шљука	<i>Scolopax rusticola</i>
	дивљи голуб гривнаш	<i>Columba palumbus*</i>
	гугутка	<i>Streptopelia decaocto</i>
	грлица	<i>Streptopelia turtur*</i>
	препелица	<i>Coturnix coturnix</i>
	пољска јаребица	<i>Perdix perdix</i>
	фазан	<i>Phasianus spp.</i>
	црна лиска	<i>Fulica atra</i>
	сојка, креја	<i>Garrulus glandarisu*</i>
	барска кокица	<i>Gallinula chloropus</i>
	гачац	<i>Corvus frucelegus*</i>
	велики корморан	<i>Phalacrocorax carbo</i>
	мали корморан	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>
	јастреб кокошар	<i>Accipiter gentilis*</i>
	сива чапља	<i>Ardea cinerea*</i>
црна рода	<i>Cicconia nigra</i>	
бела рода	<i>Cicconia cicconia</i>	

	све сове	/
	сви соколови	/
	сви јастребови и орлови	/
	све чапље	/
	све три врсте еје	/

Легенда:

* - врста забележена на подручју СП „Ивановачке аде“

Извор: ЈП „Војводинашуме“, ШГ. Банат, 2014

Прилог 8. Забрањене и дозвољене активности у околини гнезда орла белорепана (*Haliaeetus albicilla*), у оквиру заштитне зоне и појаса неузнемиравања према члану 74. Закона о заштити природе.

Заштита гнездилишта (гнездилишне територије) орла белорепана обухвата заштиту простора у непосредној околини гнезда формирањем **заштитне зоне и појаса неузнемиравања**. **Заштитна зона** је у виду круга полупречника $r = 100$ м, око гнезда (круга 200 м у пречнику, у чијем центру је гнездо), а **појас неузнемиравања** је око заштитне зоне омеђен кружницом полупречника $r = 200$ м (400 м у пречнику око гнезда).

1.1. У случају присуства активног гнезда (А), забрањују се сви радови и активности у заштитној зони, током целе године,

- осим могућности спровођења мониторинга и научних истраживања;

- као и у случају потреба:

1.1.1. Уклањања извала и ветролома, у периоду од 1. јула до 30. новембра;

1.1.2. Неге шумског подмлатка, у периоду од 1. маја до 30. новембра у састојинама са започетом обновом, које подразумевају ручно осветљавање подмлатка уклањањем корова и инвазивних врста биљака, сузбијање паразита, патогена и ситних глодара, коришћењем приручних средстава и по потреби трактором са атомизером, уз могућност задржавања највише 1 h у току само једног дана у периоду од 1. маја до 15. јуна на предметној површини, а након тога до 30. новембра по потреби;

1.1.3. Неге младих засада плантажних топола и врба, у периоду од 1. маја до 30. новембра, што подразумева сузбијање корова, заштиту од инсеката и биљних болести, пинцирање избојака, међуредну обраду и корективно орезивање грана, уз могућност задржавања највише 1h у току само једног дана у периоду од 1. маја до 15. јуна на предметној површини, а након тога до 30. новембра по потреби;

1.1.4. Одржавања ревитализованих влажних ливада, пашњака и бара, у периоду од 15. јула до 30. новембра;

1.1.5. Забрањују се све активности у појасу неузнемиравања у периоду од 15. децембра до 15. јуна, осим активности и радова под 1.1.1., 1.1.2. и 1.1.3., наведених за заштитну зону, док се ван тог периода дозвољавају активности у складу са Основом за газдовање шумама.

1.2. У случају присуства потенцијално активног гнезда (ПА), забрањују се сви радови и активности у заштитној зони, током целе године,

- осим могућности спровођења мониторинга и научних истраживања;

- као и у случају потреба:

1.2.1. Уклањања извала и ветролома, у периоду од 1. јула до 30. новембра;

1.2.2. Неге шумског подмлатка, у периоду од 15. априла до 30. новембра у састојинама са започетом обновом, које подразумевају ручно осветљавање подмлатка уклањањем корова и инвазивних врста биљака, сузбијање паразита, патогена и ситних глодара, коришћењем приручних средстава и по потреби трактором са атомизером, уз минимално задржавање на предметној површини;

1.2.3. Неге младих засада плантажних топола и врба, што подразумева сузбијање корова, заштиту од инсеката и биљних болести, пинцирање избојака, међуредну обраду и корективно орезивање грана, у периоду од 15. априла до 30. новембра;

1.2.4. Одржавања ревитализованих влажних ливада, пашњака и бара, у периоду од 15. јула до 30. новембра;

1.2.5. Забрањују се све активности у појасу неузнемиравања у периоду од 15. децембра до 1. марта, док се ван тог периода дозвољавају активности у складу са Основом газдовања шумама.

1.3 У случају присуства неактивног гнезда (НЕА), забрањују се сви радови и активности у заштитној зони, током целе године,

- осим могућности спровођења мониторинга и научних истраживања;

- као и у случају потреба:

1.3.1. Уклањања извала и ветролома, у периоду од 1. јула до 30. новембра;

1.3.2. Неге шумског подмлатка, у периоду од 1. априла до 30. новембра у састојинама са започетом обновом, које подразумевају ручно осветљавање подмлатка уклањањем корова и инвазивних врста биљака, сузбијање паразита, патогена и ситних глодара, коришћењем приручних средстава и по потреби трактором са атомизером, уз минимално задржавање на предметној површини;

1.3.3. Неге младих засада плантажних топола и врба, што подразумева сузбијање корова, заштиту од инсеката и биљних болести, пинцирање избојака, међуредну обраду и корективно орезивање грана, у периоду од 1. априла до 30. новембра;

1.3.4. Одржавања ревитализованих влажних ливада, пашњака и бара, у периоду од 15. јула до 30. новембра;

1.3.5. Не успоставља се појас неузнемиравања;

1.3.6. Ако је гнездо већ две године у том статусу, а пар орлова белорепана на тој територији има друго активно гнездо, може се укинути заштитна зона, па гнездо добија статус напушеног гнезда (НАП).

1.4. У случају присуства напушеног гнезда (НАП), не успоставља се заштитна зона и појас неузнемиравања, док је неопходно сачувати стабло све док постоје најмањи трагови гнезда на њему.

1.5. У случају палог гнезда (ПАП), потребно је сачекати 1. април у следећој календарској години и уколико нема назнака прављења новог гнезда од стране орла белорепана у заштитној зони и појасу неузнемиравања успостављеним око накнадно палог гнезда, локалитет не сматрати за гнездилиште.